

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**1930-2010 YILLARI ARASINDA
BİR PROJE ELDE ETME YÖNTEMİ OLARAK
TÜRKİYE’DEKİ MİMARİ TASARIM YARIŞMALARININ
İRDELENMESİ**

Mimar İlhan Aydın MELTEM

FBE Mimarlık Anabilim Dalı Tasarım Programında Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yasemen SAY ÖZER

İSTANBUL, 2010

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMA LİSTESİ.....	iii
ŞEKİL LİSTESİ.....	iv
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın Amacı	2
1.2 Araştırmanın Kapsamı	3
1.3 Araştırmanın Yöntemi	3
2 MİMARİ TASARIM YARIŞMALARININ İŞLEVİ ve SÜRECİ	5
2.1 Yarışma İşlevi	6
2.2 Yarışma Süreci	10
2.2.1 Jürinin Oluşturulması.....	10
2.2.2 Program (Şartname).....	13
2.2.3 Projenin Hazırlanması-Soru ve Cevaplar.....	15
2.2.4 Jüri Değerlendirmesi ve Kolokyum.....	15
2.2.5 Uygulama	16
2.3 Yarışma Bileşenleri	16
2.3.1 Jüri ve Raportörler	16
2.3.2 İşveren.....	18
2.3.3 Yarışmacı (Proje Müellifi Adayı).....	19
2.4 Yarışmalarda Meslek Odalarının Rolü	19
3 MİMARİ TASARIM YARIŞMA TİPLERİ	23
3.1 Uluslararası Yarışmalar	24
3.2 Ulusal Yarışmalar	39
3.3 Bölgesel Yarışmalar	30
3.4 Davetli/Sınırlı Yarışmalar	30
3.5 Öğrenci Yarışmaları.....	32
4 MİMARİ TASARIM YARIŞMASI SONUCU ELDE EDİLMİŞ BİNALARIN İNCELENMESİ	36
4.1 Erken Cumhuriyet Dönemi Mimari Tasarım Yarışmaları (1930-1940).....	38
4.1.1 Karaköy Yolcu Salonu Binası.....	41
4.1.2 Kadıköy Halkevi Binası.....	45
4.2 2.Dünya Savaşı Dönemi Mimari Tasarım Yarışmaları (1940-1950)	49

4.2.1	İstanbul Radyoevi Binası	53
4.2.2	İstanbul Açık hava Tiyatrosu	56
4.3	Soğuk Savaş Dönemi Mimari Tasarım Yarışmaları (1950-1980).....	60
4.3.1	Büyükkada Anadolu Kulübü Binası	62
4.3.2	Kadıköy Anadolu Lisesi Binası.....	66
4.4	Küreselleşme Dönemi Mimari Tasarım Yarışmaları (1980-2010)	70
4.4.1	Gaziosmanpaşa Hükümet Konağı Binası.....	73
4.4.2	Ankara Noterlerbirliği Binası.....	77
4.4.3	Trabzon Eski Tekel Binası Yeniden Canlandırılması	80
4.5	Mimari Tasarım Yarışmalarındaki Proje Değerlendirme Kriterleri.....	84
5	SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	86
	KAYNAKLAR.....	92
	EKLER	95
	ÖZGEÇMİŞ.....	114

KISALTMA LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
AKM	Atatürk Kültür Merkezi
Bld	Belediye
DGSA	Devlet Güzel Sanatlar Akademisi
Docomomo	Documantation and Conservation of Modern Movement
GRW	Alman Fiziksel Planlama Şehircilik ve Mimarlık Alanlarında Geçerli Yarışma İlke ve Yönergeleri
GSA	Güzel Sanatlar Akademisi
İTÜ	İstanbul Teknik Üniversitesi
MR	Milli Reasürans
ODTÜ	Ortadoğu Teknik Üniversitesi
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TMMOB	Türkiye Mimarlar ve Mühendisler Odaları Birliği
UIA	International Union of Architects
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
YEM	Yapı Endüstri Merkezi
YTÜ	Yıldız Teknik Üniversitesi

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1.1 Germania maket fotoğrafı.....	1
Şekil 2.1 1930-2010 Yılları arasında düzenlenmiş proje yarışma türlerinin oransal dağılımı..	5
Şekil 2.2 1930-2010 Yılları arasında düzenlenmiş proje yarışmalarının yapı tiplerine göre dağılımı	7
Şekil 2.3 1930-2010 Yılları arasında yarışmayla elde edilmiş proje tipleri grafiği.....	8
Şekil 2.4 1930-2010 Yılları arasında yarışma düzenleyen kurumların dağılım grafiği.....	9
Şekil 2.5 Bitlis Hükümet Konağı Yarışması’nı kazanan proje	9
Şekil 2.6 Etimesgut Hükümet Konağı İhalesi’ni kazanan proje.....	9
Şekil 2.7 1966 Yılına ait mimarlar odasının oluşturduğu jüri adayları listesi.....	11
Şekil 2.8 İstanbul’da bir trafo binası fotoğrafı	18
Şekil 2.9 UİA Kongre Vadisi birincilik ödülü alan proje konsept paftası	21
Şekil 3.1 Yarışma tiplerinin oransal olarak dağılımı	23
Şekil 3.2 Gelibolu Uluslararası Proje Yarışması ülkelere göre katılım sayıları.....	24
Şekil 3.3 M.R Binası cephe fotoğrafı.....	30
Şekil 3.4 M.R Binası maket fotoğrafı	30
Şekil 3.5 M.R Binası tasarım aşamaları	31
Şekil 3.6 1945 Diploma yarışması projelerinden “İstanbul Üniversitesi İçin Bir Kütüphane” konulu Ferzan Baydan’a ait proje	32
Şekil 3.7 1945 Diploma yarışması projelerinden “İstanbul Üniversitesi İçin Bir Kütüphane” Aydın Boysan’a ait proje.....	33
Şekil 3.8 Archiprix katılım formu.....	33
Şekil 3.9 Archiprix 2009 birincilik ödülü alan proje	34
Şekil 3.10 Alüminyum Yarışması kitapçığı sunuş ve jüri görüşü bölümleri	35
Şekil 4.1 Ankara’da 1952’deki mimari üslupları kronolojik olarak gösteren bir resim	36
Şekil 4.2 Türkiye’de 1930-2010 yılları arasında yapılmış olan yarışma adetlerini kronolojik olarak gösteren grafik	37
Şekil 4.3 Güzellik yarışması ilanı	38
Şekil 4.4 Ankara Sergievi Binası, opera binası’na dönüştürülmeden önce.....	40
Şekil 4.5 Deniz cephe fotoğrafı güncel.....	41
Şekil 4.6 Deniz cephe fotoğrafı 1940.....	41
Şekil 4.7 Yol cephe güncel fotoğrafı	41
Şekil 4.8 Yol cephe fotoğrafı 1940	41

Şekil 4.9	Proje Vaziyet Planı.....	42
Şekil 4.10	Binanın güncel hava fotoğrafı.....	42
Şekil 4.11	Proje maket fotoğrafı.....	42
Şekil 4.12	Proje 1.kat planı	43
Şekil 4.13	Proje zemin kat planı	43
Şekil 4.14	Proje 2.kat planı	43
Şekil 4.15	Proje kesitleri	43
Şekil 4.16	Ön cephe güncel fotoğrafı.....	45
Şekil 4.17	Yol cephe fotoğrafı 1940	45
Şekil 4.18	Arka cephe güncel fotoğrafı	45
Şekil 4.19	Bina maket fotoğrafı 1938	45
Şekil 4.20	Binanın güncel hava fotoğrafı.....	46
Şekil 4.21	Zemin Kat planı.....	47
Şekil 4.22	Alt kat planı.....	47
Şekil 4.23	1.Kat planı.....	47
Şekil 4.24	Adana Adalet Sarayı Yarışması'nı kazana proje perspektifi	49
Şekil 4.25	Anıtkabir Yarışması'nı kazanan proje iç perspektifi.....	50
Şekil 4.26	İzmir Efes Oteli fotoğrafı.....	50
Şekil 4.27	Opera binasına dönüştürülen Ankara Sergievi Binası.....	51
Şekil 4.28	Radyoevi Proje Yarışması'na katılan projelerden örnekler	51
Şekil 4.29	Yol cephe güncel fotoğrafı	52
Şekil 4.30	Yol cephe fotoğrafı 1950	52
Şekil 4.31	Proje perspektifi	52
Şekil 4.32	Proje kat planları	53
Şekil 4.33	Binanın inşa halinde çekilmiş fotoğrafı 1948	54
Şekil 4.34	Binanın güncel hava fotoğrafı.....	54
Şekil 4.35	Bina ana stüdyo fotoğrafı	55
Şekil 4.36	Bina merdivenleri fotoğrafı.....	55
Şekil 4.37	Sahne güncel fotoğrafı.....	56
Şekil 4.38	Sahne fotoğrafı 1948	56
Şekil 4.39	Bina geneli güncel fotoğrafı	56
Şekil 4.40	Bina geneli fotoğrafı 1948	56
Şekil 4.41	Binanın güncel hava fotoğrafı.....	57
Şekil 4.42	Binanın vaziyet planı	57

Şekil 4.43	Proje perspektifi	57
Şekil 4.44	Uygulanan proje	58
Şekil 4.45	Yarışmayı kazanan proje	58
Şekil 4.46	“Manhattan Üzerindeki Kubbe” Bucminster Fuller (1962).....	60
Şekil 4.47	İstanbul Manifaturacılar Çarşısı Binası avlu merdiveni fotoğrafı.....	61
Şekil 4.48	Bina deniz cephesi güncel fotoğrafı	62
Şekil 4.49	Bina deniz cephesi fotoğrafı 1950.....	62
Şekil 4.50	Bina maket fotoğrafı.....	62
Şekil 4.51	Bina zemin kat planı.....	63
Şekil 4.52	Bina teras kat planı	63
Şekil 4.53	Bina enin kesiti.....	64
Şekil 4.54	Bina kara tarafı cephesi	64
Şekil 4.55	Binanın güncel hava fotoğrafı.....	64
Şekil 4.56	Teras dış ve iç mekan güncel fotoğrafları	65
Şekil 4.57	Bina cephelerinin güncel fotoğrafları	65
Şekil 4.58	Binanın deniz tarafından çekilmiş güncel fotoğrafı	66
Şekil 4.59	Proje perspektifi	67
Şekil 4.60	Bina mevcut vaziyet planı.....	67
Şekil 4.61	Binanın güncel hava fotoğrafı.....	68
Şekil 4.62	Proje vaziyet planı	68
Şekil 4.63	Projedeki yatak bloku	68
Şekil 4.64	Dekonstrüktivist mimari, dijital hareket ve ipod.....	70
Şekil 4.65	AKM Binası fotoğrafı	71
Şekil 4.66	212 İstanbul Alışveriş Merkezi Binası fotoğrafları	72
Şekil 4.67	Binanın fotoğrafı 1990	73
Şekil 4.68	Binanın güncel fotoğrafı	73
Şekil 4.69	Binanın güncel hava fotoğrafı.....	73
Şekil 4.70	Proje vaziyet planı.....	73
Şekil 4.71	Kat planları.....	75
Şekil 4.72	Proje maket fotoğrafı.....	75
Şekil 4.73	Binanın fotoğrafları	77
Şekil 4.74	Proje maket fotoğrafı.....	77
Şekil 4.75	Binanın güncel hava fotoğrafı.....	78
Şekil 4.76	Uygulanan proje zemin kat planı	78

Şekil 4.77 Yarışmayı kazanan proje zemin kat planı.....	79
Şekil 4.78 Yarışmayı kazanan proje kesiti	79
Şekil 4.79 Uygulanan proje kesiti	79
Şekil 4.80 Proje perspektifi	80
Şekil 4.81 Bina fotoğrafı	80
Şekil 4.82 Proje iç perspektifi.....	81
Şekil 4.83 Bina giriş saçak fotoğrafı.....	82
Şekil 4.84 Bina şantiye fotoğrafı	83
Şekil 4.85 Bina güncel fotoğrafı.....	83
Şekil 4.86 1930-2010 Yılları arasında yapılmış yarışmaların jüri raporlarına göre değerlendirme kriterleri	85
Şekil 5.1 2010 Yılında Almanya’da yapılan bir toplu konut proje yarışmasında ödül alan projeler.....	91

ÖNSÖZ

Yarışmalarla ilgili tez konusu fikri, tez danışman hocam Yasemen Say Özer ve partneri Oğuz Özer'in atölyesinde dolaşırken, duvarlarda asılı olan katılmış oldukları yarışmaların paftalarını görünce doğdu. Yarışmaya katılma fikri hep ilgimi çekmiştir, tez yazmak ise biraz sıkıcı gelmiştir. Ben de ikisini birleştirmeye karar verdim. Böylece yarışmalarla ilgili bir tez ortaya çıkmış oldu.

İnşaat sektörünün Türkiye'de lokomotif sektör olması fakat, yapının genlerini oluşturan proje safhasının çok da önemslenmemesi ve mimarlığın da açgözlü rantla birlikte ticari bir hale getirilmesine, müteahhitlerin inisiyatifine bırakılmasına karşın yarışmaların gerçek hayata meydan okuyan soyut ve romantik durumlarını incelemek, gerçekleştirilmiş olanlarını gidip yerinde görmek, gerçekleştirilemeyenleri de hayal etmek benim için heyecan verici oldu. Ayrıca Alman mimarlık yarışmaları dergisi Wettbewerbe Aktuell'de çıkan yarışma kazanmış binaların projelerinin aynısının birkaç sene içinde aynen gerçekleştirilmiş halinin fotoğraflarının yayınlanması da uygulamacıların tasarıma verdiği değeri ve saygıyı gösteriyordu.

FMV Erenköy Kampüs binası inşaatında yüklenici müteahhit tarafında, dizayn ofis mimarı olarak çalışmam da, bir projenin uygulama sürecini her iki taraftan da gözlemlememi sağlamıştır.

Daha sonra Rusya'daki şantiyelerde çalıştım ve hayatı Sibirya'da -30 derecede beton döken işçilerin açısından da düşünmeye başladım. Artık eskisi kadar romantik olamazdım belki ama yine de yarışmalar heyecan vermeye devam ediyordu.

Teze başladığım ilk zamanlarda Diyarbakır Dicle Üniversitesi'ndeki Docomomo sempozyumuna katıldım, orada modern mimarlık mirasının nasıl korunamadığını bir kez daha gördüm, ve belki de korumak yerine tümüyle yok edilmeleri gerektiğini çıkıp sempozyumda 150 kişilik Koruma-Restorasyon Akademisyenine karşı söyledim.

Bu tezin 4. bölümünde incelediğim yarışma binalarının bir çoğunu gezerken, kullanıcılarının ve yöneticilerin bu binaları sevmediğini, değer vermediğini, çirkin bulduklarını ve yaşadıkları binaların derinliklerinde yatan fikirler hakkında hiçbir şey bilmediklerini fark ettim. Belki eğitimsizlik, belki de modern mimarinin tüketilir olması bunun nedeniydi.

Mimarlık eğitiminin sürdürülebilirliği konusunda ise çelişkilerin arasında net olarak görünen en önemli şey bence, bu eğitimin ancak yarışmalardan beslenebileceğidir. Bana göre her insan öğrencidir. Yarışma gelişmeye açıktır.

İnsan da öyle.

ÖZET

Mimari tasarım projesi, sanal bir gerçektir. Elle tutulmaz, kokusu, tadı, rengi yoktur. Hatta görünmez olduğu bile söylenebilir. Fakat sonuçta elde edilen ürün bir yarışmada eğer görülebilmiş ve seçilebilmiş ise, canlandırılma ve yıllarca var olma ihtimali olacaktır. Bu durum tasarımcı mimarlar ve o mimarların ürününü seçen diğer mimarlar için sorumluluk demektir.

Mimarlıkta yarışma düzeninin anlaşılabilmesi, tezde incelenen 1930-2010 yılları arasındaki 80 yıllık süreçteki yarışmaların, değişken ve sabit hedefleri ve bu hedeflere ne kadar yaklaşabildiğinin nesnel olarak belirlenmesine bağlıdır. Yarışma yapısının ve sürecinin, yarışma sonucu uygulanmış binaların ilk yapıldıkları zamanki ve şu anki durumlarıyla birlikte incelenmesi, bu binaların ve dönemlerindeki yarışma kurumunun evrimlerini ortaya çıkarabilecektir.

Yarışma sonucu var olabilmiş binalar, proje ve uygulama süreçleri, projedeki değişiklikler, bina yakın çevresindeki değişiklikler, işlevsel, fiziksel dönüşümleri açısından incelenmiş ve evrimlerine ışık tutulmasına çalışılmıştır. 80 yıllık süreçte mimarlığın baskın ideolojilerden ve tavırlardan ne kadar etkilendiği ve aynı zamanda insanlığı ne kadar etkilediği, zamandan bağımsız bir tarzın ortaya çıkıp çıkmadığı, yarışmalar üzerinden anlaşılmaya çalışılmıştır.

Yarışma düzeneğinin Türkiye’de nasıl kurulduğu anlaşılmaya çalışılmış, yarışma tiplerine göre, özellikle jürinin nasıl belirlendiği, şartnamelerin hatasızlığının sorgulanması, yarışmalarda meslek odalarının rolü gibi yarışma mekanizmasını oluşturan faktörler irdelenmiştir.

Türkiye’de şimdiye kadar ne tür yarışmaların kimler tarafından yapıldığı ve ne tip binaların daha çok yarışmayla elde edildiği tespit edilmiş bunun sonucunda yarışmaların niteliğinin ve niceliğinin artırılması için gerekli öneriler yapılmış, şimdiye kadarki ödül alan projelerin seçilmesindeki kriterler anlaşılmaya çalışılmış, bir proje elde etme yöntemi olarak yarışmaların ne kadar işlevsel oldukları değerlendirilmiştir.

Tezin sonuç bölümünde, yarışma kurumunun sorunları ve çözümlerinden bahsedilecek ve son olarak da ülkemizde en çok üretilen yapı tipi olan konut tipi projelerde yarışmaların nasıl olabileceği hakkında bir model belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yarışma, proje, uygulama, süreç

ABSTRACT

An architectural project is a virtual reality. It can't be touched, it has no taste, odour nor colour. Even it can be said that it is invisible. But in the end, if the result product could have been seen and chosen in a competition, it will have the possibility of existence for years. This means responsibility for the designer architects and the other architects who have chosen their product to be born.

Understanding the architectural competition system, as a research in this thesis depends on the determination of 80 years between 1930 and 2010 competition process in Turkey by means of variable and constant targets that were reached subjectively. Researching competition structure and process using buildings that were built by a competition result, considering a period of time when they were built and their current condition can reveal the evolution of the competition organization.

The buildings that could exist as a result of a competition, were tried to research by project and application processes, including the changes in the project, physical and functional transformations of the building and its surroundings. It was tried to understand how architecture was affected by dominant ideology and styles and how this architecture affected humanity in 80 years period. It was tried to find out via the competition projects if any unaffected free style projects could have happened so far.

It was tried to understand the structure of competition mechanism in Turkey in terms of competition types, how the jury were determined, to question the accuracy of the specifications and the role of the chambers in competitions. The criteria by which the jury has chosen the winner projects were tried to be determined by means of time.

The research includes, which types of competitions were happened and which types of buildings were more realized by competitions, and who were the conductor in Turkey. The result part of this thesis makes proposals about how to improve the qualification and quantity of the competitions. It was tried to estimate, how functional are the competitions, as a project realization method and how can they be further functional.

The conclusion part mentions the problems of competition cooperation and solutions. At the end of the thesis, there will be a competition model proposal about "housing" which is primarily produced building type in Turkey.

Key words: Competition, project, application, process

1. GİRİŞ

Yarışmalar, proje elde etme yöntemleri arasında farklı seçenekler üretmeye olanak sağlaması, meslektaşlar arasında fırsat eşitliği yaratması, kamuoyuna açık olması gibi nedenlerle özellikle kamuoyunu ilgilendiren önemli yapıların tasarlanmasında öncelikle seçilen bir sistemdir. Dünyada ve Türkiye’de mimari proje yarışmaları yöneticiler tarafından proje elde etme yöntemi, mimarlar tarafından da iş alma yöntemi olarak işlev kazanmıştır. Mimarlık yarışması bir tür güzel sanatlar ihale yöntemidir aslında.

Mesela uçak mühendisi olsaydık yarışmaya katılamayabilirdik, en simgesel uçak tasarımı için bir uçak üretim şirketi ya da havayolları yarışma yapmazdı, ya da en ekonomik araba üretimi için ciddi bir yarışma yapıldığı görülmemiştir. En prestijli nükleer denizaltı yarışması da yoktur. Bu tür üretim tarzlarının kendi mühendisleri ve tasarımcıları vardır. Mimarlar yarışma konusunda daha şanslılar. Eğer ciddi bir yarışmayı kazanabilirlerse, teoride başkasının parasıyla hayallerini bağımsız bir şekilde gerçekleştirebilir, hatta üstüne de para alabilirler. Ama acaba pratikte de bu böyle olmuş mudur? Bu tezde gerçekleştirilmiş hayaller ve onlardan geriye kalanların incelenmesi yer almaktadır. Yarışma felsefesi, zamana, ideolojiye, teknolojiye ve gereksinimlere göre nasıl değişmektedir? Hitler hayalindeki “Germania Projesi”ni uluslararası bir yarışma ile elde etmeyi tercih etseydi, ne tür projeler gelirdi, jüri hangi kriterlere göre oluşurdu ve hangi kriterlere göre karar verirdi diye merak edebiliriz. İşte bu tür meraklar sayesinde bu tez başlamıştır.

Şekil 1.1 Germania maket fotoğrafı (<http://www.andyross.net/hitlist.htm>)

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu tezde Türkiye’de Cumhuriyet döneminden günümüze kadar yapılmış olan mimari tasarım yarışmaları sonucu elde edilmiş projelerin ve mimari proje yarışması kavramının işlevselliği araştırılacaktır. Mimarlık ve kentle ilgili yarışma neyi amaçlar, hedefine ne kadar ulaşabilmiştir ya da ulaşabilmesi için ne gereklidir, ne tür problemlerle karşılaşmıştır ve karşılaşılabılır sorularına cevaplar aranacaktır. Yarışma ile proje elde etmenin ve elde edilen projelerin uygulanmasının mimarlık kültürü ve insanlık için avantajları ve dezavantajları tasarımcı bir mimar tarafından incelenecektir.

Mimarlık yarışmalarının, yapıldığı zamanın ideolojilerinden ne kadar etkilendiği ve ortaya çıkan mimari tarzlarda bu ideolojilerin etkisi olup olmadığı, kazanan projenin seçilirken zamanının tarzına ve ideolojisine göre seçilip seçilmediği de bu araştırmanın amaçlarından biridir. Yarışma projelerinde zamanın mekana yansıttığı politik, sosyal, kültürel, teknolojik değişimlerin izleri aranacaktır. Mimari tasarım yarışması sonucu elde edilmiş ve uygulanmış örnek binalar, yapıldığı tarihteki durumları ve güncel kullanımlarıyla karşılaştırılarak, proje aşamasından beri geçirdikleri evrimler incelenecektir.

Türkiye’deki Mimari tasarım yarışmalarının Cumhuriyet döneminden günümüze kadar sürekliliği incelenirken mimari tasarım yarışması sonucunda elde edilen projelerin uygulamada ne tür farklılıklar yarattığı, işveren ve mimar açısından ne tür avantaj ve dezavantajlar ortaya çıkardığı araştırılacaktır. Bina üretim ve kullanım sürecinde yarışma sonucu elde edilmiş binaların diğerlerine göre daha başarılı sonuç verip vermediği, yarışmayla elde edilen projelerin ve uygulamalarının önündeki engellerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılacaktır.

Yarışma tarafları (Jüri, işveren, mimar) ve yarışmayı etkileyen diğer öğeler (kullanıcı, şartnameler, yönetmelikler, raporlar, ödüller, yarışma türleri) incelenerek, yarışma sonucunu asıl belirleyen taraf olan jürinin seçim kriterleri ve kazanan proje seçim kriterleri hakkında fikir elde edilmesi amaçlanmaktadır. . Sonuç bölümünde mimari proje tasarım yarışmalarında kazanan projeleri belirlemek için belirli bir “şablonun” olup olmadığı, yarışma üzerine sabit bir mevzuatın geçerli olup olamayacağı konusunda bir fikir elde edilmeye çalışılacak, mimari proje tasarım yarışmalarının sorunları ve çözümleri incelenerek yarışma kurumunun nasıl tekrardan tanımlanabileceğine dair fikirler olacaktır.

1.2 Araştırmanın Kapsamı

Türkiye’de 1930 – 2010 yılları arasında mimari tasarım yarışmasıyla elde edilerek uygulanmış olan binalar, dönemlerine göre seçilerek incelenecektir. 80 Yıllık bu dönem, Dünyada ve Türkiye’deki ideolojik değişikliklere göre dört zaman dilimine bölünerek, baskın ideolojinin yarışma kazanan projeler ve yarışma kazanma kriterleri üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. Özellikle ulusal yarışmaların jüri raporları incelenerek, talep edilen projeyle elde edilen projenin ve uygulanan projenin uyumu gözlenmektedir. Her dönemden yarışma ile yapılmış ikişer bina seçilerek incelenmekte, ilk yapıldığı tarihteki kullanımları ile güncel kullanımları karşılaştırılarak, bu binaların geçirdikleri evrimler anlaşılmaya çalışılmaktadır. Yarışmaların ne tür binalar elde etmek için kimler tarafından hangi bölgelerde ve ne zaman açıldığı istatistik olarak incelenmesi de bu araştırmanın kapsamındadır.

1.3 Araştırmanın Yöntemi

Öncelikle, mimari tasarım yarışması sonucu elde edilen projeler tarandı. Bunların içinden uygulanmış olan projelerin, müellif projesiyle olan farklılıklarının tespit edilmesi, yarışma şartnameleri ve jüri raporlarının bina yapım sürecine etkisi ve yapılmış binaların yerinde incelenerek, uygulama ve kullanım sürecindeki dönüşümlerin analiz edilmesi yöntemiyle çalışılmıştır.

1930-2010 yılları arası Türkiye’de çıkan mimarlık dergilerinden, 1930-1985 yılları arası Arkitekt Dergileri ve 1949-2009 yılları arası Mimarlık Dergileri taranarak, yarışmalarla ilgili toplanan veriler bu çalışmaya kaynak oluşturdu. Arkitera.com ve Kolokyum.com internet sitelerindeki forumlardan, yarışmalarla ilgili kısımlar takip edilerek, ülkemizdeki mimarların yarışmalarla ilgili görüşleri anlaşılmaya çalışıldı. Kronolojik olarak incelen 1930-2010 yılları arası yarışmaları, tarihsel değişim evrelerine göre dört bölüme ayrılarak, dünyada ve Türkiye’deki toplumsal değişim ve kırılma noktaları esas alınarak, bu değişimlerin yarışma sonuçlarına etkisi araştırıldı. Mimarlar Odası Yarışma kitapları serisi, Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yarışmalar Dizini ve Arkitera Yarışmalar Bölümü taranarak, 80 yılda yapılmış olan tüm yarışmalar tespit edilerek, yarışmanın yapıldığı şehre ve yıla göre kronolojik tablo oluşturuldu, elde edilen tablodaki yarışma projelerinin uygulanıp uygulanmadığı araştırılarak uygulanmış oldukları tespit edilen binalar tabloda koyu renk olarak işaretlenmiştir.

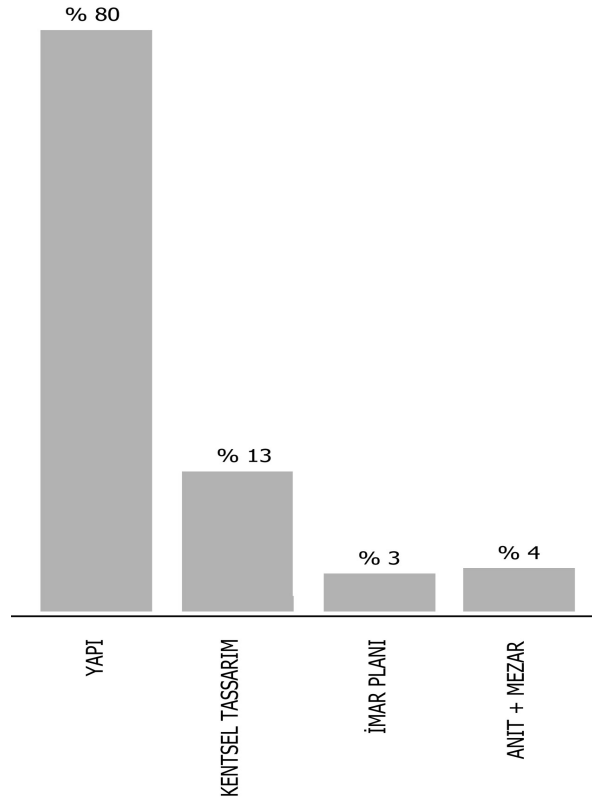
UIA yarışma kılavuzu ve TMMOB yarışmalar yönetmeliği karşılaştırılarak, farklılıklar tespit edilmeye çalışıldı. Bu aşamada mimarlar odası yarışma komisyonunda şu anda çalmakta olan mimarlarla yapılan soru cevap şeklindeki yazışmalar da kullanıldı. Ayrıca Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu 2007 ve 2009 kitapları taranarak, yarışmacı mimarların fikirleri, öneri ve eleştirileri göz önüne alınarak, bu kitaplardaki sayısal verilerden faydalanıldı. Mimari tasarım yarışmalarının proje şartnameleri incelendi.

2009 yılında Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nde yapılan Docomomo'ya katılmak ve modern mirasın belirlenme kriterlerinin neye göre oluşturulduğunu sorgulamak da bu tezin kapsamındadır. 2010 haziran ayında sonuçlanan güncel bir proje yarışması olan “Zonguldak Lavuar Bölgesi Kentsel Düzenleme Yarışması”na yarışmacı mimar olarak katılarak teslim sürecini bir yarışmacı olarak yaşamak ve ayrıca halen inşa halinde olan bir yarışma binasının müellifleriyle proje ve uygulama süreci hakkında yapılan karşılıklı görüşmenin da teze katkısı olmuştur.

2. MİMARİ TASARIM YARIŞMALARININ İŞLEVİ VE SÜRECİ

Türkiye’deki yürürlükte olan Resmi Yarışmalar Yönetmeliğine göre mimari tasarım yarışması, insanların yaşamını kolaylaştırmak ve çeşitli eylemlerini sürdürebilmeleri için gerekli yapı veya yapı topluluklarının, iç ve dış mekanların estetik ve işlevsel gereksinimlerini teknik ve yönetsel zorunluluklarla bağdaştırarak, bilim, çevre, kültür ve sanat değerlerini geliştiren ve en ekonomik çözümleri içeren tasarım yarışmalarıdır. “Alman Yarışma Yönetmeliğinin (GRW) giriş bölümünde ise, yarışmalarla ilgili şu cümle dikkat çekiyor: Yarışmalar yolu, karmaşıktan başlayarak gündeliğe kadar inen planlama görevlerini ekonomik ve yenilikçi çözümlere bağlayan en uygun yöntemdir.” (Yakut, 2007)

Türkiye’de 80 yılda yapılmış tasarım yarışmalarının %80’inin yapı, %13’ünün Kentsel tasarım, %3’ünün imar planı, %4’ünün de Anıt ve Mezar tipinde olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 2.1 1930-2010 yılları arasında düzenlenmiş proje yarışma türlerinin oransal dağılımı (İ.A. Meltem arşivi)

2.1 Yarışmaların İşlevi

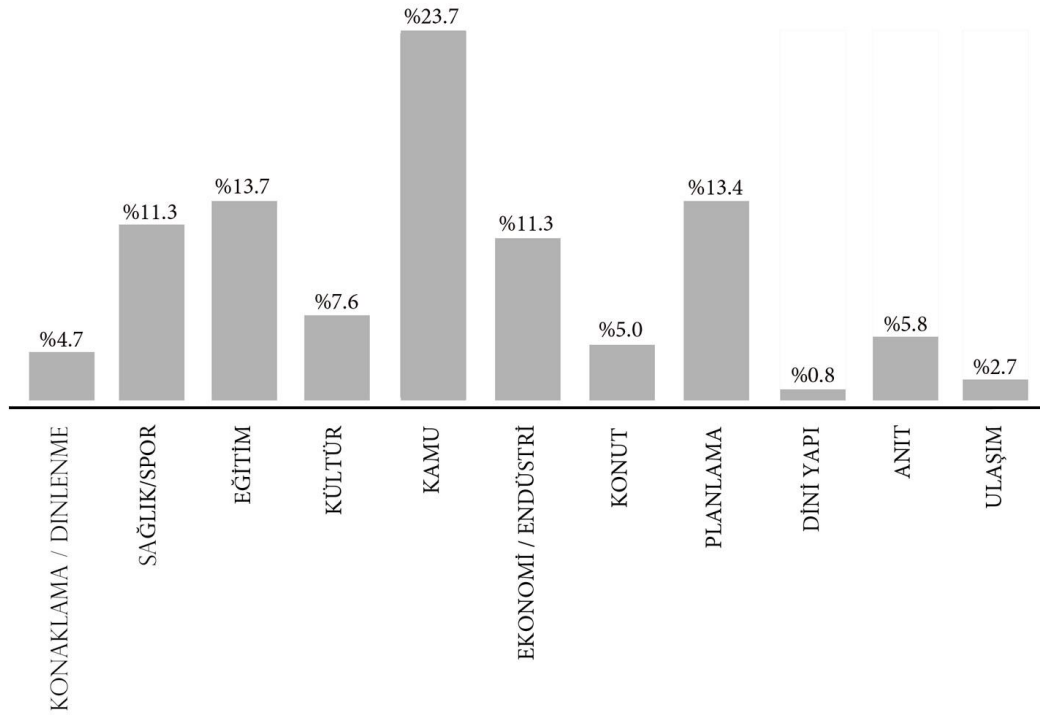
Mimari tasarım yarışması düzenlenmesinin asıl amacı bir proje elde etmek ve ihale ile iş vermek gibi görünse de, yarışma sürecinde ve sonucunda farklı bakış açılarının ortaya çıkmasıyla birlikte yarışma kurumu, deneysel ve araştırmacı mimarlara ve bu sayede ilerici mimariye şans verilmesini sağlar. Bu da mimarlık mesleğinin ve kültürünün ülkede ve dünyada gelişmesine yol açar. Mimarlık yarışmaları sonucu projeler tartışmaya açılır. Bilgi alışverişi ortamı oluşur. Cem İlhan'a göre yarışma "Üstüne vazife olmayan bir işle uğraşmaktır." (İlhan, 2007) Can Çinici'ye göre ise "Yarışmalar bir nevi kurtarılmış bölge gibidir mimarlar için." (Çinici, 2007)

Yarışmalar aslında mimarlar için sürekli bir eğitim alanıdır da. Mimarlık eğitimi sürecinde olduğu gibi, projeler jüri karşısında değerlendirilir, yarışmacı mimar diğer işlerinin yanında yarışmalarla eğitime devam eder. Mimarlık proje yarışmaları, sadece doğruları aramaz, yanlışları da gösterir. Sadece bir binanın nasıl olması gerektiği hakkında fikir vermez; bir binanın nasıl olmaması gerektiğini de ortaya çıkarabilir. Uluslararası Gelibolu Barış Parkı yarışması jüri üyelerinden İspanyol mimar İgnasi De Sola-Morales Rubio'nun dediği gibi "Yarışma, projelerin bir çoğunda çizilmiş olan üzücü sonuçlara gidebileceği konusunda güçlü bir uyarılar bütünüdür." (Mimarlık 291:38)

Yarışmaya katılanların gizliliği sayesinde, genç mimarlara da şans tanınmış olur. Böylece genç mimarlar, deneyimli mimarlarla aynı şartlarda yarışma ve yarışmayı kazanırlarsa işi alma fırsatını bulmuş olurlar. İşverenin tasarım sürecine müdahale edememesi ve yönlendirememesi sonucunda daha özgür ve benzersiz tasarımlar elde edilebilir. Ayrıca yarışmayı açan kurum yarışma sayesinde kendi tanıtımını da yapmış olacaktır.

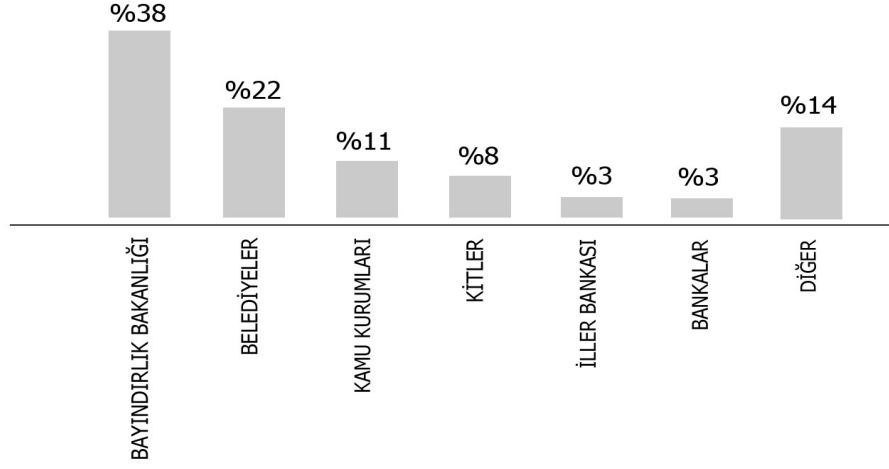
Şekil 2.2 1930-2010 Yılları arasında düzenlenmiş proje yarışmalarının yapı tiplerine göre dağılımı (Mimarlık 2004/320 ve İ.A. Meltem arşivi)

Türkiye’de kamu binalarında tip projelere karşı yarışmayla elde edilen projeler iyi bir alternatif oluşturmuşlardır. Buna karşın devletin bazı tip projeleri de yarışmayla elde edip, ülkenin değişik yerlerinde uygulamış olduğu da görülmektedir. Türkiye’de 1930-2010 yılları arasındaki 80 yılda yaklaşık 758 mimari ve kentsel tasarım yarışması açıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 2.3 1930-2010 Yılları arasında yarışmayla elde edilmiş proje tipleri grafiği (TMMOB,2007 ve İ.A. Meltem arşivi)

Yukarıdaki grafiğe göre, bakanlık, belediye, hükümet konağı, adliye, genel müdürlük, büyük elçilik, expo/fuar tipi kamu binalarının şimdiye kadar açılan yarışmaların yaklaşık %24’ünü kapsadığı görülmektedir. En çok yarışma açan kurum ise yaklaşık %38 oran ile Bayındırlık Bakanlığı olmuştur. Bölgesel olarak incelediğimizde ise, Türkiye’deki 63 ilde yarışma düzenlendiği, en çok yarışmanın 233 yarışma ile Başkent Ankara’da yapıldığı, bunu 147 projeye İstanbul, 56 projeye İzmir 29 projeye Antalya ve 28 projeye Bursa’nın izlediği görülmektedir. 18 ilde ise hiç yarışma yapılmamış olduğu tespit edilmiştir. 1980’lerden sonra yerel yönetimlerin, Bayındırlık Bakanlığı’na göre yarışma açma oranlarında artış gösterdiği görülmektedir.

Şekil 2.4 1930-2010 Yılları arasında yarışma düzenleyen kurumların dağılım grafiği (TMMOB,2007 ve İ.A. Meltem arşivi)

1930-2010 Yılları arasında düzenlenen yarışmaların yaklaşık %90 oranında kamu tarafından yapılmış, geriye kalan %10'luk dilim özel sektör tarafından yapılmıştır. Özel sektör ve sivil toplum örgütleri tarafından yapılan yarışmaların büyük bir kısmının “Davetli/Sınırlı Yarışma” tarzında olduğu görülmektedir. En fazla yarışma açan kurum olan Bayındırlık Bakanlığının 2008 yılında iki hükümet konağı projelerinden birini yarışmaya diğerini ise ihaleye açtığını görüyoruz. (Ek-4) Yarışmaya açılan Bitlis Hükümet konağına karşın, Ankara Etimesgut Hükümet Konağı Binasının ihale ile verilmesi, kamu binalarının hangi kriterlere göre yarışmaya açılıp açılmayacağı konusunu belirsizleştirmektedir.

Şekil 2.5 Bitlis Hükümet Konağı Yarışması'nı kazanan proje (<http://www.bayindirlik.gov.tr>)

Şekil 2.6 Etimesgut Hükümet Konağı İhalesi'ni kazanan proje (<http://www.bayindirlik.gov.tr>)

2.2 Yarışma Süreci

Yarışma sürecinde öncelikle bir jüri oluşturulur. Bu jürinin bir şartname hazırlaması ya da hazırlanmış bir şartnameyi onaylaması gerekmektedir. Onaylanmış bir şartname jürinin sorumluluğundadır. Şartnameyi onaylayan jürinin yarışma verilerine ve proje programına hakim olduğu varsayılır. Şartname yayınlandıktan sonra, proje ekipleri soru cevap aşamasında jürinin önüne geçer ve şartnamenin, dolayısıyla da jürinin açıklarını yakalar. Proje tesliminden sonra ise jüri tüm katılan projeleri gördüğü için proje ekiplerinin önüne geçer. Her projenin birincilikte payı vardır. Çünkü herkes bir düşünce sunar ve jüri bunları birleştirerek seçim yapar.

Mimari tasarım yarışmalarında süreç, Jürinin oluşturulması, Program (Şartname) hazırlanması, Projenin Hazırlanması – Soru ve Cevaplar, Projelerin Değerlendirmesi - Kolokyum, Uygulama olarak beş safhada incelenebilir:

2.2.1 Jürinin Oluşturulması

Bir yarışmada sıralamanın nicelik olarak yapılamaması, niteliğin önem kazanması ve dolayısıyla nesnel olunamaması nedeniyle jüriye gereksinim duyulmuştur. Mimari proje yarışmalarında jüri adaylarının saptanmasında 60'lı yıllardan beri beş aşama geçirildiği görülmektedir:

- a. Mimarlar Odası'nın üyeleri arasında düzenlediği anketler yardımı ile jüri oluşturmak. Adaylar aldıkları oya göre sıralanarak yarışma açan kuruluşlara bildirilirdi. (Aktüre, 1984)
- b. Mimarlar Odası Yarışmalar Komitesinin kurulmasıyla, anket uygulamasının yerini üye mimarların yaptığı işlerle ilgili bilgiler bulunan üye bilgi fişleri almıştır. (Aktüre, 1984)
- c. 1980 sonrası yapılan bir yönetmelik değişikliğiyle, kamunun açacağı yarışmalarda jüri üyelerinin belirlenmesinde Mimarlar Odası devre dışı bırakılmıştır. Böylece jüri seçimi idarenin kendi inisiyatifine bırakılmıştır. Bu da yarışmacıların ve onların meslek örgütlerinin görüş bildirme şansları ortadan kaldırmıştır. (Aktüre, 1984)

c. 1983 yılında yarışma ihale kanununa tabi tutulmuş, jüri yerine ihale komisyonu kurulmuş, yarışmacılardan teminat mektubu istenmiştir. (Yakut, 2007)

d. 2002 yılında çıkan ihale yönetmeliklerinde mimarlar odası üyelerinin tekrar yarışma jürisine girdikleri görülüyor.¹ (Yakut, 2007)

mimarlar odası 1966 yılı mimarlık jüri adayları listesi

AKSÜT LEVENT	HEPGÜLER METİN
ALSAÇ ORHAN	İZGİ UTARİT
AROLAT NEŞET	KIRIMLI AFFAN
ARU K. AHMET	KUBAN DOĞAN
BABAN HÜSEYİN	KULAKSIZOĞLU M. EROL
BAYDAR FERZAN	MARULYALI YAŞAR
BAYTOP FIRUZAN	MUTLU ASIM
BEKEN GAZENFER	ÖNAL MARUF
BOZKURT ORHAN	ÖZDEŞ GÜNDÜZ
ÇİNİCİ BEHRUZ	ÖZER BÜLENT
DALOKAY VEDAT	ÖZSAN VEDAT
DOĞANCI PERRAN	SİSA SAMİ
DORUK TEOMAN	ŞAHİNLER ORHAN
ERGINBAŞ DOĞAN	TAYMAN AYHAN
ERHAN VAHİT	TEKELİ DOĞAN
ERSÖZ ERGÜN	TÜRKMEN MUHLİS
ESER LÂMİ	URAN FATİN
GIRAY MUHTEŞEM	VANLI ŞEVKİ
GÜNDEŞ UĞUR	YAUBAYAN NİŞAN
GÜRAN M. ARMAN	ZEREN LÜTFİ

Şekil 2.7 1966 Yılına ait mimarlar odasının oluşturduğu jüri adayları listesi (Mimarlık, 1966)

Güncel yarışma yönetmeliğine göre, jüri seçim kriterleri şunlardır:

Jüri heyeti, asli, yedek ve danışman üyeler ile raportörler ve raportör yardımcılarında kurulur. Asli, yedek ve danışman jüri üyelerinin, ihtisas alanlarında yarışma konusu işlerle ilgili bulunması ve bu kimselerin mesleklerinde seçkin kişiler olması şarttır. Ortakçıl yarışmaların jüri teşkilinde, meslek disiplinlerinin yarışmadaki ağırlığına uygun bir dağılım sağlanmalıdır. Jüri üyeleri (asli, yedek, danışman), raportörler ve raportör yardımcıları (teknik ressam, daktilo ve benzeri) yarışmayı açan idare tarafından seçilir. Asli jüri üyelerinin; beş (5) kişilik jürilerde en az biri, yedi (7) kişilik jürilerde en az ikisi, yedek jüri üyelerinin ise en az biri Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin ilgili meslek odasından istenecek iki katı aday listesinden idarelerce seçilerek atanır. Fikir ve güzel sanat eseri yarışmalarında jüri oluşumu özel koşullara göre idarelerce belirlenir.

¹ Mimarlar Odası Yarışmalar Komisyonu Başkanı Sami Yılmaztürk ile yaptığım konuşmada, bir yarışmada mimarlar odasının yetkili jürisi olabilmek için en az 10 yıllık Mimarlar Odası üyesi olmak gerektiğini öğrendim.

Asli ve Yedek Jüri üyelerinin; mesleklerinde en az 10 yıl benzer tasarım konusunun tanzim veya tasdik işlerinde fiilen çalışmış olması ile birlikte;

- a) Benzeri tasarım yarışmalarında ödül, mansiyon kazanmış olması veya projesi satın alınmış olması,
- b) İlgili ihtisas konusunda seçkin, özgün ve örnek gösterilebilecek bir tasarımın müellifi olması,
- c) İlgili ihtisas konusunda, bir tasarımın tüm projelerini, uygulama proje ve detaylarını hazırlayarak yetkili mercilere tasdik ettirmiş olması,
- d) İlgili ihtisas konusunda akademik bir çalışma yaparak, yetkili mercilere kabul ettirmiş ve o konudaki bir araştırmayı yayınlamış olması, şartlarından en az birine sahip olması zorunludur.

Yarışmalarda jüri asli üyelerinin sayısı, konunun önem ve özelliğine göre ilgili meslek disiplinlerinden 5 veya 7 kişi olarak idarece tespit edilir. Yedek jüri üyeleri, 5 kişilik jürilerde 3, 7 kişilik jürilerde ise 4 kişi olmak üzere, idare tarafından seçilir. Özelliği olan konularda, konuyla ikinci derecede ilgili meslek mensupları arasında bir kişi jüri asli üyesi olarak idarece seçilir. Mimari proje yarışmalarında, asli ve yedek jüri üyeleri arasında birer inşaat mühendisi bulundurulur. Kentsel tasarım yarışmalarında, yarışma konusunun özelliğine göre asli ve yedek jüri üyeleri arasında mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarı bulundurulur. Güzel Sanat Eserleri Yarışmalarında;

- a) Asli ve yedek jüri üyeleri, yarışma konusunda uzmanlaşmış sanatçılar ile Güzel Sanatlar Fakültelerinde güzel sanat alanında yarışma konusunda uzmanlaşmış sanatçılar arasından seçilir,
- b) Asli ve yedek jüri üyeleri arasında konunun içeriğine göre mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarından biri bulundurulur,
- c) Mevcut yapı ve /veya planlı alanla ilgili bir konunun yarışmaya çıkarılması halinde konunun müellifi yarışma jürisinde asli üye olarak yer alır.

Danışman jüri işveren temsilcisidir. İşveren kamu kurumu olduğunda devlet memurları veya özel sektör olduğunda şirket temsilcileri danışman jüride bulunabilirler. Danışman jürideki kişilerin mimar olma zorunluluğu yoktur. Bir belediye başkanı, kendi belediyesinin açtığı bir yarışmada danışman jüri olabilir. TMMOB Yarışma yönetmeliğinin 23. maddesine göre Danışman üyeler karar alınmasında oy kullanamazlar ve uzmanlık konuları dışında görüş bildiremezler.

2.2.2 Program (Şartname)

Türkiye’de şu anda geçerli olan güncel yarışmalar yönetmeliğine göre ise, jüri oluşturulduktan sonra yarışma amacının ve bina programının açıklanması amacıyla şartname hazırlanmalıdır. Şartname, yarışma yönetmeliğine göre şu maddeleri içermelidir:

- a) Yarışmanın amacı,
- b) Yarışmanın türü ve şekli,
- c) Yarışmanın konusu ve yeri,
- d) İdarenin adı, adresi, telefon ve faks numarası,
- e) Yarışmaya katılım koşulları,
- f) Jüri üyeleri (danışman, asli ve yedek) ve raportörlerin isimleri,
- g) Yarışmacılara verilecek bilgi ve belgelerin neler olduğu,
- h) Yarışmacılardan isteneceklerin (çizim, rapor ve model gibi) neler olduğu, ölçekleri, miktarları ve sunuş biçimleri
- i) Yer görme zorunluluğunun olup olmadığı, zorunluluk durumunda belgenin nereden ve nasıl alınacağı, ödenecek ücret ve ödenme koşulları
- j) Yarışmacıların uymakla zorunlu olduğu esaslar,
- k) Yarışmaya katılacakların kimlik zarflarının ve istenmişse eklerinin nasıl düzenleneceği,
- l) Yarışma takvimi (tasarımların kabul edilmeye başlanacağı tarih, tasarımların son teslim tarihi, soru sorma ve yanıtların gönderilme tarihleri, varsa yer görme tarihi, sergi ve kolokyum tarihi, jüri toplantı tarihleri),
- m) Tasarımların teslim yeri ve şartları,
- n) Tasarımların sergilenme yeri ve zamanı,
- ö) Projelerin geri verilme şekli,
- p) Rumuzlar ve ambalaj esasları,
- r) Yarışma sonuçlarının ilan şekli,
- s) Ödüllerin (Derece ve mansiyonların, varsa satın almaların) sayısı, tutarı ne zaman ve nasıl ödeneceği,
- t) Kolokyumun yapılacağı yer,
- ü) Anlaşmazlıkların çözülme şekli ve yeri,
- v) Birincilik ödülü kazanana uygulama projesinin yapımı işinin verilip verilmeyeceği, verilecekse nasıl verileceği
- y) Şartname eklerinin nelerden ibaret olduğu belirtilir.

Yarışma şartnamesini para verip almış bir yarışmacı, şartnamedeki tüm şartları kabul etmiş demektir. Bu durumda şartname, soru ve cevaplar safhasındaki belirsizliklerin giderilmesi dışında hatasız ve değiştirilemez olarak kabul edilmiş demektir.

“Almanya'da bir proje yarışmasıyla ilgili hazırlığın bu alanda uzmanlaşmış yarışma danışmanlığı bürolarına yaptırılması yöntemi yaygındır. “Danışmanlar öncelikle yatırımın gerekliliğini incelemekte, sağlayacağı toplumsal faydayı sağlamaktadırlar. Bu inceleme sırasında bina ihtiyaç programı da oluşturmaktadırlar. Bu programın oluşturulmasında ilgili tüm kesimlerin fikri alınmaktadır. Yatırımcı kurum yetkilileri, kullanıcılar, yatırımı denetleyenler, destekleyen kamu yönetiminin görüşleri alınmakta; ortaya çıkan farklı görüşler ise, düzenlenen toplantılarda uzlaştırılmaktadır. Projelerin tesliminde raportörlük hizmetini de yarışma danışmanları yaparlar. Bu da 4-10 hafta arasında tamamlanır. Şartnameye uygunluk kontrollerinin yanı sıra, projelerin karşılaştırmalı bir analitik incelemesi de yapılır. Tüm bulguları içeren rapor jüri üyeleri ve yarışmacılara gönderilir. ” (Aktüre,1984)

Şartname hazırlandıktan sonra, yarışma ilan edilecek duruma gelir. İdare tarafından hazırlanan şartname ve ekleri, jüri ön çalışmaları sonucunda kesinleştirilip imzalandıktan sonra yarışma ilan edilir. Ulusal ve bölgesel yarışmalar Resmî Gazete’de ve varsa ilgili meslek oda ve kuruluşların yayın organlarında, tasarımların son teslim tarihinden en az altmış gün önce ve en az bir defa yayımlanmak suretiyle ilan edilir. Bunun yanında idarelerce gerekli görüldüğü takdirde; ulusal yarışmalar, tüm ülkede dağıtımı yapılan günlük gazetede veya gazetelerde, bölgesel yarışmalar ise bölgede yayınlanan gazetede veya gazetelerde ilan edilebilir. İdareler yukarıda belirtilen zorunlu ilanların dışında yarışmaları İnternet ortamında da duyurabilir. Yapılacak ilanlarda:

- a) Yarışmanın türü ve şekli,
- b) Yarışmanın yeri ve konusu,
- c) Yarışmaya katılma koşulları,
- d) Yarışma takvimi,
- e) Danışman, asli ve yedek jüri üyeleri ile raportörlerin isimleri,
- f) Verilecek ödüllerin sayısı ve tutarları,
- g) Şartname ve eklerinin nereden ve nasıl temin edileceği, satın alma bedeli,
- h) Yer görme zorunluluğu varsa şartları,
- i) İdarenin adı, adresi, telefon ve faks numarası ile jürinin ilanda bulunmasını uygun göreceği diğer bilgiler belirtilir.

Ön seçimli yarışmalarda, adaylara başvurularını hazırlayabilmeleri için yirmibeş günden az olmamak üzere süre tanınmak suretiyle ön seçim ilanı yapılır. Ön seçimli yarışmaların ilanlarında yukarda belirtilenlere ilave olarak,

- a) Ön seçime katılacaklardan istenen belgeler,
- b) Ön seçim değerlendirme ölçütleri,
- c) Son başvuru tarih ve saati, belirtilir.

2.2.3 Projenin Hazırlanması - Soru ve Cevaplar

Projenin hazırlanması bir ekip başı liderliğinde, yarışmacı ekipler tarafından yapılır. Projenin türüne göre ekipte mimar dışında mühendis, şehir bölge planlamacısı, peyzaj mimarı, iç mimar, helkeltraş gibi farklı disiplinlerden insanların da katılması şartnameye göre zorunlu olabilir.

Proje şartnamesini alanlar, jüriye yazılı olarak belirli bir tarihe kadar soru sorabilirler. Bu sorular daha önceden belirtilmiş bir tarihte jüri tarafından cevaplanarak yayınlanır. Cevapların bir kısmı sadece “Şartnamede yazan geçerlidir” yazdığı gibi bazı soruların cevapları şartnamenin eksikliklerini ve açık olmayan taraflarını belirler. Hatta bu aşamada da jüri bazı eksikliklerin farkına varmışsa, yarışmacı gibi soru sorup şartnamedeki bazı belirsizliklerin ortaya çıkmasını sağlar.

2.2.4 Jüri Değerlendirmesi ve Kolokyum

Jüri kurulduktan sonra kendi aralarında konsensüs ile ya da oylamayla bir jüri başkanı seçer, jürinin içeriğinde farklı disiplinlerden insanlar olabilir, bunların uyum içinde çalışması gerekmektedir. Jüri başkanı ekibin uyumunu sağlamayabilmelidir. Jüri değerlendirmesi açık oylama ile yapıldıktan sonra ödül alan projeler belirlenir. Jüri raporlarında hangi jürinin hangi projeye oy verdiği açıkça yazılır. Jüri değerlendirme kriterleri matematiksel olarak tam belirli olmasa da aşağıdaki gibi maddelenebilir:

- a. Projede şartnameye uygunluk
- b. Projenin işlevselliği
- c. Uygulama bakımından uygunluk
- d. Ekonomi bakımından uygunluk
- e. Mimari estetik değerleri

Yarışmaya katılan projeler değerlendirildikten sonra bir jüri raporu yayınlanarak, hangi projenin neden seçildiği ve hangi projenin neden elendiği konusunda bilgi verir. Daha sonra projeler bir süre halka açık bir salonda sergilenir ve yarışmacılarla jüri arasında halka açık bir tartışma ortamı olan kolokyum gerçekleştirilir.

2.2.5 Uygulama

Mimari proje yarışması bir fikir yarışması değil ise, sonuçta elde edilen eser uygulanmak isteniyor ise, yarışma jürisi aradan çekilir ve işverenle mimar karşı karşıya gelir. Fakat bazen jürinin de uygulama projesi sürecine katkıda bulunduğu görülür. Proje yarışmasını kazanan aynı zamanda proje ihalesini de kazanmış olur. İşveren, proje müellifinden yarışmaya göndermiş olduğu avan projeyi, uygulama projesine dönüştürmesini talep eder. Bunun için de işveren tarafla fiyat konusunda anlaşma yapmak gerekecektir. Anlaşma sağlanamazsa iş, yarışmada ikinci ya da üçüncü olan müellife verilebilir. “Türkiye’deki yarışmalar tarihinde 1987’de yapılan “Taksim Meydanı Düzenlemesi” Uluslararası Proje Yarışması’nda, Vedat Dalokay’ın projesi birinci seçilmiş fakat Taksim’in çevresini tümüyle yıktığı için, jüri tarafından “uygulanamaz” maddesi konulmuş ve uygulanmamıştır.” (Uzun, 1999)

2.3 Yarışma Bileşenleri

Yarışma taraflarını jüri, işveren ve yarışmacı olarak üç ana başlıkta inceleyebiliriz:

2.3.1 Jüri ve Raportörler

Bir yarışmada asıl olarak sorumlu iki taraf vardır. Yarışmacı (Seçilen) ve Jüri (Seçen). Proje yarışmalarında sadece kazanan projeler resmi olarak yayınlanır. Kazanamayan projeleri ise çoğunlukla sadece jüri görmüş olur; kaybedenler yayınlanmak zorunda değildir. Kaybeden projeler için çoğu yarışmada jüri raporu bile yayımlanmadığı görülmektedir. Yarışmaları kazanan projeler, ilgili dergilerde ve internet sitelerinde yayınlanarak mimarlık mesleğiyle ilgilenenler ve özellikle mimarlık öğrencileri için güncel mimarlığı tanımlamış olurlar. Bu durumda, mimarinin geleceğini belirlemek ve güncel mimari eserleri seçmek jürinin sorumluluğundadır.

Jürinin kimlerden ve nasıl seçildiği yarışmayı kazanan projenin seçimi kadar önemlidir. Jürinin nasıl bir araya getirildiği ve bu jürinin iyi projeyi seçmeye yetkin kılan kriterlerin neler olduğu hakkında yazılı bir belge yoktur. Bu nedenle, katılımcılar için jürinin kimlerden oluştuğu, saygın ve yetkin bir jüri olup olmadığı, yarışma konusu kadar önemli olmuştur. Deniz Aslan'a göre "Jürilerin belirlenmesinde özellikle akademisyen jüri üyelerinin, onların da özellikle dekanlar, bölüm başkanları düzeyinde saptanması, meslek odalarının gittikçe daha statükocu bir tutuma doğru kaydıklarının göstergesidir." (Aslan, 2007) 1980'lere kadar yapılan jüri seçimlerinde Mimarlar Odası'nın oluşturduğu jüri anket listesinden üyeler tarafından seçim yapma yöntemi kullanılmış, daha sonra Mimarlar Odası devreden çıkarılmış ve kamu binaları için açılan yarışmalar da dahil olmak üzere jüri seçimi serbest bırakılmıştır. Ankara'daki bürokrat mimarların jürileri oluşturması kaçınılmaz olmuş, bu durum da işvereni temsil eden danışman jürinin, asıl jürinin yetkilerine sahip olmasına yol açmıştır. 2003 yılında yapılan ve şu an da yürürlükte olan yönetmeliğe göre ise Mimarlar Odası'nın beş kişilik jürilerde bir, yedi kişilik jürilerde iki üyesi olması gerekmektedir. Jürinin görevleri şöyle sıralanabilir:

- a. Raportörlerle birlikte şartnameyi oluşturmak, bina programı ve proje sınırlarını belirlemek ve bu sayede yarışma değerlendirme kriterleri hakkında yarışmacılara fikir vermek.
- b. Yarışmalarda mimarla işveren arasında yer alarak, işverenin taleplerini, mimarlara tercüme etmek, mimarlık diline uyarlamak.
- c. Şartnameye uymayan ve gerekli kriterleri sağlayamayan projeleri elemek, projeleri sınıflandırarak kazanan yarışmacıları ödüllendirmek.

Jüri, yarışma şartnamesindeki hükümlere uymakla mükelleftir. Ancak değerlendirme jürinin görüş ve düşüncelerine dayanır.

Raportörün görevi jüri ile birlikte şartnameyi hazırlamak, ayrıca yarışmaya katılan projelerin şartnameye uygun olup olmadıklarını tespit etmektir. Ayrıca yarışma koordinasyonunda görevlendirilir, mimari tasarım yarışmalarının başından sonuna kadar yarışma tutanaklarını ve yazışmalarını yaparlar. Raportörler, yarışmacıların muhatabı olarak yarışmacılarla jüri arasında bir ara yüz oluşturular.

2.3.2 İşveren

Proje yarışmalarında, yarışmacı mimarlar, işvereni görmeden tasarım yaparlar. Aslında bir bina elde etmenin ön koşulu işverenin olmasıdır. Proje yarışmasının ve sonuçta elde edilen eserlerin sahibi işverendir. Bu durumda bir projenin uygulanması için işverenin görüşlerinin alınması gerekmektedir. İşverene sorulmadan seçilmiş bir proje, işveren tarafından sahiplenilmediği için uygulanma şansı azalacaktır. İşverenin aynı zamanda kullanıcı olduğu durumlarda, bina ihtiyaç programını jüri ile işveren birlikte belirler. Çoğu proje yarışmasında işveren de danışman jüri olarak yarışma sürecine katılmaktadır. Doğan Tekeli'ye göre: “Mekanizma içinde birinci öge olan işverenin yarışmayı benimsemesi esastır, benimsemediği takdirde sonuçla da ilgilenmiyor ve yarışma da büyük ihtimalle tahsisat bulunmadı, arsa değişti vb. sebeplerle amacına ulaşmıyor. Yarışma bir kültür sorunu ise, işverenin yarışma ne demektir, sonucu ne demektir, hatta mimarlık ne demektir, mimarlığın getirisi ne demektir, onu bilecek kadar kültürlü olması gerekmektedir” (Tekeli, 2007)

Kentlerdeki trafo binalarını eve benzetmek için çizilen kapı pencere dekorlarını beğenen bir işverenin talepleri, müellif mimar için kabul edilemez olabilir.

Şekil 2.8 İstanbul'da bir trafo binası fotoğrafı (İ.A Meltem arşivi)

2.3.3 Yarışmacı (Proje Müellifi Adayı)

Mimarlar Odasının dahil olduğu mimari proje yarışmalarına katılabilmek için Mimarlar Odası'na kayıtlı olmak şarttır. Yarışmaya katılabilmek için Mimarlar Odasından imzalı bir belge gerekmektedir. Proje şartnamelerinin bir kısmı yer görme belgesi talep etmektedir. Bu belge, yarışmacı ekipten en az bir mimarın proje alanını gördüğünün kanıtıdır.

Proje yarışmasını kazanan aynı zamanda ihaleyi de kazanmış olur. Proje müellifinden yarışmaya göndermiş olduğu avan projeyi, uygulama projesine dönüştürmesi talep edilecektir. Bunun için de işveren tarafla fiyat konusunda anlaşma yapmak gerekecektir. Anlaşma sağlanamazsa iş, yarışmada ikinci ya da üçüncü olan müellife verilebilir.

Mimari proje yarışmalarında bina ihtiyaç programları jüri ve işveren tarafından belirlenmekte olduğundan, proje müellifinin öngörülme-yen durumlar konusunda bir sorumluluğu bulunmasa da, mimarın projeyi tasarlar-ken kullanıcı ve işverenle muhatap olmaması binanın kullanışlılığı açısından bir dezavantaj olabilir. Proje müellifi şartnamedeki bina programına uysa bile, sonradan uygulanacak binada değişiklikler olması gerekebilecektir.

Yarışmayla resmi olarak ilgileri olmasa da, mimari bir proje, kullanıcı-sından soyutlanamaz. Proje yarışmalarında, yarışmacı mimarlar, çoğunlukla kullanıcıyı görmeden tasarım yaparlar. Şartnamede bina programı ve işlevler önceden belirtilmiştir. Jüri ve işveren kullanıcı yerine karar verme yetkisine sahip olmuştur. İşverenin kullanıcı olmadığı durumlarda kullanıcı gereksinimlerinin de değerlendirilmesi gerekir. Türkiye'de kullanıcılar yarışma sürecine katılmazlar. Oysa bazı ülkelerde kullanıcıların yarışma sürecine katılımlarının sağlandığı görülmektedir. Bu süreç yarışmayı kazanan projelerin sergilenmesi ve yerel halkın projeler arasında uygulanması için birini seçmesiyle sonlanmaktadır.

2.4 Yarışmalarda Meslek Odalarının Rolü

UNESCO tarafından desteklenen Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA), mimarlık ve şehir planlama konularındaki uluslararası yarışma organizasyonlarını 60 yıldır gerçekleştirmektedir. UIA, yarışma açmak isteyen işverenlere önemli hizmetler ve katılımcı mimarlara da önemli garantiler sunmaktadır.

UIA'nın yarışma açmak isteyen işverenlere önerdiği hizmetler şunlardır:

- a. Yarışma şartlarının ve programının taslağını hazırlamak.
- b. İşverenin istek ve amaçlarına göre yarışmayı adapte etmek.
- c. Uluslar arası jüriyi seçmek ve organize ederek bir araya getirmek.
- d. Yarışma ilanını ve yarışma sonuçlarını medyayı kullanarak duyurmak.
- e. İşveren ve yarışmacı arasında yarışma esnasında ya da sonradan anlaşmazlık çıkarsa hakemlik yapmak.

UIA'nın yarışmacılara önerdiği garantiler ise şunlardır:

- a. Yarışma şartlarının ve programının kalitesi
- b. Harcanan emek ve verilen ödüllerin orantılı olması
- c. Jürinin hakimiyeti ve kararlarının tarafsızlığı
- d. Halka açık sergi ve yarışma sonuçlarının dünya çapında ilanı
- e. İşveren ve yarışmacı arasında yarışma esnasında ya da sonradan anlaşmazlık çıkarsa hakemlik yapmak.

2003 yılından beri geçerli olan “Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmalar Yönetmeliği” TMMOB Mimar Odası'nın katkılarıyla oluşturulmuş bir çalışmadır. Bu yönetmelik, Alman Yarışmalar Yönetmeliği (GRW) , UIA Yönetmeliği, Mimarlar Odası Yönetmeliği, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yönetmeliklerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Yarışmalar komitesi üyesi Sami Yılmaztürk'e göre Türkiye'de iki yarışmalar düzeneği mevcuttur. Biri “Mimarlar Odası Yarışmalar Yönetmeliği”, diğeri ise “Kamu İhale Kurumu'na yürürlüğe sokulan Yarışmalar Yönetmeliği” Yeterli sayıda yarışma olmadığı için mimarlar odasında UIA'da olduğu gibi yarışmalarla ilgili bir departman yoktur, mimarlar odası ancak komite olarak hizmet vermektedir.(Yılmaztürk, 2010)

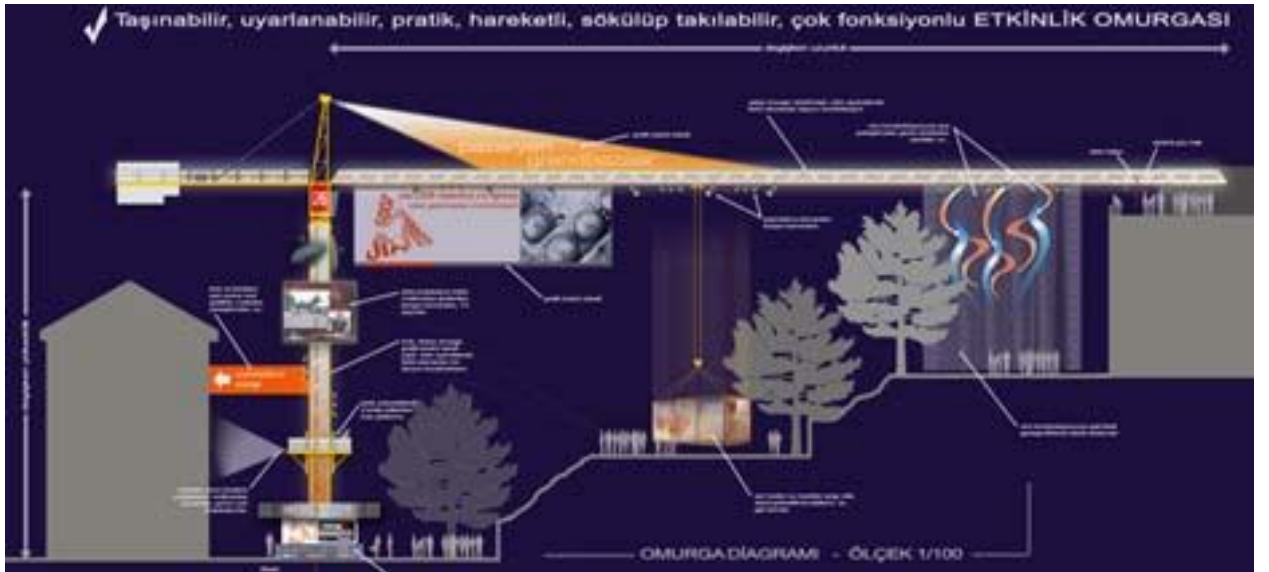
Meslek odalarının yarışmaları destekleyip desteklememesi yarışmaya katılan üyelerinin çıkarlarını koruması açısından önemlidir. Meslek odalarının yarışma ödülllerinden %5 kesinti yapma hakkı, odanın yarışma organizasyonu konusunda sorumlulukları olduğunun bir göstergesidir. Meslek odaları yarışmaları destekleyebilir ya da desteklemeyebilir, UIA'nın desteklemediği ve onaylamadığı iki uluslararası yarışma olmuştur:

İtalya'daki Toronto Belediyesi'nin düzenlediği "Toronto'nun Ana Caddelerinde Yeni Konutlar" Venedik Belediye'sinin düzenlediği " San Guiliano, Forte Marghera ve Cavergnaghi'de Boş Zamanları Değerlendirmek Amaçlı Mekanlar İçin Yeni Sistem Önerileri" konulu iki uluslararası fikir proje yarışmasını onaylamadığını ve desteklemediğini, dolayısıyla da katılan üyelerine de güvence veremeyeceğini duyurmuştur. UİA bu iki yarışmaya onay veremeyeceğinin gerekçelerini kısaca şöyle açıklamıştır: (Mimarlık 89/6:17)

- Şartnamelerin yeterli açıklıkta olmaması ve gerekli dokümanların tümünün sağlanmaması.
- Ödenecek ödül miktarının, emeğin karşılığı olmaması
- Yarışma hazırlığı aşamasında UİA'nın görüşünün alınmaması
- Öngörülen başvuru ve yarışma süresinin yeterli olmaması

Türkiye'de de benzeri durumlar olmuş, Mimarlar Odası 1996 yılında İstanbul Atatürk Havalimanı Dış Hatlar Terminali Yarışma Projesini, eşit şartlarda katılıma ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle protesto etmiş, üyelerinin bu yarışmaya katılmamasını gerektiğini duyurmuştur. (Mimarlık 96/270) (Ek-1)

Ayrıca, Mimarlar Odası 2004 yılında kendi açtığı UİA Kongre Vadisi Yarışmasından desteğini çekerek, kazanan projeyi kendi normlarına uygun bulmadığını bildirmiş, birinci dışındaki diğer projelerle de ilgilenmemiştir.

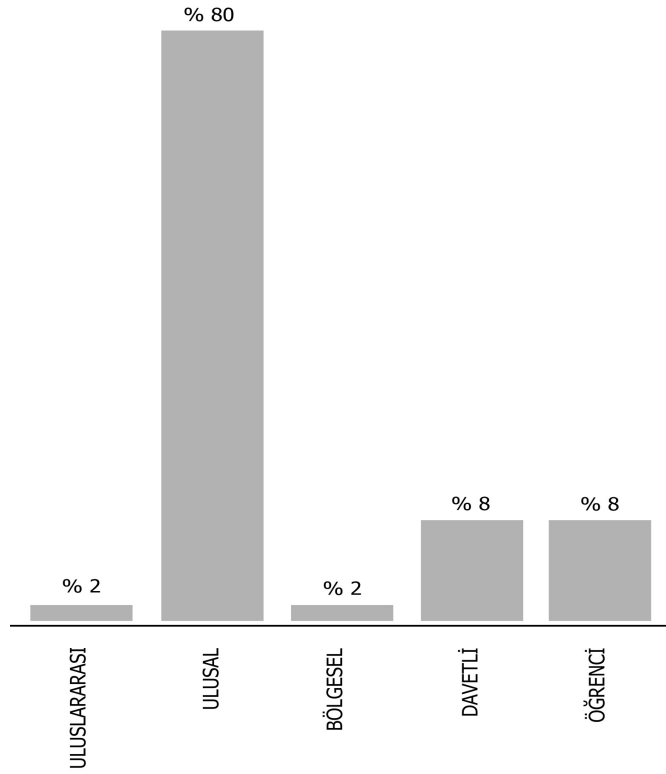

Şekil 2.9 UİA Kongre Vadisi Birincilik Ödülü Alan Proje Konsept Paftası
(<http://www.arkitera.com/news.php?action=displayNewsItem&ID=4913>)

Mimarlar Odasının olmadığı bir düzende mimari tasarım yarışmalarının nasıl olabileceği düşünüldüğünde, Finlandiya örneğine bakılabilir. Finlandiya’da mimarlar odası gibi bir meslek odası yoktur. Finlandiya’lı Şehir plancısı Hans-Georg Brunnert’e göre: “Finlandiya’da yarışma süreci çok farklı yürüyor, Mimarların bir odası olmadan nasıl bir araya gelindiği ve duyuruların nasıl yapıldığı bu yapılanmaya aşina olmayan biri için oldukça güç bir durum belki, ancak Finlandiya’da mimarlık ve planlama oldukça farklı algılanıyor. Standartlar çok yüksek ve bu yaklaşım adeta bir gelenek gibi kabullenilmiş durumda.” (<http://www.arkitera.com/s155-kamu-yapilarinin-yarismayla-projelendirilmesi-tercih-degil-zorunluluk.html>)

3. MİMARİ TASARIM YARIŞMA TİPLERİ

Mimari yarışma tiplerini Uluslararası, Ulusal, Bölgesel, Davetli/sınırlı ve Öğrenci Yarışmaları olarak beş ana başlıkta inceleyebiliriz. 1930-2010 yılları arasındaki 80 yıllık süreçte yaklaşık %80’lik oranda ulusal yarışmaların en fazla yapılmış olan yarışma tipi olduğu, bunu %8 oranlarla davetli/sınırlı ve öğrenci yarışmalarının izlediği, uluslararası ve bölgesel yarışmaların ise %2 oranlarında kaldığı görülmektedir.

Şekil 3.1 Yarışma tiplerinin oransal olarak dağılımı (İ.A Meltem arşivi)

3.1 Uluslararası Yarışmalar

Uluslararası yarışmalar, yabancı ülke mimarlarının da katılabileceği yarışmalardır.

Türkiye’de 1930-1950 yılları arasındaki yirmi yıllık dönemde yılda ortalama 0.5 uluslararası yarışma açılmış, bu miktar 1950-2010 yılları arasındaki altmış yıllık dönemde de yılda ortalama 0.2’ye düşmüştür.

1997 yılında TC. Orman Bakanlığı tarafından açılan “Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Uluslararası Fikir ve Tasarım Yarışması” Türkiye’de UIA kurallarına göre gerçekleştirilen ilk uluslararası mimarlık ve şehircilik yarışmasıdır. Bu yarışma şartnamesinde, yarışma hakkında şu cümleler dikkat çekicidir: “Yarışma tek aşamalı olup, meslek ünvanına sahip ve kendi ülkelerinin yasalarına göre bu ünvanı kullanma hakkını kazanmış mimarlara, peyzaj mimarlarına, kent plancılarına, ve bölge plancılarına ülke, deneyim, katılımcı sayısı ya da başka bir sınırlama olmaksızın açıktır. Yarışmanın resmi dilleri Türkçe ve İngilizce olarak belirlenmiştir. “ Bu yarışmaya yarışmacı olarak, 50 ülkeden toplam 358 ekip şartname olarak kayıt yaptırmış, yarışma sonucunda 30 ülkeden toplam 120 proje teslim edilmiştir. Bunların 39 tanesi Türkiye’denir.

TESLİM EDİLEN PROJELERİN ÜLKELERE VE YARIŞMA KAYIT SAYILARINA GÖRE DAĞILIMI DISTRIBUTION OF SUBMISSIONS AND REGISTRIES BY COUNTRIES	
	teslim/kayıt (submission/ registry)
Türkiye / Turkey	39 / 105
Gürcistan / Georgia	10 / 16
Almanya / Germany.....	8 / 35
Amerika Birleşik Devletleri / United States of America.....	7 / 23
Rusya / Russia.....	5 / 5
Yeni Zelanda / New Zealand.....	5 / 8
Avustralya / Australia.....	4 / 13
Hollanda / Holland.....	4 / 5
Fransa / France.....	5 / 27
İngiltere / United Kingdom.....	3 / 7
İsviçre / Switzerland.....	3 / 16
İtalya / Italy.....	3 / 13
Arjantin / Argentina.....	2 / 5
Belçika / Belgium.....	2 / 1 (*)
İspanya / Spain.....	2 / 5
Kanada / Canada.....	2 / 4
Ukrayna / Ukraina.....	2 / 2
Çin / China.....	1 / 1
Hong Kong / Hong Kong.....	1 / 2
Danimarka / Danmark.....	1 / 6
Avusturya / Austria.....	1 / 12
Uruguay / Uruguay.....	1 / 1
Norveç / Norway.....	1 / 2
Japonya / Japan.....	1 / 9
Slovakya / Slovakia.....	1 / 2
Finlandiya / Finland.....	1 / 2
Polonya / Poland.....	1 / 1
İsrail-Filistin / Israel-Palestine.....	1 / 4
Bulgaristan / Bulgaria.....	1 / 2
Lüksemburg / Luxemburg.....	1 / 1
TOPLAM / TOTAL.....	120 / 358

Şekil 3.2 Gelibolu Uluslararası Yarışma Projesi’nin ülkelere göre katılım sayıları (ODTÜ Mimarlık Fakültesi yayınları, 2001)

UIA'nın açtığı uluslararası bir yarışmaya katılmak için ulusal meslek odasından (TMMOB) mesleki yeterlilik belgesi almak gerekmektedir. UIA'ya bireysel olarak üye olmak mümkün olmayıp, ancak kurumsal olarak mimarlar odası üye olabilmektedir. UIA, uluslararası yarışmalar için UNESCO kurallarını geçerli saymıştır. Bu kurallar UIA'nın uluslararası yarışma rehberinde şu elli maddeden oluşmaktadır:

1. Uluslararası yarışmalar, tüm mimarlara ve şehir plancılarına veya takım olarak bir mimar ya da şehir plancısının ekipte bulunması şartıyla katılıma açıktır.
2. Yarışmalar, proje ya da fikir yarışması olarak sınıflandırılabilir.
3. Yarışmalar bir ya da iki aşamalı olarak düzenlenebilir.
4. Uluslar arası bir yarışmada katılım şartları her katılımcı için eşdeğer olmalıdır.
5. UIA'nın resmi dilleri İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolcadır. Yarışma dili olarak bu dillerden birinin kullanılması gerekmektedir.
6. Her yarışmacı anonim olarak kayıt edilecek ve jüri karşısına kacaktır.
7. Yarışmanın ilanı işveren ve/veya UIA Genel Sekreterliği tarafından medyaya tüm dünyada aynı anda olarak duyurulacaktır.
8. İşverenin bir mimarla (Şehir planlama yarışma ise şehir planlamacısı olması da mümkündür) yarışma koordinasyonunu yapması için anlaşması gerekmektedir.
9. Uluslararası yarışma koşulları şu maddeleri açıklamalıdır:
 - Yarışmanın amacı ve işverenin beklentileri
 - Çözülmesi gereken problemlerin doğası
 - Yarışmacıların karşılaşacağı tüm pratik ihtiyaçları
10. Programın açık olması ve yarışmacıyı zorunlu olmayan konularda olabildiğince serbest bırakması gerekmektedir. Program, projenin başarısı konusundaki kararı etkileyen en önemli faktörlerdendir ve şu maddeleri içermelidir:
 - İşverenin projeyle ilgili amaçlarının açıkça yazılması.
 - Sahanın şehir içindeki yeri ve gelişimi, iklim, yerel ekonomik koşullar, sosyal koşullarıyla ilgili bilgi verilmesi.
 - Çeşitli mekanlardaki ve aktivitelerin, mimari ve teknik kısıtlamalarla birlikte açıklanması.
 - İşverenin mimari, şehir bölge ve peyzaj ifadesi açısından beklentileri.
 - Uygulama, idare, konfor ve sağlıkla ilgili çevresel zorunluluklar.
 - Tahmini yapı maliyetleri ve maliyeti oluşturan elemanlar.

11. Yarışmacılara sağlanacak olan projeyle ilgili arka plan bilgileri (Sosyal, ekonomik, teknik, jeolojik, topografya) spesifik ve yoruma kapalı olmalıdır.
12. İstenen plan, perspektif, maket ve dokümanların sayıları, ölçekleri, boyutları belirtilmelidir.
İstenen format, uluslararası taşımaya uygun olmalıdır.
13. Genel bir kural olarak uslar arası bir yarışmanın işvereni metrik ölçü birimlerini kullanmalıdır.
14. İşveren, yarışmanın ilanından önce, zaman çizelgesi, kayıt ücreti, jüri ücreti konularında UİA'dan yazılı onay almak zorundadır.
15. Yarışmanın ilanından sonra yarışmacılar kayıt olmak zorundadır. Kayıt olmak yarışma şartlarını kabul etmiş olmak demektir.
16. İşveren yarışmacılar için gerekli olan tüm dokümanları bir depozit karşılığında sağlamalıdır. Uluslararası para transferleri pahalı olduğundan bu para geri ödenmez.
17. İki aşamalı bir yarışmanın birinci aşamasını geçenler, yarışma ilanından önceki jüri kararına göre yarışma tamamlanmadan açıklanabilir.
18. Yarışmanın ödülleri ve ödül miktarları şartnamede olmalıdır. Ödüller, projenin büyüklüğüne göre, yarışmacılar tarafından harcanan emek miktarına ve masraflara göre belirlenir.
19. Şehir Planlama yarışmaları, çok uzun süreçlerde resmi görevliler tarafından gerçekleştirildikleri için doğası gereği fikir yarışmalarıdır. İşverenin ödülleri bu fikirlere ve harcadıkları emeğe göre dengeleyip dağıtması gerekmektedir.
20. İşveren jürinin kararını kabul etmeyi ve ödülleri yarışma sonuçlarının ilanından itibaren bir ay içinde vermek zorundadır.
21. Davetli yarışmalarda katılan herkes ödül dışında ücret almalıdır.
22. İki Aşamalı yarışmalarda ikinci aşamaya geçen her yarışmacıya belirli bir ödül verilmelidir.
23. Şartnamede, kazanan projenin işveren tarafından yarışmacının izni olmadan başka amaçlarla kullanılmayacağına dair hükümler olmalıdır.
24. Yarışmada birinci olan ekip, işveren tarafından projenin yapılmasıyla görevlendirilir. Eğer birinci olan ekip jüriyi işi yürütebileceğine dair tatmin

etmiyorsa, jüri ekipten, ekibin kendi seçeceği, jüri ve işveren tarafından onaylanan, başka bir mimar ya da şehir plancısıyla işbirliği yapmasını talep edebilir.

25. Proje yarışmalarında birincilik kazanan ekibe, yarışma sonuçlandıktan itibaren 24 ay içinde işin verilmesiyle ilgili bir kontrat yapılmasa da ödeme yapılmalıdır. Bu tür durumlarda ödeme yapıldıktan sonra işveren işi kazanan ekibe vermezse, işverenin, proje ekibinin izni olmadan projeyi yürütmeye hakkı olmayacaktır.

26. Fikir yarışmalarında, birinci gelen ya da eğer projelerin bir kısmını kullanırsa, mümkün olduğunca projeciyle işbirliği yapılmalıdır. Şartnamede bu konuyla ilgili hükümler olmalıdır.

27. İşveren yarışmacıların tasarımlarını, yarışmadan sorumlu olduğu sürece garanti altına almalıdır. Bu garantinin süresi şartnamede olmalıdır.

28. Her tasarımcı, yaptığı işin tüm haklarını elinde bulundurur. Tasarımcının resmi izni olmadan tasarımda bir değişiklik yapılamaz. Bir yarışmanın sonunda proje işverenin istekleriyle geliştirilebilir. Fakat projenin mimari tarafı sorgulanamaz.

29. Yarışma kazanan proje sadece işveren tarafından, yarışmacının izniyle kullanılabilir. Ödül kazanan ya da kazanmayan herhangi başka bir tasarım tümüyle ya da kısmi olarak, kazanan yarışmacının onayı olmadan kullanılamaz.

30. Genel bir kural olarak, işverenin bir tasarıma sahiplenmesiyle ilgili hakları projenin sadece bir defa uygulanmasını kapsar. Fakat şartnamede uygulamanın tekrarlanmasıyla ilgili maddeler olabilir.

31. Şartnamede ilgili bir madde olmadıkça, tasarımcı, uygulamanın tekrar üretilmesiyle ilgili hakları elinde tutar.

32. Jüri yarışma açılmadan önce oluşturulmuş olmalıdır. Asil ve yedek jüri üyelerinin isimleri yarışma şartnamesinde yer almalıdır. Jürinin kimlerden oluştuğu uluslararası bir yarışmanın başarısını ve yarışmaya katılım miktarını doğrudan etkiler.

33. Genel bir kural olarak, jüri üyeleri UİA onayından sonra işveren tarafından görevlendirilirler. UİA işverene jüri seçiminde yardımcı olur.

34. Jüri farklı milletlerden insanlardan seçilmeli, tek sayı olmalı ve toplam sayısı yediyi geçmemelidir. Çoğunluğu bağımsız mimar, şehir plancılarından, bazı özel durumlarda ise bunlarla birlikte çalışılan diğer disiplinlerden seçilmelidir.

35. Jüride en az bir kişi UİA tarafından seçilmeli, bu da şartnamede belirtilmelidir.

36. Asil ve yedek jüriyi oluşturan tüm üyelerinin oy verse de vermese de, her jüri toplantısında bulunmaları gereklidir.
37. Asli jüriden bir üye ilk toplantıyı kaçırırsa, yedek jüri yarışma sonuna kadar onun yerine geçmelidir. Jüri üyeliğinden herhangi bir nedenle ayrılan bir asli jüri üyesinin yerine yedek jüri atanır.
38. Yarışmanın şartlarını ve şartnamesinin yarışmacılara ilanından önce, her jüri üyesinin onayından geçmiş olması gerekmektedir. Jüri üyeleri program ve şartname hazırlanmasına mümkün olduğunca katılmalıdır.
39. Hiçbir jüri üyesi yarışma direkt ya da dolaylı olarak yarışmacı olamaz. Hiçbir yarışmacıyla muhatap olamaz. Hiçbir yarışma projesini yarışma tesliminden önce göremez.
40. Yarışma organizatörlerinden hiç kimse, işverenin ortakları ve çalışanları da dahil olmak üzere, işveren tarafından hiç kimse yarışmaya katılamaz.
41. Jürinin kararı katılan her tasarım için ayrı oylanarak çoğunluk oyuyla alınmalıdır. Ödül alanların listesi ve jüri raporları, jüri üyeleri tarafından imzalanarak UIA'ya gönderilmelidir.
42. İki aşamalı yarışmalarda, iki aşamayı da aynı jüri değerlendirmek zorundadır. UIA tarafından tek aşamalı olarak onaylanan hiçbir yarışma iki aşamalı olamaz, fakat bazı durumlarda, ilk aşamaya katılanların ödülleri ödenmek şartıyla yarışma ikinci bir aşama daha düzenlenebilir. Bu durumda yarışmanın devamında aynı jüri görevlendirilmelidir.
43. Şartnamede gereksiz olduğu düşünülen tüm çizim, fotoğraf ve dokümanlar, jüri tarafından şartnamenin ilanından önce çıkarılmalıdır.
44. Jüri, şartnamedeki zorunlu gerekliliklere, açıklamalara ve şartlara uymayan tüm tasarımları diskalifiye eder.
45. Ödül miktarını ve dağılımın jüri belirlemelidir. Ödüller, UIA'nın onayladığı bir tarihte halka açıklanır ve değişiklik yapılamaz. Jüri ödülleri dağıtırken, kendisine verilen tüm ödül miktarını kullanmak zorundadır. Fikir yarışmalarında birincilik ödülü verilmesi zorunludur.
46. Jürinin tüm masrafları, işveren tarafından ödenir. Jüri üyelerinin günlük ücretleri masraflar dışında, UIA'ya göre 500-700 EURO arasında değişir. Bu miktar UIA ve işverenin ortak kararıyla belirlenir.

47. Genel bir kural olarak, yarışmaya katılan tüm tasarımlar, diskalifiye edilenler de dahil olmak üzere en az iki hafta boyunca jüri raporlarıyla birlikte sergilenir. Bu sergi halka parasız olarak açık olmak zorundadır.
48. İşveren, yarışmaya katılan yarışmacıları, yarışma sonuçları sergisinin yeri ve zamanıyla ilgili bilgilendirmeli, ayrıca jüri raporunun bir kopyasını yollamalıdır. Ayrıca işveren, kazanan projelerin yayınlanmaya uygun fotoğraflarını da UİA'ya yollamalıdır.
49. İki aşamalı yarışmalarda, birinci aşamada teslim edilen tüm projeler, yarışma sonuçları ilan edilinceye kadar gizli tutulmalıdır.
50. Ödül kazanmış ve satın alınmış olan projeler dışında sergilenen tüm projeler, sergi bitiminde yok edilir. Yarışmacı gönderi masraflarını ödemek kaydıyla projeyi geri alabilir. Eğer şartnamede maket istenmişse, gönderi masrafları işveren tarafından karşılanarak maketler yarışmacılara geri gönderilir. (UİA, 2008)

3.2 Ulusal Yarışmalar

Yarışmanın açıldığı ülkenin mimarlarının katılabileceği yarışmalardır. Serbest veya ön seçimli ve tek kademeli veya iki kademeli olarak yapılabilirler. Türkiye'de 1930-2010 yılları arasında açılan yarışmaların %80'i ulusal mimari yarışmalardan oluşmaktadır. Ulusal yarışmaların geçmişi 1931'deki Elazığ Belediyesi Sinema projesiyle başlamıştır.

Avrupa birliği ülkelerinde ulusal yarışma kavramı kısmen kalkmış, üye olan herhangi bir ülkenin açtığı yarışmaya diğer bir ülkeden mimarların katılabileceği teoride mümkün olsa da yarışmayı açanların ulusal katılımı korumak için bazı koşullar koydukları fark edilmektedir. Yunanistan yarışmaya katılabilmek için Yunanca bilmeyi şart koşmakta, Almanya'nın ise, yarışmaya Alman ortakla giriş şartı koyduğu görülmektedir. Ayrıca Alman Tasarım Yarışmaları Dergisi Wettbewerb Aktüel Dergisinde yarışma kazanan ekiplerin neredeyse tümünün Alman ekipleri olduğu fark edilmektedir. Türkiye, Avrupa Birliği üyesi olmadığı için ulusal yarışmalar açabilmekte fakat sadece UIA kanalıyla uluslararası yarışma açabilmektedir. Türk mimarlar da Avrupa'daki yarışmalara katılamamaktadır. Avrupa Birliği'ne üye olunduğunda ulusal yarışmaların tümü Avrupa'ya açılacağından, ulusal proje yarışması kavramı ortadan kalkacaktır. Bu durumunun Türk mimarisi ve Türk mimarları açısından uluslararası düzeyde rekabet ortamını sağlayıp kaliteyi arttıracığı söylenebilir.

3.3 Bölgesel Yarışmalar

Üye sayıları en az 200 kişi olmak koşuluyla ilgili meslek odasının sadece bir şube bölgesi içinde faaliyet gösteren üyelerin katılabileceği şekilde yapılan mimari proje, peyzaj mimarlığı, şehir planlama ve kentsel tasarım yarışmalarıdır. Bir şubenin üyelerinin bu sayıyı sağlayamadığı durumlarda komşu şube üyelerinin de katılımıyla bölgesel yarışma açılabilir. Bölgesel yarışmalar serbest ve tek kademeli olarak açılır, bölgesel yarışmaya açılması amacıyla ihtiyaç programında küçültme yapılamaz. Bölgesel yarışmaya açılacak konuların üst sınırı: Mimari Proje Yarışmaları'nda 5000 metrekare, Peyzaj mimarlığı Yarışmaları'nda 10.000 metrekare, Kentsel Tasarım Yarışmaları'nda 10.000 metrekare, Şehir Planlama Yarışmaları'nda 500 hektarlık alan ya da 30.000 nüfuslu yerleşim yeri ile sınırlanmıştır.

3.4 Davetli/Sınırlı Yarışmalar

1979'da geçerli olan TMMOB Mimarlar Odası Yarışmalar Kılavuzu'na göre, sınırlı yarışmalar, "İhtisas ve tecrübeleri gözönünde bulundurularak yarışmayı açan idarece tespit edilecek en az 3 ekip arasında açılan yarışmalardır." Bu tür yarışmalarda yarışmaya kimin katılıp kimin katılamayacağına işveren karar verir. Mimar da yarışmaya katılmayı kabul eder ya da reddeder. Bir yarışmanın ulusal mı davetli mi olacağına dair herhangi bir yönetmelik yoktur. Bu tür yarışmalarda sadece birinci seçilir, katılımcılara emeklerine karşılık eşdeğer miktarda ödenek verilir, birinciye ise ödül olarak iş verilmiş olur.

İstanbul'daki Milli Reasürans Genel Müdürlük binası davetli bir yarışma sonucu elde edilen binalara bir örnektir. Bu bina ayrıca 1992 yılında Ulusal Mimarlık Ödülü de almıştır.

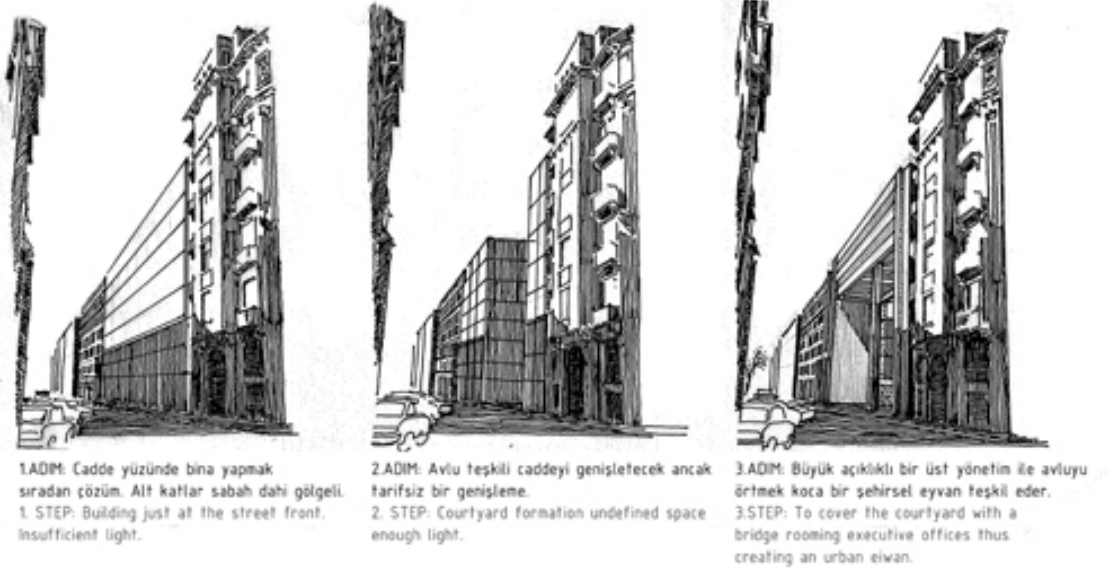

Şekil 3.3 M.R Binası cephe fotoğrafı
(<http://arkiv.arkitera.com>)

Şekil 3.4 M.R Binası maket fotoğrafı
(<http://arkiv.arkitera.com>)

TASARIMIN HAREKET NOKTALARI / DEPARTURE POINTS OF THE DESIGN

Şekil 3.5 Milli Reasürans Binası tasarım aşamaları (<http://arkiv.arkitera.com>)

1985 yılında yapılmış olan Toplu Konut Kamu İdaresi Başkanlığı Hizmet Binası Sınırlı proje yarışması kolokyumunda Genç Kuşak Mimarlar adıyla bir grup mimar, bildiri yayımlayarak sınırlı yarışmaları mimarlık mesleğinin gelişmesini önleyici nitelikleri nedeniyle protesto etmişlerdir. Bu bildiriye göre sınırlı yarışmaların tehlikeleri 5 maddede açıklanmıştır: (Mimarlık 1985/8)

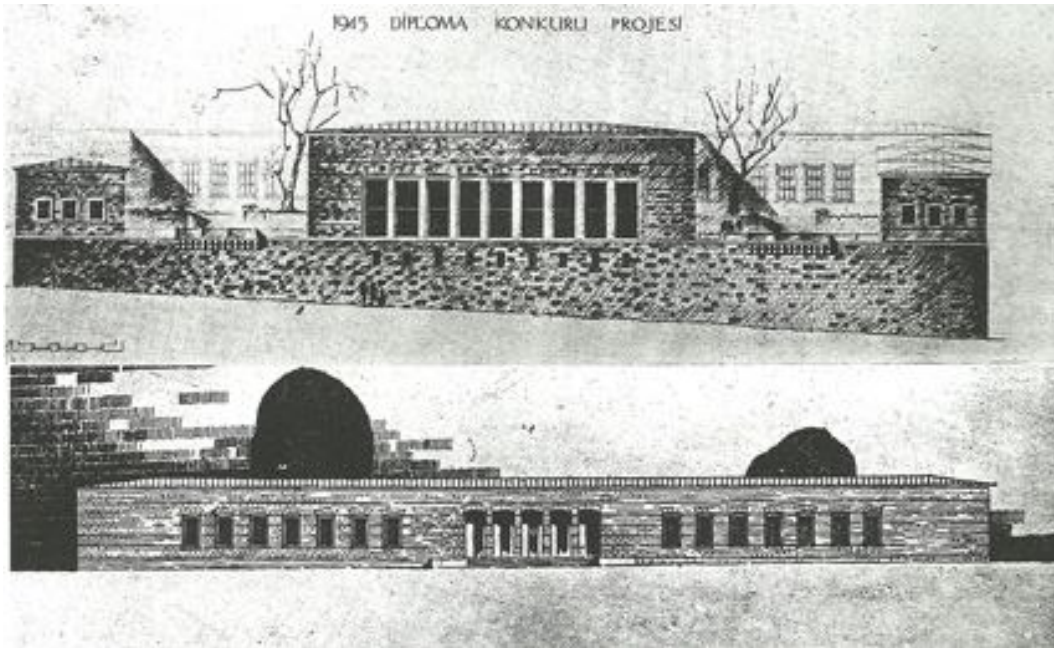
1. Yarışma sınırlı sayıdaki yarışmacı arasında yapılmakta, bu ise genç mimarlar başta olmak üzere, çeşitli birikimlerdeki mimarların yarışma ortamına katılıp kendilerini kanıtlamalarına engel olmaktadır.
2. Yarışmanın sınırlı bir ortam içinde yapılması, sadece yarışmacı adedine bağlı kalmamakta, yarışma öncesi çalışmaları da sınırlı bir ortam içinde yürütülmektedir. Bu ise özellikle jüri oluşturulmasından, program ve şartname hazırlanmasına kadar bütün çalışmaların mesleki denetimden uzak sürdürülmesine neden olmakta, meslek doğrularını aykırı yarışma düzenlemelerine rastlanabilmektedir.
3. Yarışma sınırlı bir ortam içinde yapıldığından kamuoyunda da tartışması ya yapılmamakta ya da gene sınırlı bir ortam içinde yapılmaktadır. Sonuç meslek kamuoyuna maledilmemekte, sonuçları dedikodu düzeyinde tartışmalara neden olabilmektedir.

4. Yarışmacıların seçimi kırılganlıklar yaratmakta, hatta çeşitli süpheler uyandırıp nedenleri tartışılmaktadır.
5. Yarışma olgusu dejenere edilmekte, bir takım çıkarlar uğruna meslektaşlarımız kullanılmakta, böylece yarışma adına yarışma kurumu yıpratılmaktadır. Özellikle bu yarışmada olduğu gibi jüri seçimi sağlıklı olmamıştır.

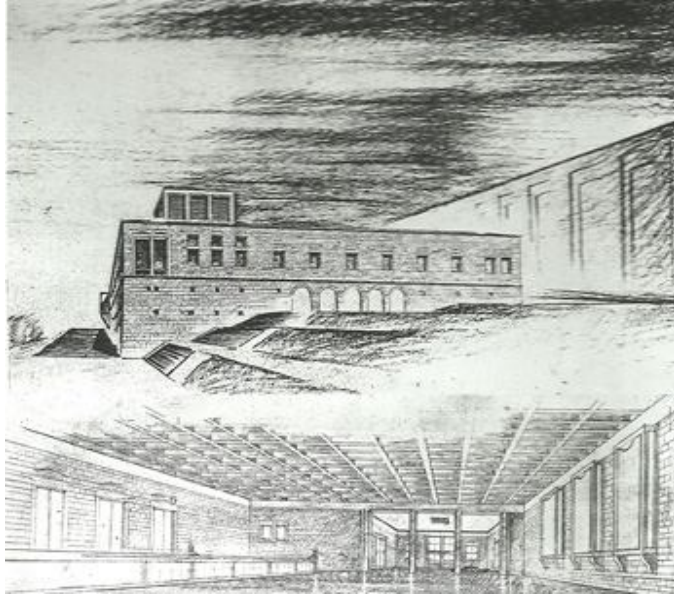
Ayrıca bu bildiride, şartnamede hatalar olduğu, yarışmacıdan istenen proje ve maket ölçeklerinin tutarsız olduğu, kazanan proje seçim kriterlerinin sağlıklı olmayışı, mesleki kontrollük yetkisinin kesin olarak verilmemesi ve jürinin mesleki yeterliliğinin tartışılır olduğu da eleştirilmiştir.

3.5 Öğrenci Yarışmaları

1930 ile 2004 yılları arasında yaklaşık 64 öğrenci yarışması yapılmıştır. Bu da yılda ortalama bir yarışmaya denk gelmektedir. 2004 yılından sonra öğrenci proje yarışmalarının arttığı, senede ortalama onbeş adete kadar ulaştığı görülmektedir. Öğrenci yarışmalarının ilkinin 1941 yılında Güzel Sanatlar Akademisi tarafından Öğrenci Diploma Projesi Yarışması adı altında düzenlendiği, bu yarışmaların 1960'ların sonlarına kadar devam ettiği görülmektedir. Bu projelerde de zamanın üslupları açıkça görülmektedir.

Şekil 3.6 1945 Diploma yarışması projelerinden “İstanbul Üniversitesi İçin Bir Kütüpane” konulu Ferzan Baydan’a ait proje (Arkitekt, 1945)

Şekil 3.7 1945 Diploma yarışması projelerinden “İstanbul Üniversitesi İçin Bir Kütüphane” Aydın Boysan’a ait proje (Arkitekt, 1945)

Daha sonra 1945 yılında Türk Yüksek Mimarlar Birliği tarafından Öğrenci projesi yarışmalarının düzenlendiği görülmektedir. 1996 yılında Türkiye’de ilk defa, Archiprix’in (Uluslararası Mimarlık Diploma Projeleri Yarışması) ulusal öğrenci yarışması olarak Yapı Endüstri Merkezinin (YEM) katkılarıyla organize edildiği, bu gelenek günümüzde halen devam etmektedir.

archiprix türkiye
2010

**MİMARLIK ÖĞRENCİLERİ
BİTİRME PROJESİ
ULUSAL YARIŞMASI**

2009/2010 Öğretim Yılı
Yarışma Jürisi:
ALİŞAN ÇIRAKOĞLU
UMUT İYİĞÜN
ŞEVKİ PEKİN
JULIEN DE SMEDT
ARİF SUYABATMAZ

Yedek Jüri:
ONUR AKIN

www.archiprixturkiye.org

1. Ödül	2.500 TL
"Çimada Beyaz Çimento Ödülü"	2.000 TL
2. Ödül	1.500 TL
3. Ödül	1.250 TL
Mansiyonlar (3 adet, her biri)	

Son başvuru: **23 Ağustos 2010**
Teslim Adresi: Yapı-Endüstri Merkezi
Fulya Mah. Yeşilçimen Sok. No: 12/430
(Polat Kulesi Yanı) 34394 Fulya/İstanbul
Tic. Sic. No: 2212 266 70 70 dahili 351

Genel sponsor: **ÇİMSA** alt sponsor: **iblum**

archiprix türkiye
2010

Yarışmaya gönderilecek projeler 2010 Şubat veya Haziran döneminde ait olabilir.

Projeler en geç 23 Ağustos 2010 saat 17.00'a kadar, posta ile veya elden Yapı-Endüstri Merkezi'ne teslim edilmelidir. Posta ile gönderilecek projelerde kargoya verilmiş tarihi en geç 23 Ağustos 2010 olacaktır.

Projelerde kurum adı ile projeden sorumlu öğretim üyelerinin ve öğrencinin adı pafaların arkasında yer almalı, pafaların ön yüzünde bu tür bilgiler bulunmamalıdır.

Yarışmaya gönderilen her pafanın arkasında okul ve proje yürütücüsü onayı bulunmalıdır.

Projeler, oküne kulanılan 70x100 cm boyutunda en çok 4 pafat halinde, fotoçokak panolar üzerinde teslim edilmelidir.

Projelerde birlede 200 kelimelik bir açıklama raporu ve eksiksiz doldurulmuş katılım formu teslim edilmelidir.

Panoların yanarsa, teslim edilecek bir CD'de maksimum çözünürlükte jpeg formatında proje, açıklama raporu ve proje sahibi binin fotoğrafı ve kısa özetçmiş de yer almalıdır.

Eğitim kurumu: _____
Öğrencinin adı: _____
Soyadı: _____
Telefon: _____
E-Posta: _____
Adres: _____

Proje dönemi:
Şubat 2010.....
Haziran 2010.....
Proje adı: _____
İlgili öğretim üyeleri: _____

____ Kurum tarafından gönderilmiştir
____ Öğretim üyesi tarafından gönderilmiştir
____ Öğrenci tarafından gönderilmiştir
www.archiprixturkiye.org

Şekil 3.8 Archiprix katılım formu (<http://www.archiprixturkiye.org>)

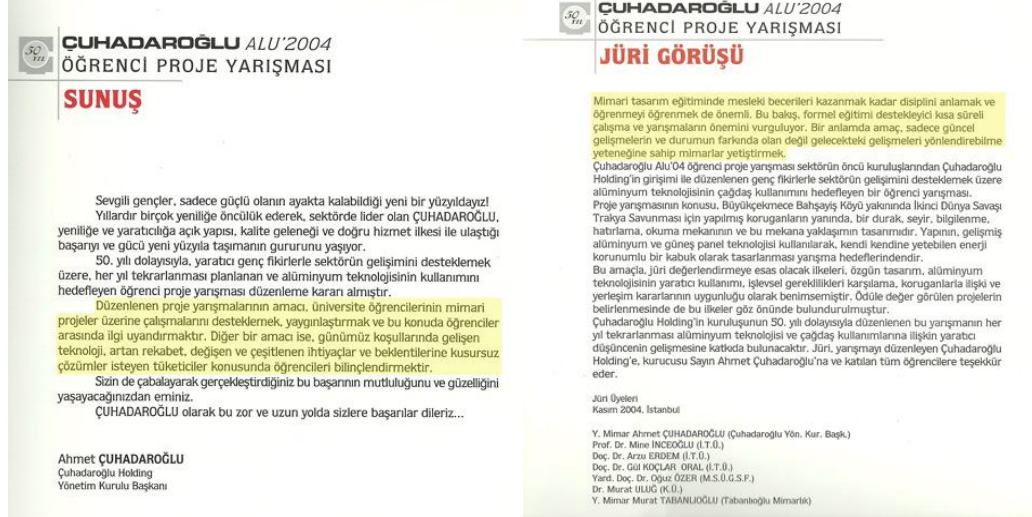
Archirpix ulusal diploma projeleri yarışmasını kazanan Türk mimarlık öğrencilerinin projeleri uluslararası Archirpix yarışmasına katılmaya hak kazanmaktadır. Archirpix Türkiye internet sitesine göre bu yarışmanın amacı şöyle özetlenmiştir: (<http://archiprix.com.tr>)

“Türkiye’deki tüm mimarlık okullarını ortak bir platformda buluşturarak yapıcı bir rekabet ortamı yaratan ve mimar adaylarının ufkunu genişleten ARCHIPRIX-Türkiye Yarışması, bugüne kadar 32 üniversiteden 868 öğrenciyi biraraya getirdi. ARCHIPRIX-Türkiye Yarışması’nın bir diğer özelliği ise 1996’dan bugüne kadar ödül alan 113 genç mimarın, mesleki başarılarına ulaşmaları yolundaki ilk adımı temsil ediyor olması. Türkiye’deki tüm mimarlık okullarını ortak bir platformda buluşturarak yapıcı bir rekabet ortamı yaratan ve mimar adaylarının ufkunu genişleten ARCHIPRIX-Türkiye Yarışması, bugüne kadar 32 üniversiteden 868 öğrenciyi biraraya getirdi. ARCHIPRIX-Türkiye Yarışması’nın bir diğer özelliği ise 1996’dan bugüne kadar ödül alan 113 genç mimarın, mesleki başarılarına ulaşmaları yolundaki ilk adımı temsil ediyor olması. “

Şekil 3.9 Archirpix 2009 birincilik ödülü alan proje
(<http://www.archiprixturkiye.org>)

Öğrenci yarışmalarını düzenleyenler genelde; alüminyum, çelik strüktür, alüminyum cephe kaplamaları, ayırıcı duvar sistemleri, prefabrik yapılar, beton gibi yapı sektörünün bileşenlerinden oluşan firmalardır. Bu firmalar genellikle kendi pazarladıkları malzemelerin kullanıldığı projeler talep ederek bir tür yarışma sponsorluğunda bulunmaktadır.

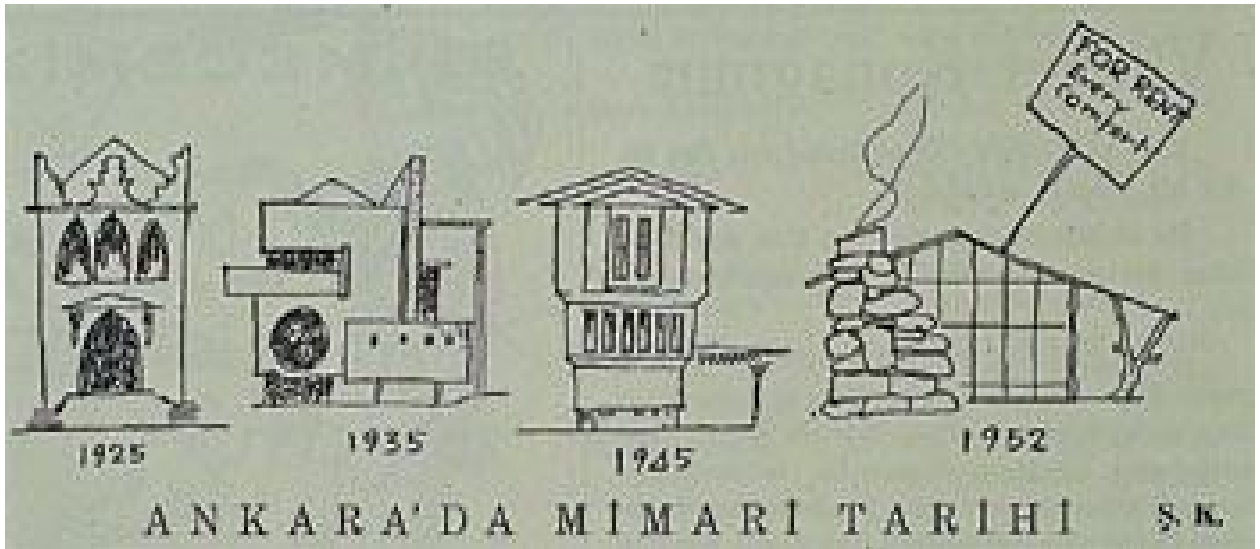
Şekil 3.10 Alüminyum Yarışma kitapçığı sunuş ve jüri görüşü bölümleri (Çuhadaroglu Yarışma Kitapçığı, 2004)

Bunlardan biri olan Çuhadaroglu Alüminyumun 2004 yılında düzenlediği, Savaş Arkeolojisi için bir yapı önerisi (Korugan) konulu proje yarışmasında, yarışmayı açan kurumun yönetim kurulu başkanı, yarışma kitapçığının sunuş bölümünde, mimarlık öğrencilerine sadece güçlü olanın ayakta kalabildiği bir yüzyılda olduğumuzu söylüyor ve düzenlenen proje yarışmalarının amacını şöyle açıklıyor: “Üniversite öğrencilerinin mimari projeler üzerine çalışmalarını desteklemek, yaygınlaştırmak, ve bu konuda öğrenciler arasında ilgi uyandırmak, diğer bir amacı ise günümüz koşullarında gelişen teknoloji artan rekabet, değişen ve çeşitlenen ihtiyaçlar ve beklentilerine kusursuz çözümler isteyen tüketiciler konusunda öğrencileri bilinçlendirmek” Jürinin Görüşü bölümünde ise öğrenci yarışmalarıyla ilgili şu cümleler dikkat çeker: “Mimari tasarım eğitiminde mesleki becerileri kazanmak kadar disiplini anlamak ve öğrenmeyi öğrenmek de önemli. Bu bakış, formel eğitimi destekleyici kısa süreli çalışma ve yarışmaların önemini vurguluyor. Bir anlamda amaç, sadece güncel gelişmelerin ve durumun farkında olan değil gelecekteki gelişmeleri yönlendirebilme yeteneğine sahip mimarlar yetiştirmektir.” Şartnamede ise projelerde gelişmiş alüminyum teknolojisinin kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır. (Ek-2)

4. MİMARİ TASARIM YARIŞMASI SONUCU ELDE EDİLMİŞ BİNALARIN İNCELENMESİ

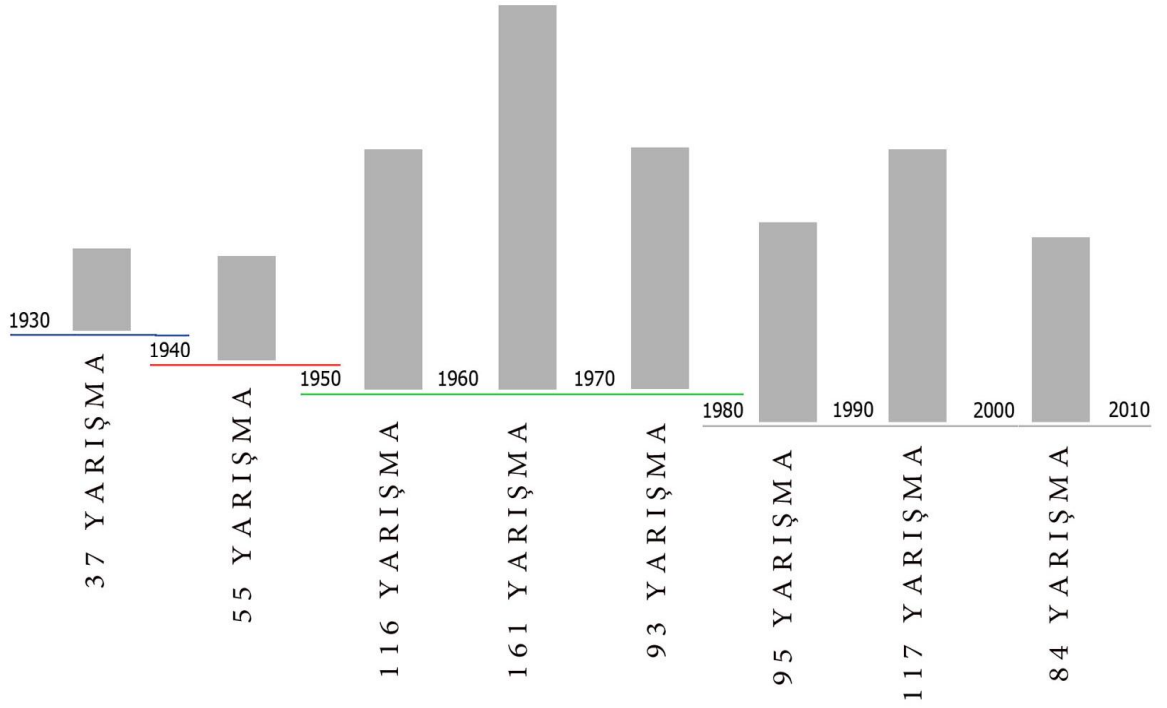
Bu bölümde Türkiye’de cumhuriyetten itibaren mimari tasarım yarışması sonucu uygulanan çeşitli binaların şu anki durumları incelenecektir. Bu incelemede 1931 yılında ilk Türk mimarlık dergisi olarak yayınlanan “Arkitekt” dergisinde bulunan yarışma projeleriyle ilgili yazı ve görseller, güncel karşılaştırmalarla beraber kullanılacaktır.

Yarışmanın amacı, jüri, jüri raporları, mimar ve proje ile birlikte ortaya çıkarılan binanın değişim süreci incelenecektir. Jüri raporlarından ve mimari proje açıklama raporlarından binaların yıllara göre seçilme kriterleri belirlenmeye çalışılacaktır. Binaların günümüzde yakın çevresindeki değişiklikler, binadaki fiziksel ve fonksiyonel değişiklikler analiz edilerek, binaların hangi tür değişikliklerle birlikte günümüzde var olduğu incelenirken, zamanın binalardaki izleri aranacaktır.

Şekil 4.1 Ankara’da 1952’deki mimari üslupları kronolojik olarak gösteren bir resim
(http://www.erkaninece.com/aydan_balamir_mimarlik_ve_kimlik.htm)

1930 -2010 yılları arasındaki zaman dilimi, mimariyi etkileyen siyasi ve toplumsal değişimlere göre 4 farklı süreçte incelenmiştir. 1940-1950-1980 süreçteki kırılma noktaları olarak kabul edilmiştir. 1930-1940: Erken Cumhuriyet Mimarisi, 1940-1950: 2. Dünya Savaşı Mimarisi 1950-1980: Soğuk Savaş Dönemi Mimarisi, 1980-2010: Küreselleşme ve İletişim Çağı Mimarisi olarak tanımlanabilir.

Şekil 4.2 Türkiye’de 1930-2010 yılları arasında yapılmış olan yarışma adetlerini kronolojik olarak gösteren grafik (İ.A. Meltem Arşivi)

1930-40 dönemi için, Karaköy Yolcu Salonu Binası ve Kadıköy Halkevi Binası, 1940-50 dönemi için, İstanbul Radyoevi Binası ve İstanbul Açık hava Tüyatrosu Binası, 1950-1980 dönemi için, Büyükdada Anadolu Klübü Binası ve Kadıköy Anadolu Lisesi Binası, 1980-2010 dönemi için ise, Gaziosmanpaşa Hükümet Konağı Binası, Ankara Noterler Birliği Binası ve Trabzon Belediye Hizmet Binası, proje süreçleri, uygulama süreçleri, binaların güncel durumları, binaların yakın çevresindeki dönüşümler, binalardaki mekansal ve yapısal dönüşümler açısından değerlendirilecektir.

4.1 Erken Cumhuriyet Dönemi Mimari Tasarım Yarışmaları (1930-1940)

1930-1940 yılları arasında 39 adet yarışma açıldığı, bu yarışmalarda elde edilen projelerin çoğunun uygulandığı görülmektedir. Tarihsel biçimlerin milli, çağdaş biçimlerin ise uluslararası diye tanımlandığı bu dönemde Dünya’da ve Türkiye’de uygulanmış binaların çoğunun “Birinci uluslararası akım” tarzında olduğu dikkat çekmektedir.

“Cumhuriyet’in ilk zamanlarında yarışma, Cumhuriyetin yapmayı düşündüğü kültürel atılımlar için kültürlü yöneticiler tarafından çok ciddiye alınan bir araç olarak düşünülüyordu. Bugünün dünyası, yarışma amacını hala aynı amaçla kullanmaktadır.” (İdil, 2007)

1930-1940 yılları arasında Türkiye’de başarılı yarışma süreçleri yaşanmış, özellikle müzik, şiir, edebiyat alanlarındaki başarılar, Cumhuriyet politikalarının başarıları sayılmıştır. 1929 yılında Türkiye’de ilk güzellik yarışması yapılmış, cumhuriyet kadınının modern yüzü vurgulanmak istenmiştir.

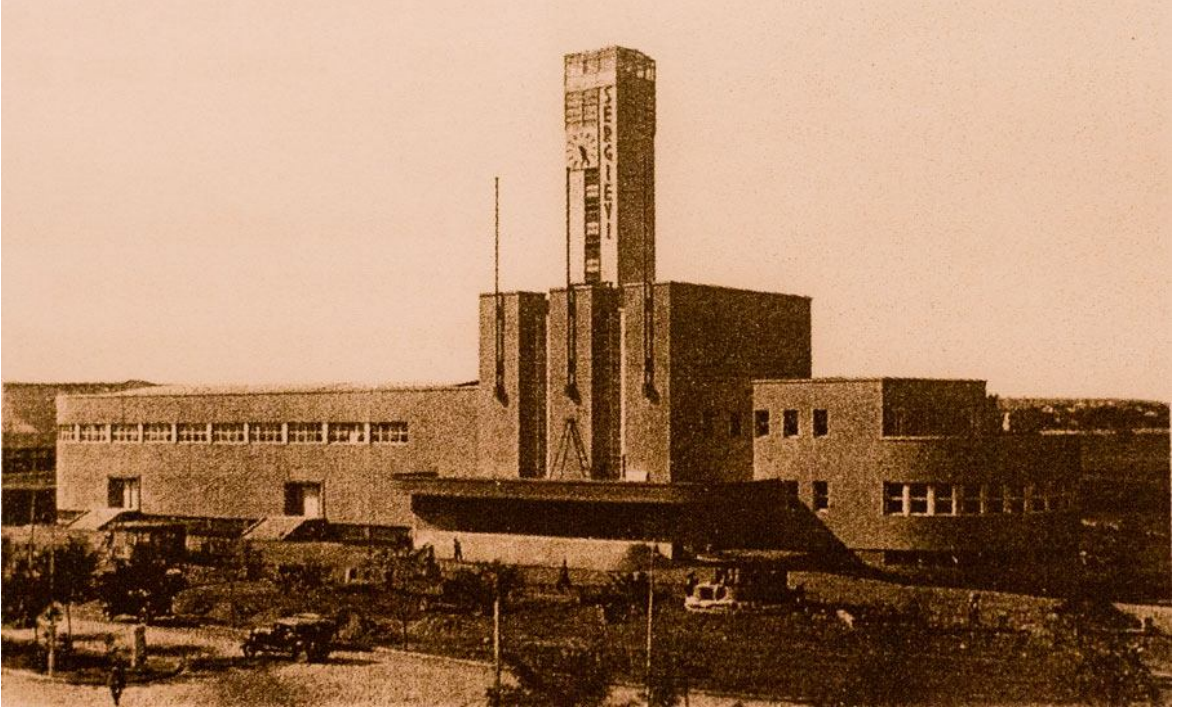

Şekil 4.3 Güzellik yarışması ilanı (Cumhuriyet Gazetesi, 1929)

Batıda özellikle eğitim ve sanat alanlarında uygulanan yarışma kurumu, Cumhuriyet’le birlikte Türkiye’de mimari alanda da uygulanmış ve bu sayede Türk genç mimarlarına şans tanınmıştır. “Türkiye Cumhuriyeti’nin ideolojisi çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak, her alanda çağdaş ürünler vererek gelişmektir. Bu konuda izlenecek tek yol, bugüne kadar başarı ile uygulanan 'Ulusal Yarışma' sistemidir. Tüm Türk mimarlarına yaratıcılıklarını ortaya koyma şansı verilmelidir. Yöntem bir seçicinin uygun gördüğü bir mimara iş vermek olmamalı, tüm Türk mimarlarının yaratıcı güçlerine şans tanınmalıdır. “(Türk Serbest Mimarlar Derneği, 2007)

Ülkede mimarlık yarışmaları yapılmadan önce, mimarlık işleri büyük ölçüde yabancı mimarlara veriliyordu. Bu durum Türkiye’de çalışan yabancı mimarlara tepki oluşmasına neden olmuştur. Ayrıca yabancı mimarların tasarımlarının sonucunda birçok oryantalist binanın yapılmış olduğu da görülmektedir. Türk mimarların faaliyetlerini sürdürebilmesi için gerekli olan meşruluk o dönemde, yarışmalar sayesinde kazanılmıştır. Elde edilen projelerde dikkat çeken, Devletin modern Türk kimliğinin vurgulanması olmuştur. Genç Türk mimarlarının o yıllarda Türkiye’de düzenlenen birçok mimari yarışmaya katılıp ödül aldıkları, bunun sonucunda yabancılarla eşit şartlarda uygulama yapabilmeleri mümkün olduğu görülüyor. Bu yarışmalarda elde edilen binaların bir kısmı Cumhuriyet’in modern mimarlık mirasını oluştururlar.

Türkiye’deki ilk mimarlık yarışması, 1930 yılında Bursa Hal Binası için gerçekleştirilmiştir. Bunu takiben, yarışmalar modern devlet binalarının projelerinin elde edilebilmesi için yaygınlaştırılmıştır. Ankara Başkent imar planı ve tüm önemli yapıların uluslararası yarışma ile elde edildiği görülmektedir. 1933 yılında açılan Ankara Sergievi Uluslararası Yarışması şartnamesinde “Yapının modern mimari üslupta olması talebi” vurgulanmaktadır. O döneme göre modern mimari üslub demek, süsleme ve bezemelerden arınmışlık, işlevsellik ve ekonomik olmak demek oluyordu. Bu binanın yapılmasıyla, Türkiye’nin kendi kaynaklarıyla ulaştığı gelişmeleri topluma göstermek böylece toplumu yönetimin yanına çekmek hedeflenmekteydi. Bina, 28 yaşında uluslararası bir yarışma kazanan Türk mimar Şevki Balmumcu tarafından “Birinci Uluslararası Akım” tarzında tasarlanmıştı. Temel geometrik şekillerin asimetrik olarak kullanılması bu tarzın genel karakteriydi. Kübik mimari de denilen bu tarzda, geleneksel çatıların yerine teras çatıların kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 4.4 Ankara Sergievi Binası, opera binasına dönüştürülmeden önce (Doxa, 2006)

Ankara Sergievi Binası 1934 yılında Cumhuriyet'in 11.yıldönümünde tamamlanmış ve mimarlık tarihi yazınında Kemalist Ankara'nın çok önemli bir mimarlık ve kültür ikonu olarak tanımlanmıştır. Binada, 1946 yılına kadar birçok ulusal ve uluslararası sergi mekanı işlevini sürdürmüş daha sonra radikal değişikliklerle tiyatro ve opera binasına dönüştürülmüştür.

Bu dönem için örnek olarak seçilen Karaköy Yolcu Salonu ve Kadıköy Halkeğitim Merkezi Binaları yapıldıkları dönemin ruhunu ve zamanın izlerini yansıtmaktadırlar.

4.1.1 Karaköy Yolcu Salonu Binası (Garmaritim)

Projenin Künyesi:

İşlevi	: Yolcu Salonu – Lokanta – Satış birimleri
Yeri	: İstanbul-Karaköy
Yarışma Tarihi	: 1936
Yapım Yılı	: 1938-40
Mimarı	: Rebii Gorbun
İşveren	: İstanbul Liman İşletmeleri ve İktisat Bakanlığı
Yarışma Jürisi	: Mimar Bruno Taut, Mimar Debs, Mimar Farih Köprülü

Şekil 4.5 Deniz cephe güncel fotoğrafı
(İ.A Meltem arşivi)

Şekil 4.6 Deniz cephe fotoğrafı 1940
(Naci Meltem arşivi)

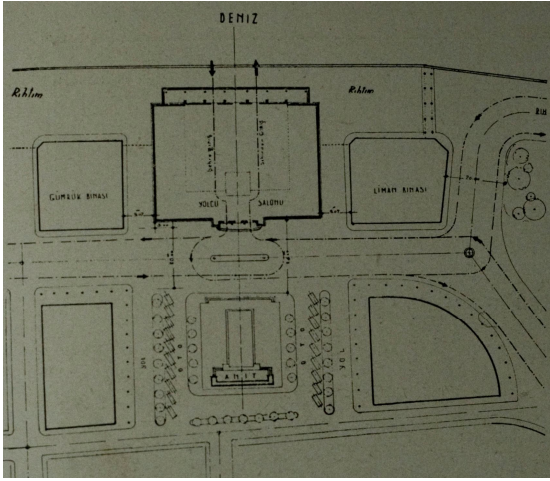
Şekil 4.7 Yol cephe güncel fotoğrafı
(İ.A Meltem arşivi)

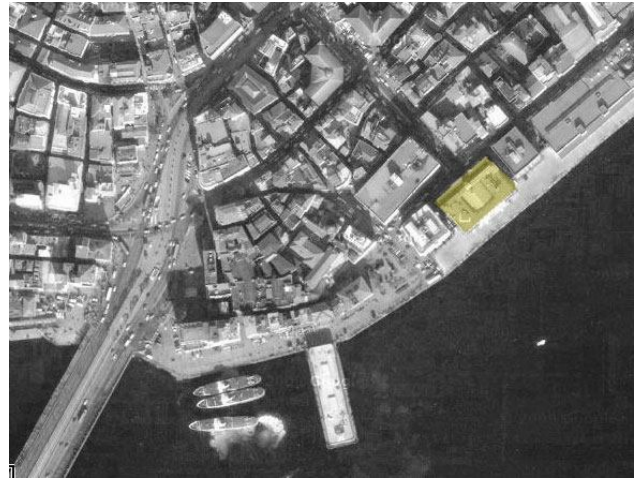
Şekil 4.8 Yol cephe fotoğrafı 1940
(Naci Meltem arşivi)

Sürece Ait Bilgiler: 1930'lara gelindiğinde İstanbul'un deniz ulaşım sınır kapısı olarak Karaköy belirlenmiştir. Bu amaçla 1935 yılında yeni bir yolcu bekleme ve karşılama salonuna ihtiyaç duyulur ve İstanbul Liman Direktörlüğü ve İktisat Bakanlığı tarafından bir yarışma açılır. Seyfi Arkan'ın deyiimiyle "Memleketin Antresi'ni teşkil edecek olan bir salon" projesidir yarışmanın konusu.

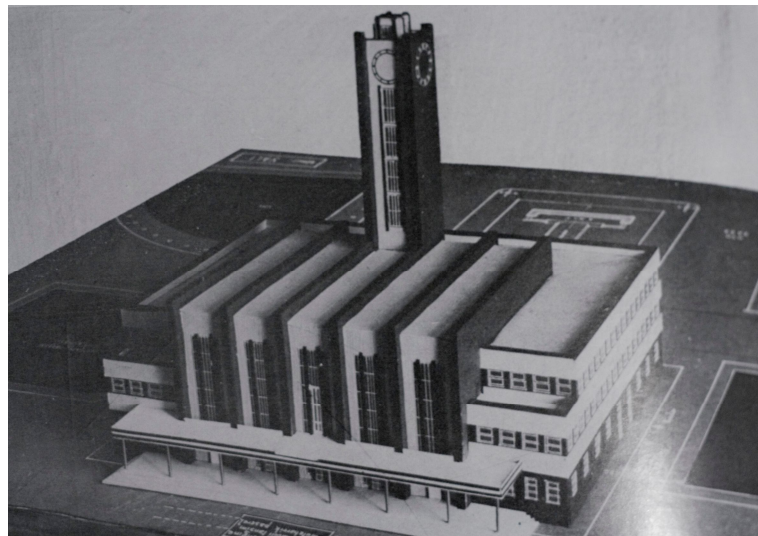
Jüri yarışmaya katılan projelerden 7 tanesine ödül vermiştir. Bunlardan 3 tanesi birinci,4 tanesi ikinci seçilmiştir. Birinci seçilen projeler: Seyfi Arkan, Rebii Gorbun, Budapeste'li prof. Alfred'e aittir. İkinci seçilen projeler: Nazif Asal, Emin Onat, Ahmet Sabri, Şevki Balmumcu, Celal Resad'e aittir. Kazanan projelerle ilgili jüri raporu katılımcılar ve Arkitekt dergisi tarafından talep edildiği halde açıklanmamıştır. (Arkitekt 1937/2)

Şekil 4.9 Proje vaziyet planı
(Arkitekt 1937/2)

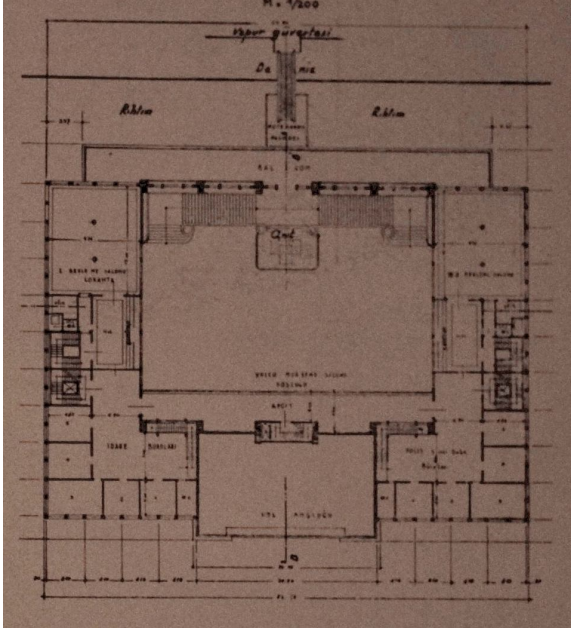

Şekil 4.10 Binanın güncel hava fotoğrafı
(www.maps.google.com)

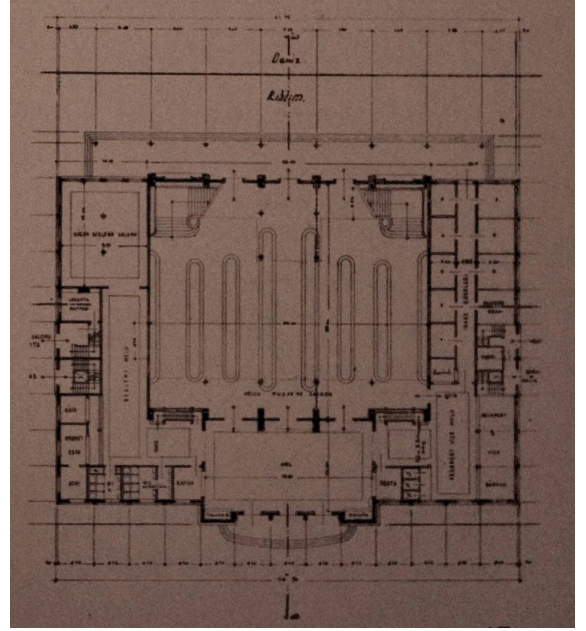

Şekil 4.11 Proje maket fotoğrafı (Arkitekt 1937/2)

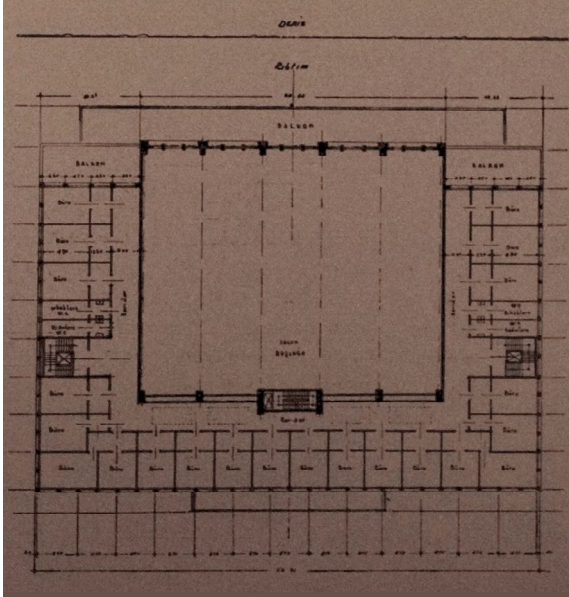
Uygulamaya Ait Bilgiler: Finalistlerden Rebii Gorbon 1937 yılında, diğer projelere ilk bakışta hiç de benzemeyen ancak fikir ve detay anlamında bu projelerden beslenen yeni bir proje geliştirmiştir. Söz konusu proje 1940'larda hayata geçirilirken bazı değişikliklere uğramıştır. (Ek-3)

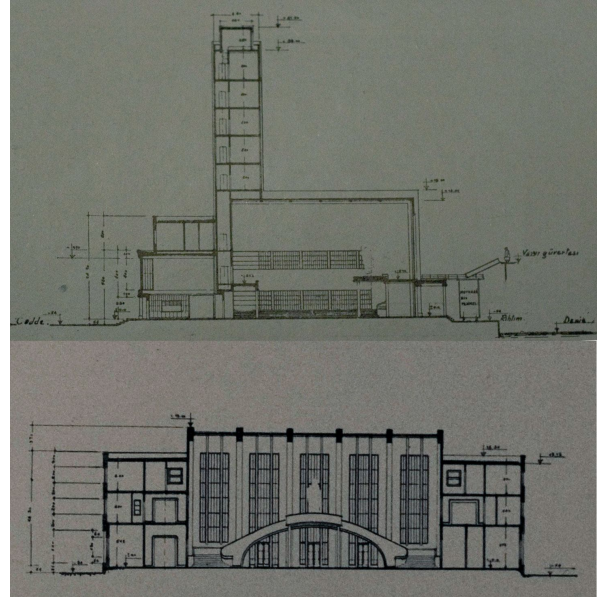
Şekil 4.14 Proje 1.kat planı
(Arkitekt 1937/2)

Şekil 4.15 Proje zemin kat planı
(Arkitekt 1937/2)

Şekil 4.14 Proje 2.kat planı
(Arkitekt 1937/2)

Şekil 4.15 Proje kesitleri
(Arkitekt 1937/2)

Bekleme salonunun etrafına dükkanlar eklenmiş, yemekhanenin de yer aldığı terminalin ikinci katı, 1940’larda ofis mekanları olarak hizmet verecek şekilde düzenlenmiştir. Servis hacimleri, depo ve ofisler üçüncü katta; Liman Lokantası, mutfak ve servis birimleriyse dördüncü katta yer almaktadır. Beşinci kat ek servis hacimlerine tahsis edilmiş, diğer katlar ise çatı terasları ve platformlarla donatılmıştır. Bina strüktürü betonarmedir.

Binanın Güncel Durumu: Bina, halen yapılma amacı olan uluslararası deniz yolcu bekleme salonu işlevini sürdürmektedir. Ayrıca lokanta kısmı da aynı işleviyle kullanılmaktadır. Saat kulesi olarak tasarlanmış kulede mevcut durumda eskiden olduğu gibi saat yoktur. Bina içerisinde sonradan eklenen vali yardımcısının makamı olması nedeniyle giriş çıkışlar polis kontrollüdür.

Bina Yakın Çevresindeki Dönüşümler: Binanın iki yanındaki Denizcilik İşletmeleri’ne ait komşu binalar eski hallerini ve işlevlerini korumaktadır. Vaziyet planında binanın orta aksında görülen anıt ve çevresindeki açık alan uygulanmamış, bunun yerine çok katlı bir bina yapılmıştır. Binanın güney doğusundaki parselde kat otoparkı bulunmaktadır.

Mekansal Dönüşümler (İşlevsel): Binaya birinci ve ikinci katları arasına, yolcu bekleme salonuna bakan fazladan bir ek büro asma katı ilave edilmiştir. Birinci mevki bekleme salonu Mülkiye İdaresi bürolarına ve Vali Yardımcısı bürosuna, ikinci mevki bekleme salonu yemekhaneye, üçüncü mevki ise polis ve gümrük bürolarına dönüştürülmüştür. En üst kattaki lokanta kısmı işlevini korumaktadır. Yolcu bekleme salonunda mobilyalar dışında çok fazla değişiklik olmamıştır. Binanın giriş kısmında bulunan pasaport ve vize kontrol bürolarının, dükkana dönüştürüldüğü görülmektedir. Ayrıca binanın içinde bir de turist enformasyon bürosu açılmıştır.

Yapısal Dönüşümler (Fiziksel): Çelik sirtüktür ile bir kat eklendiği görülmüştür. Bina içindeki merdivenler eski haliyle korunmuşlardır. Ayrıca yeni yapılan ek kata çıkan merdivenler eklenmiştir. Cephelerde kullanılan giyotin pencereler, kanatlı pencereye dönüştürülmüştür. Cephelerde klima cihazları görülmektedir. Giriş saçağının da ilk yapıldığı zamanki narinliğini kaybedip kalınlaştırıldığı göze çarpar. (Bkz. Şekil 4.7- 4.8)

4.1.2 Kadıköy Halk Evi (Halk Eğitim Merkezi)

Projenin Künyesi:

İşlevi	: Parti Karargahı-Tiyatro Salonu- Spor Salonu- Sanat Atölyeleri- Kitaplık
Yeri	: İstanbul-Kadıköy
Yarışma Tarihi	: 1938
Yapım Yılı	: 1938-39
Mimarı	: Rüknettin Güney
İşveren	: Cumhuriyet Halk Partisi
Yarışma Jürisi	: Mimar Bruno Taut , Mimar Debs, Mimar Arif Hikmet

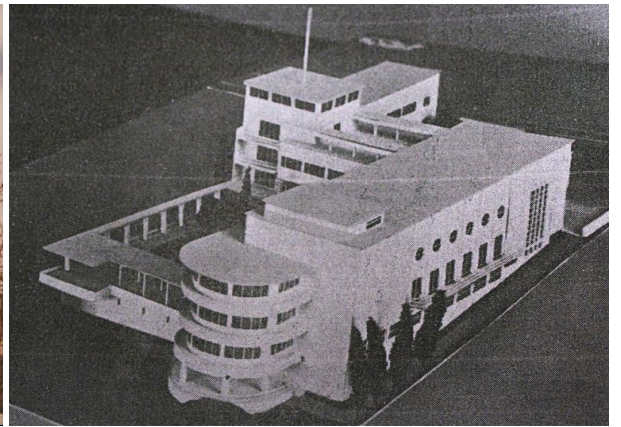
Şekil 4.16 Ön cephe güncel fotoğrafı
(İ.A Meltem arşivi)

Şekil 4.17 Yol cephe fotoğrafı 1940
(<http://arkiv.arkitera.com>)

Şekil 4.18 Arka cephe güncel fotoğrafı
(İ.A Meltem arşivi)

Şekil 4.19 Bina maket fotoğrafı 1938
(Arkitekt 1938/2)

Sürece Ait Bilgiler: Halkevi binaları 1930’lardan itibaren modern mimarlığın temsili binaları olarak ülkenin çeşitli yerlerinde yapılmıştır. Amaç sosyal ve kültürel olarak yeni çağdaş Türk toplumunun oluşumunu sağlamaktır. 1938 yılında Kadıköy Halk Partisi Karargahı ve Halkevi binası olarak kullanılacak modern bir toplantı binası projesi yarışmaya açılmıştır. Yer olarak 15 metre enindeki Bahariye Caddesi üzerinde, geriye doğru eğimli bir arsa belirlenmiştir.

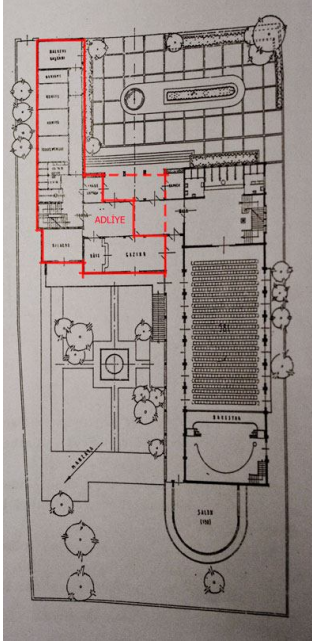
Şekil 4.20 Binanın güncel hava fotoğrafı (www.maps.google.com)

Yarışmaya 17 proje katılmıştır. Birinci seçilen proje: Rüknettin Güney İkinci seçilen proje: Ahmet Sabri ve Emin Onat’a aittir. Üçüncü seçilen proje: Leman Tomsu’ya aittir. Yarışma jürisinin raporuna göre yarışmada 4 ana maddeye göre değerlendirme yapılmıştır:

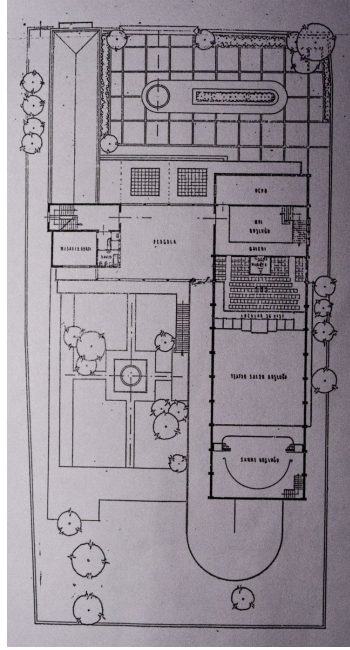
1. Vaziyet Planı ve arsa ile manzaradan istifade
2. Plan taksimatı
3. Mimari bakımdan cepheler ve plastik
4. Ekonomi yani inşaatın ucuzluğu

Jüri raporuna göre, birinci seçilen projenin şartnameye ve bu dört ana maddeye uygun olduğu ve ayrıca ön cephede Türk karakterinin bariz olarak vurgulandığı için öne geçtiği belirtilmektedir. Birinci seçilen projenin mimari açıklamasına göre, Bahariye Caddesi dar olduğundan, tiyatro ve müsamere salonlarından aynı zamanda çıkacak halkın yolu kapamaması ve otomobillerine rahatça binebilmeleri için bina girişi geri çekilmiş, önünde bir

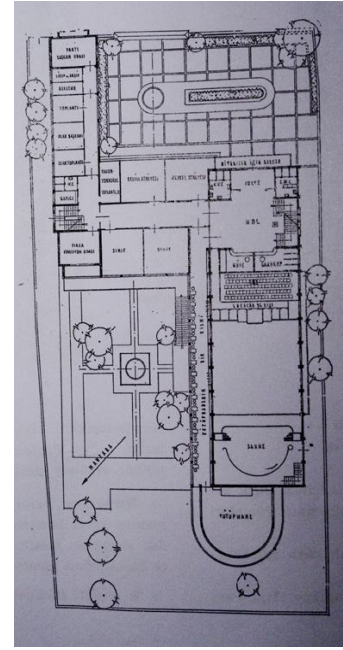
avlu bırakılmıştır. Bu avlu aynı zamanda halkın toplanıp nutuk dinleyeceği bir alandır. Parti başkanı odasından da bir balkona çıkarak sokaktan geçen halka seslenebilecektir.

Şekil 4.21 Zemin Kat planı
(Arkitekt 1938/2)

Şekil 4.22 Alt kat planı
(Arkitekt 1938/2)

Şekil 4.23 1.Kat planı
(Arkitekt 1938/2)

Binanın sol tarafı idare kısmı, sağ tarafı halk kısmı olarak planlanmış. Tiyatro salonu, aynı zamanda dans, konferans ve sinema salonu olarak da kullanılacağı için eğimsiz olarak tasarlanmış. Sahne basit olarak düşünülmüş, dekorlar için geniş bir servis çıkışı tasarlanmış, soyunma odaları, sahne altına yerleştirilmiştir. Spor salonu aydınlık ve havadar olarak tasarlanmış, Binaının arkasında eski Türk evlerindeki gibi çiçekli ağaçlı ve ortası havuzlu bir iç avlu tasarlanmıştır. Resim ve heykel atölyesi duvarları ve tavanlarının doğal ışık alması için buzlu cam kullanılmıştır. Halkevi idare kısmı, parti kısmı, toplantı kısmı, tiyatro ve spor kısmı, hepsi müstakil aynı zamanda irtibatlı olarak düşünülmüş, binanın arkasındaki avlunun etrafında dinlenme salonu, gazino ve büfe konmuştur. Binaının en üst katında pergolalı terasa açılan bir misafir odası yerleştirilmiştir. Mimarın kendi deyişiyle amaç: “Binaının tanziminde Türk kalmak ve İstanbul’un iklimine uymak şartıyla asrımızın mimarisini yapmak” dır.

Binanın Güncel Durumu: Binaının ismi 1953 yılında Halk Eğitim Merkezi olarak değiştirilmiştir. Binaının bir kısmı, günümüzde “siyasi parti karargahı” fonksiyonun yerine adliye ek binası olarak kullanılmaktadır. Diğer kısımlar ise kültür merkezi fonksiyonunu sürdürmektedir.

Bina Yakın Çevresindeki Dönüşümler: Binanın önünden geçen 15 metre enindeki Bahariye Caddesi araç trafiğine kısmen kapatılmış, tramvay ve yaya yolu olarak düzenlenmiştir. Binanın karşısına Kadıköy Adliye binası inşa edilmiş, “Parti karargahı” olarak yapılmış kısım adliye ek binasına dönüştürülmüştür. Binanın manzaraya bakan iç avlu kısmı adliye binasının otoparkı olarak kullanılmaktadır. Bina ilk yapıldığında avludan görülen manzara, arkadaki binalarla kapanmış durumdadır.

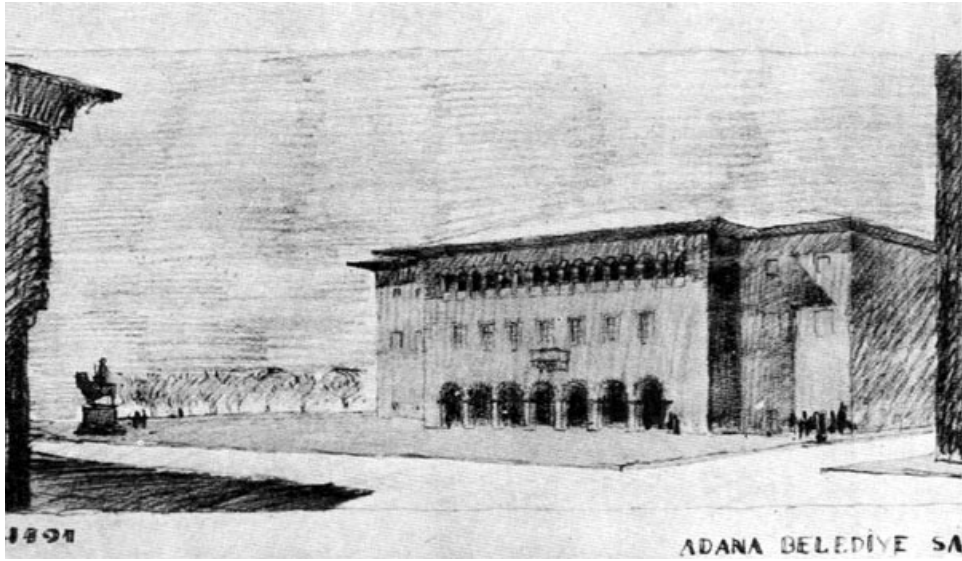
Mekansal Dönüşümler (İşlevsel): Binanın girişi ikiye bölünerek yarısı Halk Eğitim Merkezi, diğer yarısı Adliye girişi olarak kullanılmaktadır. Binadaki çok amaçlı tiyatro salonu düz değil eğimli olarak yapılmış, eğimli döşemenin altına bilgisayar odası eklenmiştir. Sahne arkasından yukarı çıkan servis merdivenleri ve servis kapısının iptal edildiği görülmektedir. Projede görülen iç avlu kısmı tiyatro fuayesi yerine adliye otoparkı olarak kullanılmaktadır. Bu avluya bakan camlar sabit perdelerle örtülmüş, binayla avlu arasındaki şeffaflık engellenmiştir. Spor salonunun aydınlık ve ferah olması için yapılmış olan pencerelerin şeffaflığı da beyaza boyanarak engellenmiştir. Binadaki kütüphanenin koridor kısmı hala mevcuttur. Yuvarlak kısmı ise yabancı dil laboratuvarına dönüştürülmüştür. Binadaki bazı mekanlar sonradan bölünerek atölyelere dönüştürülmüş, çok çeşitli atölye mekanlarının bulunduğu dağınık bir plan şeması oluşmuştur.

Yapısal Dönüşümler (Fiziksel): Bina cephesinde bazı pencerelerin şeffaflığını engellemek için beyaza boyanması dışında fazla bir değişiklik yoktur. Çatının mevcut durumda, projedeki gibi teras değil kırma çatı olarak yapılmış olduğu görülmektedir. Ana salon eğimli olarak yapılmıştır. Projede açık gözükten binanın arkasındaki sütunlar üstündeki dairesel kısmın en alt katının da kapatılmış olarak yapıldığı görülmektedir.

4.2 Dünya Savaşı Dönemi Mimari Tasarım Yarışmaları (1940-1950)

Ulusal akımlar Dünyadaki ideolojik değişimlere paralel olarak 1940’lardan itibaren ortaya çıkmaya başlamış, bu da mimariyi doğrudan etkilemiş, 1930’larda yapılmış bazı binaların 1940’larda dönüştürüldüğü, süslendiği, geleneksel hale getirildiği, terk edildiği, değersiz hale getirildiği, yıkıldığı ya da halk tarafından anlaşılamadığı görülmektedir.

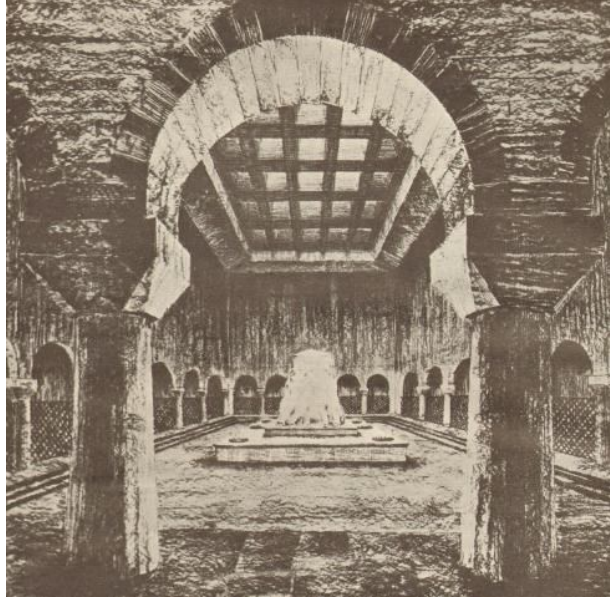
2.Dünya Savaşı’nın çalkantılı yıllarında yarışmaların azaldığı ve gündemden geri plana düştüğü görülmektedir. 1940-1950 yılları arasında toplam 49 adet yarışma açılmış, 1944 yılında ise Türkiye’de hiç yarışma açılmamıştır. Sınırlı sayıdaki yarışmalarda kazanan projelerin dönemin baskın ideolojisine dayalı mimari tarz olan 2.ulusal akım ya da taş devri de denilen, neo-klasik anıtsal nazi mimarisinden etkilenmiş oldukları, kendi milli kimliğini arayan anıtsal yapıların inşa edilmiş olduğu görülmektedir. Bu dönemin Jüri raporlarında “Türk etkisi” değerlendirme kriterlerinden biri haline gelmiş, ulusalcılık çağdaşlık olarak kabul edilmiştir.

Şekil 4.24 Adana Adalet Sarayı Yarışması’nı kazanan proje perspektifi
(<http://arkiv.arkitera.com>)

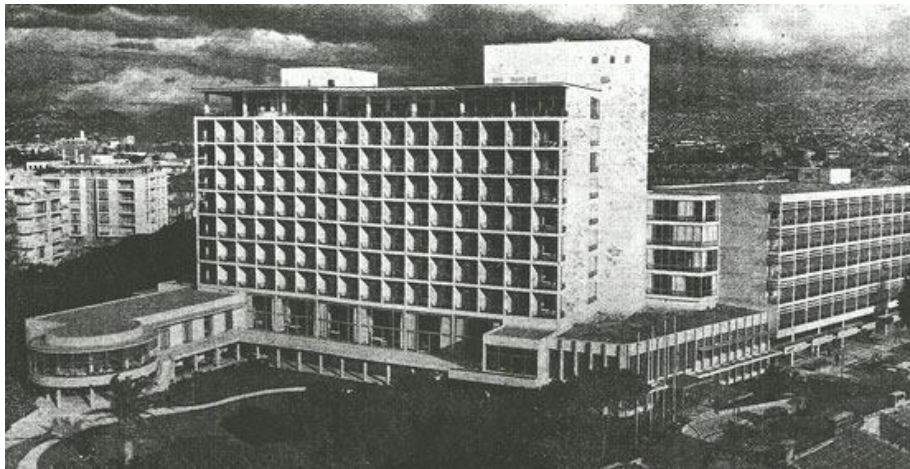
S.H Eldem’e göre “40’ların genel mimari atmosferi ölçü ve oran olarak yeni bir milli mimari ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu mimarinin en önemli destekçilerinden biri olan ve o dönemde yarışma jürilerinde söz sahibi olan Alman mimar Bonatz, yarışmalarda bu tür mimariye ödül verilmesini sağlamıştır.”(Ergut, 2006) “Anıt Kabir’den sonra, Çanakkale Anıtı (1944), Adana Belediye Sarayı, İstanbul Radyoevi (1945) gibi yarışmalarda, yarışma jüri üyelerinin tutumu ve yarışma sonuçları bu dönemdeki anıtsallığın, özneliğin ve eklektik davranışların kanıtlayıcı öğeleridir. 1927-1933 yıllarında uluslararası bir mimarî tutumun ülkemizde

önderliğini yapan Holzmeister de bu dönemde gelişmelere belli bir oranda katılmış ve özellikle anıtsal mimarî alanındaki gelişmelerde etkenliği güçlü olmuştur.” (Tapan, Sözen, 1973)

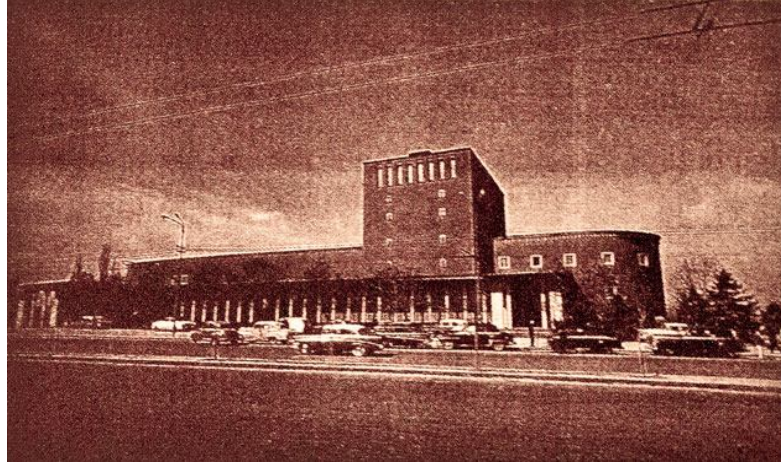
Şekil 4.25 Anıtkabir Yarışması’nı kazanan proje iç perspektifi
(<http://www.arkitera.com/h47022-anitkabirin-mimari-gercekleri.html>)

1940’lı yıllarda açılan, Bonatz’ın da jüride bulunduğu, Adana Adalet Sarayı, Anıtkabir, İstanbul Radyoevi binaları ve Çanakkale Anıtı yarışmalarını kazanan projeler, bu tarz mimariye iyi birer örnektir. 1960’lara gelindiğinde ise Bonatz’ın mimari tarzının farklılaştığı ve dönemin modasına uyduğu, Fatin Uran ile birlikte mimarı olduğu İzmir Efes Oteli Projesi örneğinde görmek mümkündür.

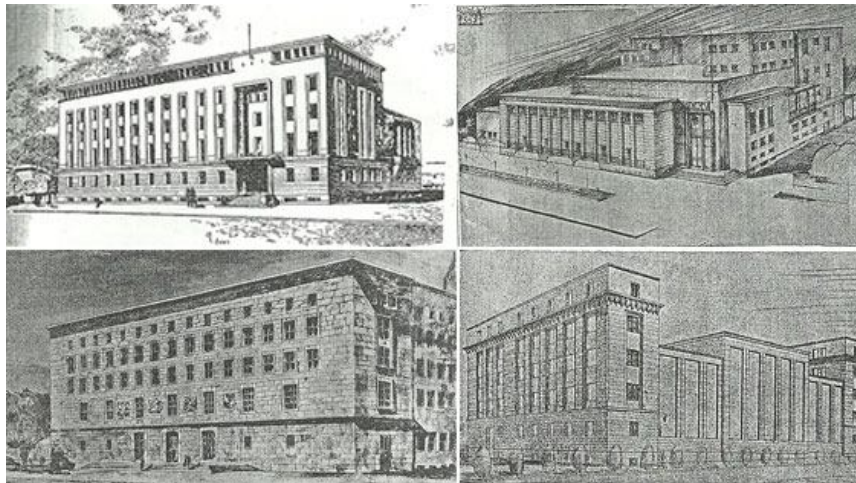
Şekil 4.26 İzmir Efes Oteli fotoğrafı (Arkitek 1965/318)

Bonatz'ın, 1930'larda yapılan Ankara Sergievi Binasını 1946'da Opera Binasına dönüştürürken yapıldığı dönemin sade ve modern mimari üslubunu değiştirerek binayı 1940'ların anıtsal neo-klasik modasına uydurmaya çalıştığı görülmektedir.

Şekil 4.27 Opera binasına dönüştürülen Ankara Sergievi Binası (Doxa 2006/2,116)

Bu dönemin, mimari proje yarışmalarının, zamanın ideolojisinden nasıl etkilendiğinin en iyi anlaşıldığı dönem olduğu 1945'deki İstanbul Radyoevi yarışmasına katılan projelerin tarzlarının benzerliğine bakılarak söylenebilir. Ne kadar ulusal bir mimari arandığı iddia edilse de sonuçta elde edilen mimarinin Alman nasyonel sosyalist mimarisine yakın bir mimari olduğu söylenebilir. Ayrıca bu dönemde GSA'daki diploma projelerinin de aynı tarzda yapılmış olduğu dikkat çekmektedir. (Bkz. Böl 3.5)

Şekil 4.28 Radyoevi Proje Yarışması'na katılan projelerden örnekler (Arkitekt 1945/9-10)

Bu dönem için örnek olarak seçilen İstanbul Radyoevi ve İstanbul Açıkhava Tiyatrosu Binaları yapıldıkları dönemin ruhunu ve zamanın izlerini yansıtmaktadırlar.

4.2.1 İstanbul Radyo Evi

Projenin Künyesi:

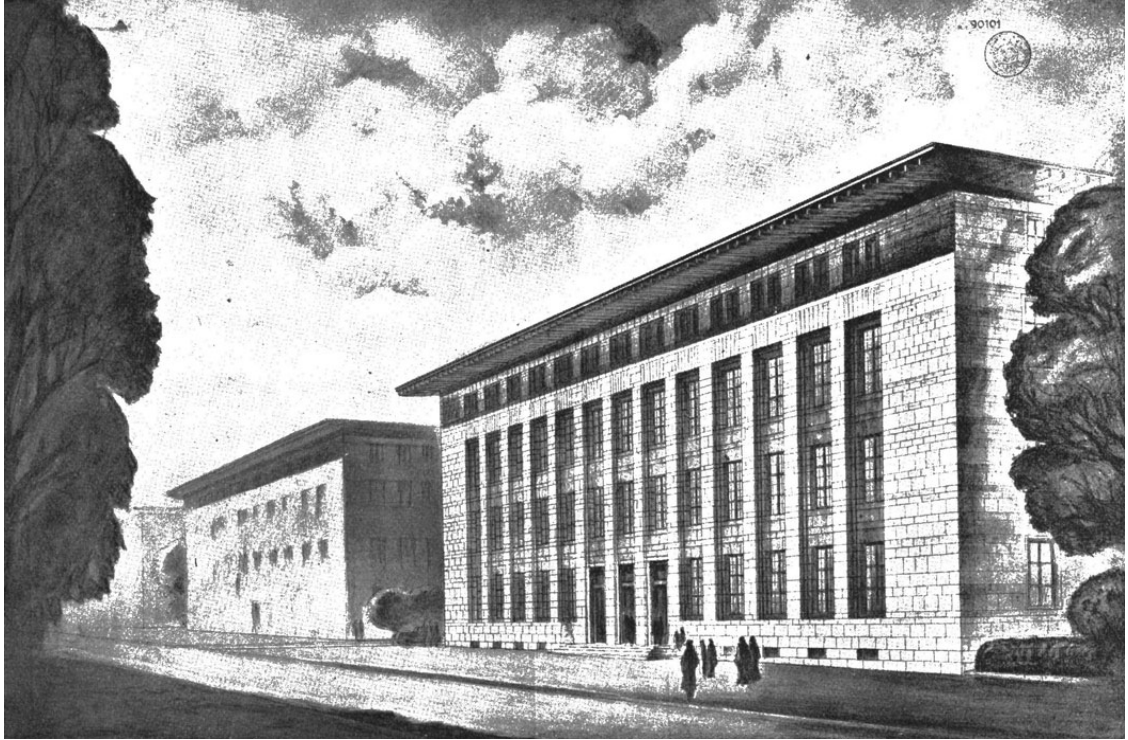
İşlevi	: Radyo Yayın Binası
Yeri	: İstanbul-Harbiye
Yarışma Tarihi	: 1945
Yapım Yılı	: 1946-49
Mimarı	: İsmail Utkular, Doğan Erginbaş, Ömer Güney
İşveren	: Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü
Yarışma Jürisi	: Sinan Mimaroğlu, Nurettin Evin, Paul Bonatz

Şekil 4.29 Yol cephesi güncel fotoğrafı
(İ.A Meltem arşivi)

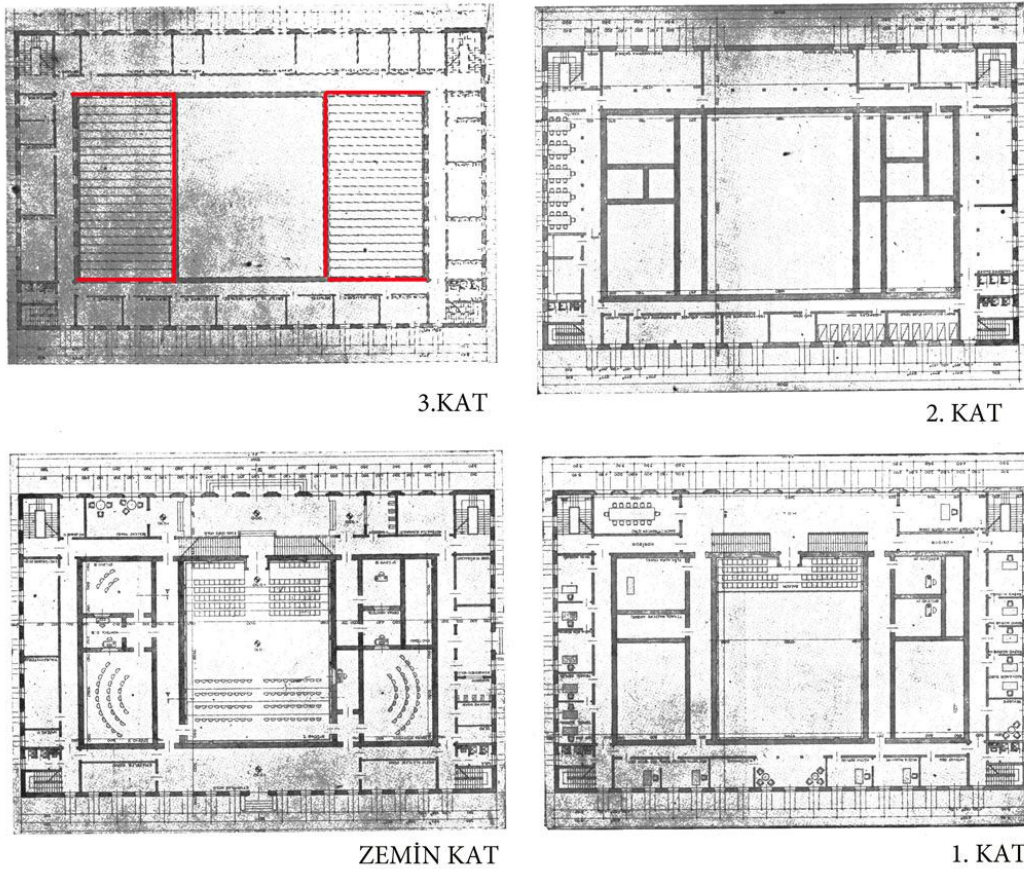
Şekil 4.30 Yol cephesi fotoğrafı 1950
(TRT arşivi)

Şekil 4.31 Proje perspektifi (Arkitekt 1945/8-9)

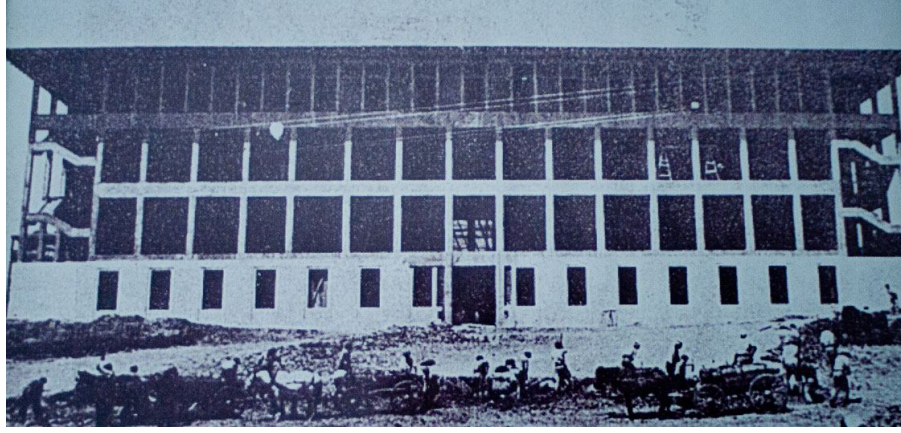
Sürece Ait Bilgiler: 1945 yılında Harbiye’de Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü tarafından bir radyoevi binası tasarım yarışması düzenlenir. Jüri yarışmaya katılan 74 projeden 3 tanesine ödül, 2 tanesine mansiyon, 5 tanesine de satınalma verir. Birinci seçilen proje: İsmail Utkular, Doğan Erginbaş ve Ömer Güney’e, ikinci seçilen proje Kemal Hamet Aru ve Orhan Sefa’ya, üçüncü seçilen proje Celile Berk ve Haydar Yücelen’e aittir.

Yarışmaya katılan projelerin plan tiplerinin ve cephelerinin birbirine çok benzediği, çoğunun ortası avlulu plan şeması ile çözülmüş ve cephelerinde taş kaplama kullanılmıştır. Jüri raporuna göre, birinci seçilen projede, özellikle stüdyoların yerleşimine, lojman mekanlarının işlevselliğine, ve özellikle cephelere dikkat edildiği görülmektedir. Elenen proje raporlarında şu cümle dikkat çekmektedir: “Harici mimarinin gerek maksada uygunluk, gerek mimari bakımdan gayri kafi görülmesi nedeniyle tasviye edilmiştir.” (Arkitekt 1945/9-10)

Şekil 4.32 Proje kat planları (Arkitekt 1945/9-10)

Uygulamaya Ait Bilgiler: Birinci seçilen proje dört yıl içinde tamamlanarak 1949 yılında ilk halinden farklı olarak hizmete açılmıştır. Şartnamede verilen arsanın yeterli gelmediği, uygulama projeleri yapılırken binanın genişletildiği, havalandırma mekanlarının zemin kattan bodrum kata alındığı tespit edilmiştir. Bina stüdyo mekanları yalıtım amaçlı çift tuğla duvar arası hava boşluklu olarak yapılmıştır.

Şekil 4.33 Bina inşaat halinde çekilmiş fotoğrafı (TRT arşivi)

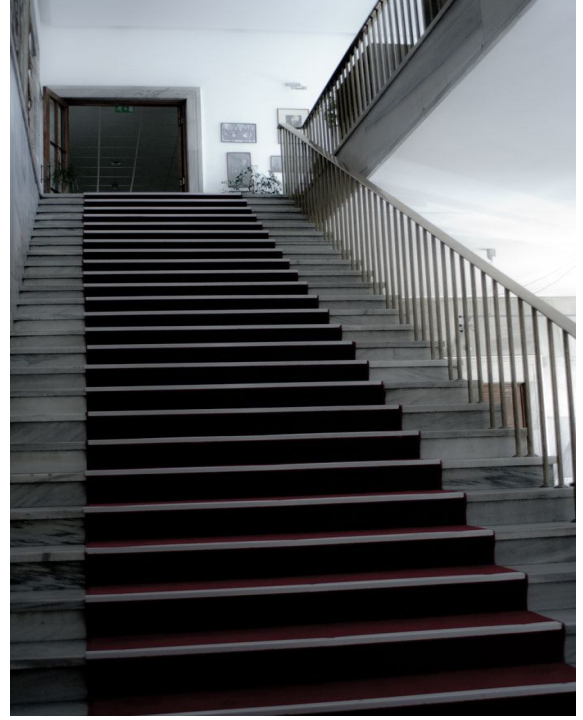
Binanın Güncel Durumu: Bina ilk yapıldığında asıl olarak İstanbul Radyosu yayınları için düzenlenmesine rağmen, günümüzde hem radyo ve tv stüdyoları olarak kullanılmaktadır. Bina ortasında bulunan ana stüdyosunun günümüzde işlevini Tv stüdyosu olarak devam ettirdiği görülmektedir. Ayrıca TRT İstanbul Radyosu halen bu binadan yayın yapmaktadır. 1970'lerde ve 1980'lerde binanın tadilat gördüğü anlaşılmaktadır. Halen binanın stüdyolarında bazı tadilatlar sürmektedir. Bina konumunun kıymeti nedeniyle yıkılıp yerine otel ve rant tesisleri yapılması gündemdedir.

Şekil 4.34 Bina güncel hava fotoğrafı (www.maps.google.com)

Şekil 4.35 Bina ana stüdyo güncel fotoğrafı (İ.A Meltem arşivi)

Şekil 4.36 Bina merdivenleri güncel fotoğrafı (İ.A Meltem arşivi)

Mekansal Dönüşümler (İşlevsel): İlk olarak radyo yayınları işlevi için yapılmış, daha sonra bu işleve ek olarak binanın TRT Haber Merkezi ve TRT Tv Stüdyoları, TRT Vericiler Müdürlüğü olarak kullanıldığı, ilk yapıldığında 90 kişinin çalıştığı binada şu anda yaklaşık 250 kişi çalışmaktadır. Bu nedenle binanın en üst katındaki lojmanların da büroya dönüştürüldüğü, ayrıca çatının bir kısmının ek bürolara dönüştürüldüğü görülmektedir. Binanın ortasındaki radyo yayınları için yapılmış ana stüdyonun akustik ve aydınlatma sistemlerinin değiştirilerek tv yayınları için kullanıldığı görülmektedir. Koridorlara eklenen dolapların işlevsel olduğu görülmektedir. Binanın radyo işlevi olarak başarılı ama Tv stüdyosu olarak kullanışsız olduğu kullanıcılar tarafından belirtilmektedir.

Yapısal Dönüşümler (Fiziksel): Bina doğramalarının ahşap yerine alüminyum olarak değiştirilmesi dışında cephede bir değişiklik olmadığı, binanın koridor tavanlarının alçaltılarak içinden havalandırma borularının geçtiği asma tavanlar yapılarak tüm büro mekanlarına soğutma sistemlerinin eklendiği, bu nedenle koridorların doğal ışık alması için yapılmış kapı kasalarının üstündeki camlarının iptal edildiği ve kapıların alçaltıldığı, döşemelerin pvc kaplanmış olduğu, binanın en üst katına, ek büro mekanlarının eklemlendiği, çatıya havalandırma için makinelerin yerleştirildiği görülmektedir.

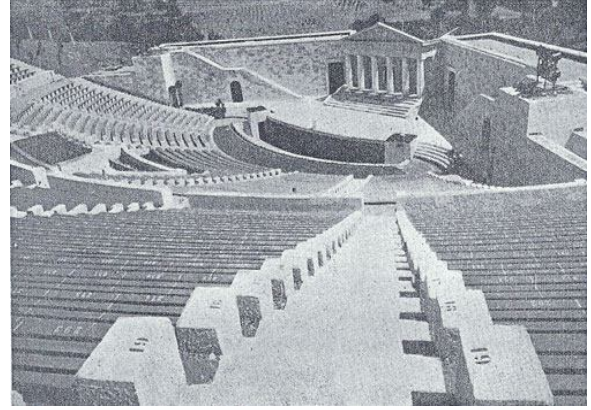
4.2.2 İstanbul Açık hava Tiyatrosu

Projenin Künyesi:

İşlevi	: Tiyatro – Gösteri Merkezi
Yeri	: İstanbul-Harbiye
Yarışma Tarihi	: 1946
Yapım Yılı	: 1946-47
Mimarı	: Nahit Uysal, Nihat Yücel
İşveren	: İstanbul Belediyesi
Yarışma Jürisi	: Bilinmiyor

Şekil 4.37 Sahne güncel fotoğrafı
fotoğrafı (İ.A Meltem arşivi)

Şekil 4.38 Sahne fotoğrafı 1948
(Arkitekt 1948/1-2)

Şekil 4.39 Bina genel güncel fotoğrafı
fotoğrafı (İ.A Meltem arşivi)

Şekil 4.40 Bina genel fotoğrafı 1948
(Arkitekt 1948/1-2)

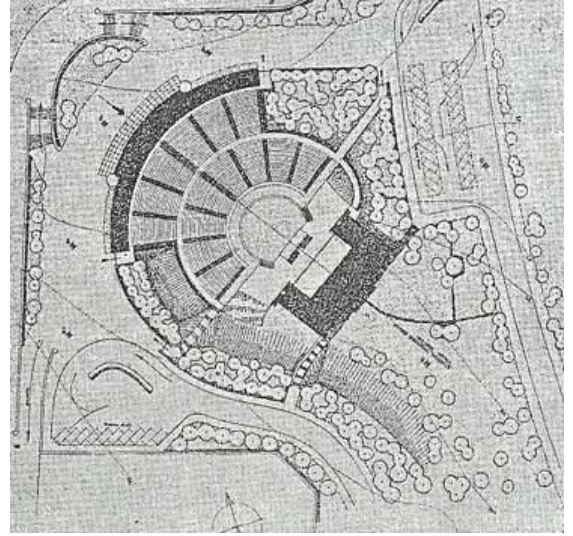
Sürece Ait Bilgiler: 1946 yılında Harbiye’de 2 numaralı park içinde İstanbul Belediyesi tarafından 4000 kişilik bir açık hava tiyatrosu için proje yarışması düzenlenir. Jüri yarışmaya katılan projelerden 4 tanesine ödül verir. Birinci seçilen proje: Nahit Uysal, Nihat Yücel’e,

ikinci seçilen proje: Leyla Turgut’a, üçüncü seçilen proje: Tuluğ Baytın, O. Bozkurt, Necdet Candaş olmuş, ayrıca Fazıl Aysu, Kani Akçığ projesi de mansiyon alır.

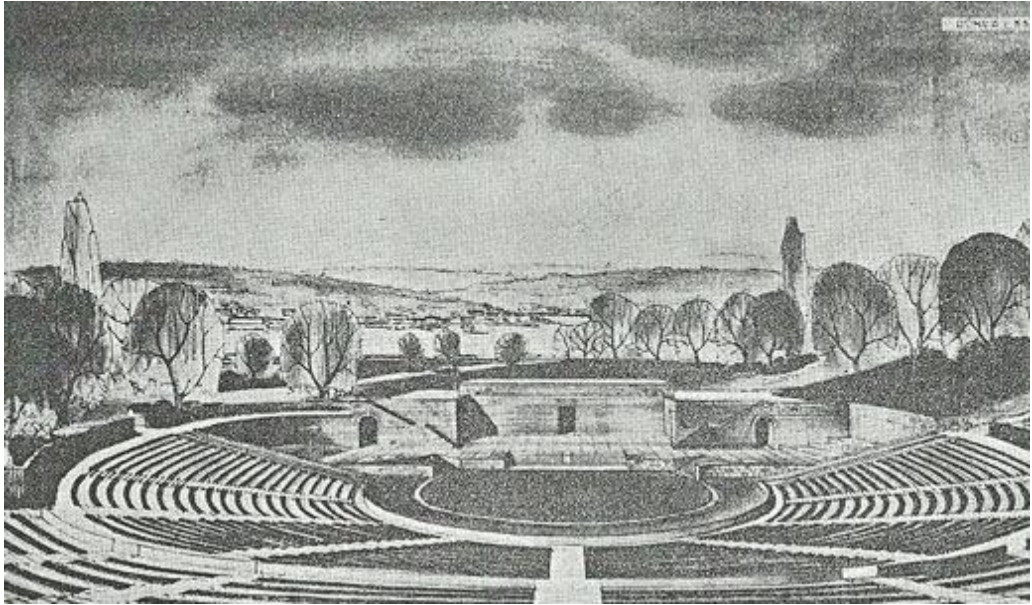
Yarışmaya katılan projelerin çoğunun klasik plan tiplerini kullandığı görülmektedir. Jüri raporuna göre, birinci seçilen projede, özellikle orkestra mekanı ile seyirciler arasındaki mesafenin yakınlığına, tiyatronun giriş ve çıkış yerlerine, çabuk dolup boşalma durumuna, binanın yönlendirmesine, dekorların kolayca kurulup taşınabilmesi gibi özelliklere dikkat edilir.

Şekil 4.41 Binanın güncel hava fotoğrafı
(www.maps.google.com)

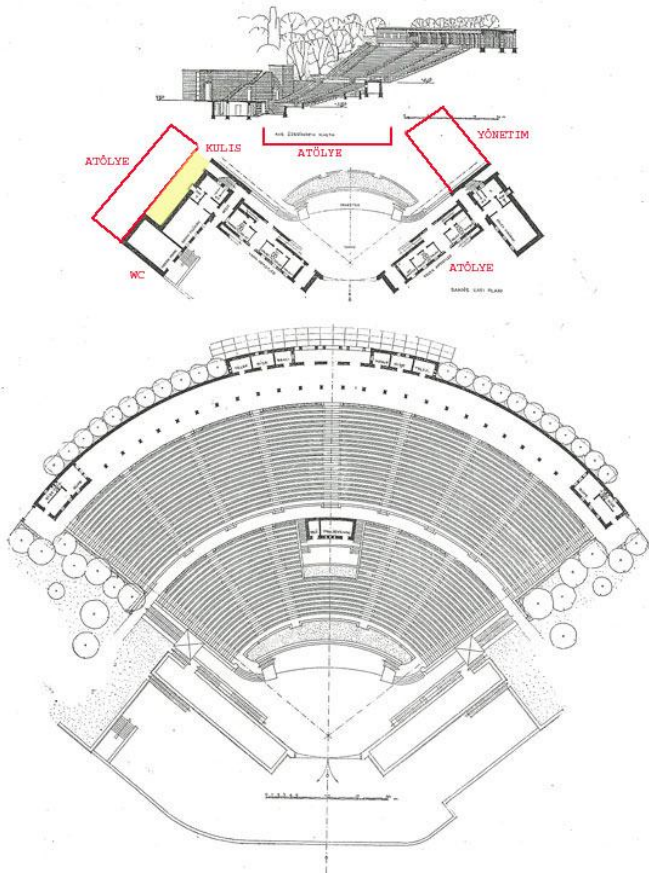

Şekil 4.42 Binanın vaziyet planı 1946
(Arkitekt 1946/5-6)

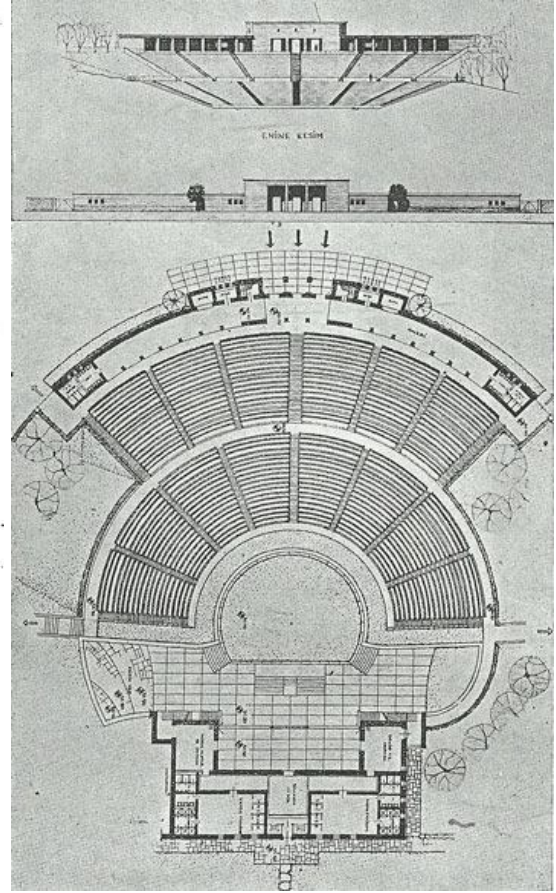

Şekil 4.43 Proje perspektifi (Arkitekt 1946/5-6)

Uygulamaya Ait Bilgiler: Birinci seçilen proje bir yıl içinde ilk halinden farklı olarak inşa edilmiştir. Yunan tipi klasik tiyatro biçiminde yapılmış projede özellikle sahne ve sahne arkası mekanlarında değişiklikler göze çarpmakta, ayrıca seyirci oturma düzeninin de seyirci bakış istikametini kısıtlamaması için değiştirilmiştir.

Şekil 4.44 Uygulanan proje
(Arkitekt 1948/1-2)

Şekil 4.45 Yarışmayı kazanan proje
(Arkitekt 1946/5-6)

Projedeki değişiklikler: Sahne ile seyirci mekanları birbirinden tamamen ayrılmış, seyirci bakış istikametleri tamamıyla sahneye çevrilmiştir. Araya kısmen sahne altında kalmak üzere 80 kişilik bir orkestra çukuru eklenmiştir. Orkestra ile seyirci arasında gerektiğinde sahneyle birleştirilebilecek çimen bir bant bırakılmıştır. Sahne binaları iki ayrı blok olarak değiştirilmiş, bu blokların tam ortasına büyük dekor kapıları yerleştirilmiştir. Bu kapılar açıldığı zaman sahne büyük bir derinlik kazanabilecektir. Sahne arkasında sanatçılar için ayrılan odalar kalabalık gösteriler için yeterli bulunmadığı için arttırılmıştır. Sahne binaları iki ayrı blok halinde, kadın, erkek, sanatçı ve figüranlar için ayrı mekanlar düzenlenmiştir.

Binanın Güncel Durumu: Bina ilk yapıldığında asıl olarak İstanbul Şehir Tiyatroları'nın gösterileri için düzenlenmesine rağmen, günümüzde özel konserler ve gösteriler için kullanılmaktadır. Binanın sahne arkasının günümüzde de Şehir Tiyatroları'nın atölyeleri olarak işlevini devam ettirdiği görülmektedir. 2008 yılında bina yapımından itibaren ilk defa bakım ve onarım görmüş, 4 adet olan tuvalet sayısı 60 adete çıkartılmış, taş duvarlar kimyasal madde ile temizlenmiş, kapalı alanların çatı izolasyonu yapılmış, elektrik sistemi yerin altına alınmış, sahne arkası odalarının bakım onarımları yapılmış, sahne çatısı yenilenmiş, peyzaj düzenlemesi yapılmıştır. Bu düzenlemeyle birlikte binaya iki taraftan 2.2 metre genişliğinde 150 metrelik ahşap yollarla yaya ulaşımı sağlanmıştır.¹

Bina Yakın Çevresindeki Dönüşümler: Binanın yakın çevresi kongre vadisi projesi kapsamında bir dönüşüm geçirmektedir. Binanın kuzeyinde halen genişletilmekte olan Lütfi Kırdar Kongre Merkezi Binası yer almaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin projesine göre Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'nun üstü otomatik açılır kapanır çatı sistemiyle kapatılarak kongre vadisine katılması ve kış aylarında da kullanılabilmesi amaçlansa da, bu proje bina tescilli olduğundan dolayı iptal edilmiştir. Binanın sahne arkası tarafına Şehir Tiyatroları'nın atölye binalarının binayla uyumsuz şekilde eklemlendiği görülmektedir.

Mekansal Dönüşümler (İşlevsel): Binanın ilk yapıldığında açık olan sahne üstünün, çelik çatı sistemiyle kapatıldığı görülmektedir. Orkestra çukuru hala kullanılmaktadır. Sahne önündeki yeşil çim bant iptal edilmiştir. Sahne arkasındaki sanatçı odalarının kullanılmaz durumda oldukları, bu mekanların atölyelere dönüştükleri görülmektedir. Sanatçıların, sahne arkası tarafında dış mekanda kurulan tenteleri kulis olarak kullandıkları belirlenmiştir. Binanın sahne arkasındaki iki kanadına dik olarak 2002 yılında yönetim ve Şehir Tiyatroları atölye binaları eklenmiştir. Binanın sahne, sahne arkası, seyirci yerleri, tuvaletler ve büfe mekanlarının birbirleriyle olan ilişkilerindeki organik sirkülasyonunun günümüzde tıkanmış olduğu, bazı merdivenlerin iptal edildiği ve sahne arkası koridorlarının kullanılmadığı ayrıca kulislerden birinin mescide dönüştürüldüğü görülmektedir.

Yapısal Dönüşümler (Fiziksel): Sahne üstünün çelik çatı ile örtüldüğü, cephelerin taş kaplamalarının hala sağlam olduğu, bina içinde ve dışındaki merdivenlerin bir kısmının iptal edildiği, sahne arkası binalarına iki kanattan binaların bitişik şekilde uyumsuz olarak eklemlendiği görülmektedir. Ahşap seyirci oturma yerleri, plastik sabit sandalyelerle değiştirilmiştir.

¹ Açık hava Tiyatrosunu üstten geçen Taşkılla Caddesinde trafiğin yeraltına alınması sebebiyle, Açık hava Tiyatrosu'nun seyirci giriş ve çıkış kapıları iptal edilmişti.

4.3 Soğuk Savaş Dönemi Mimari Tasarım Yarışmaları (1950-1980)

İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünyada hızla artan Uluslararası tarz ile tasarlanmış yapıların 1950’lerde Türkiye’de de yaygınlaştığı görülmektedir. 1950-1980 yılları arasında modern tasarımlar çeşitlenerek varlıklarını sürdürmüşlerdir. Soğuk Savaş döneminde dünyada sanat ve tasarım, ideolojinin ve politikanın etrafında değil merkezinde bir propoganda aracı olarak yerini almış, bazen de zamanın baskın ideolojisini ve sosyal ortamını belirlemiş hatta tasarımın, baskın ideolojilere ve sosyal hayata meydan okuduğu bile söylenebilir.

Şekil 4.46 “Manhattan Üzerindeki Kubbe” Buckminster Fuller (1962)
(<http://www.vam.ac.uk/images/image/63183-popup.html>)

Bunun sonucunda Türkiye’de de 1960’lı yıllara kadar simgesel ve ideolojik olarak değerlendirilen mimari, bu yıllardan itibaren daha fonksiyonel, daha az anıtsal, halka açık ve insan ölçeğine indirgenmiştir.

1950-1980 döneminde yayınlanmış jüri raporlarına ve şartnamelere bakıldığında daha önce talep edilen inşaat maliyetinin düşük tutulmasının yerini değer katma, değer kazandırma gibi

taleplerin aldığı görülmektedir. Ayrıca 1950’li yıllardan itibaren jüri raporlarında projelerin çevre ölçeğine ve tarihi dokuya duyarlılığı konuları da vurgulanmaktadır.

1970’li yıllardan itibaren çevre düzenleme kavramının ortaya çıkmış olduğu ayrıca motorlu araç trafiği ve yaya ulaşımının da projelerde yer aldığı görülmektedir. Bu dönemde yapılan binalarda heykel ve resimlerin de yoğun olarak kullanılması dikkat çekicidir.

Şekil 4.47 İstanbul Manifaturacılar Çarşısı Binası avlu merdiveni fotoğrafı
(<http://arkiv.arkitera.com>)

1952 yılında Bayındırlık Bakanlığı tarafından ilk defa “ Mimarlık ve Şehircilik Yarışmalarına Ait Yönetmelik” çıkarılmış, Mimarlar Odası ve Bayındırlık Bakanlığı ortaklaşa çalışarak mimarlık yarışmalarını kurumsallaştırmışlardır. Bu yönetmelik 80’li yıllara kadar geçerli olmuş, fakat daha sonra ideolojik nedenlerle geçerliliğini yitirmiştir.

Bu dönem için örnek olarak seçilen Büyükkada Anadolu Klübü Binası ve Kadıköy Anadolu Lisesi Binaları yapıldıkları dönemin ruhunu ve zamanın izlerini yansıtmaktadırlar.

4.3.1 Büyükkada Anadolu Kulübü Binası

Projenin Künyesi:

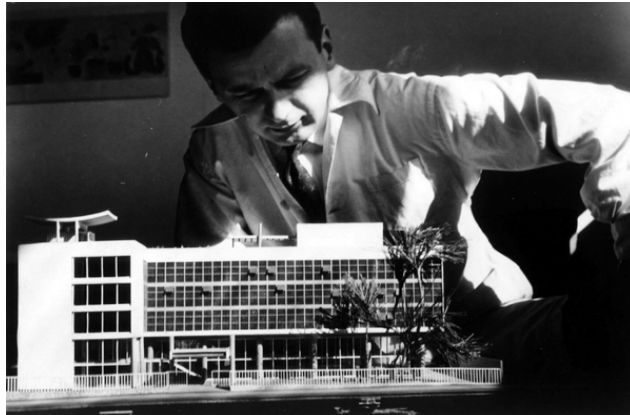
İşlevi	: Otel Binası
Yeri	: İstanbul-Büyükkada
Yarışma Tarihi	: 1951
Yapım Yılı	: 1951-57
Mimarı	: Turgut Cansever, Abdurrrahman Hancı
İşveren	: Anadolu Kulübü
Yarışma Jürisi	: Bilinmiyor

Şekil 4.48 Bina deniz cephesi güncel fotoğrafı
(İ.A Meltem arşivi)

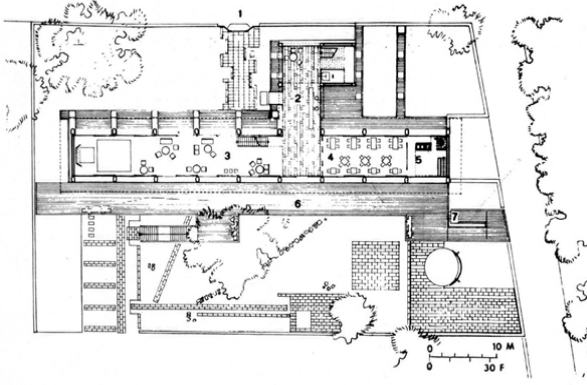
Şekil 4.49 Bina deniz cephesi 1960
(<http://arkiv.arkitera.com>)

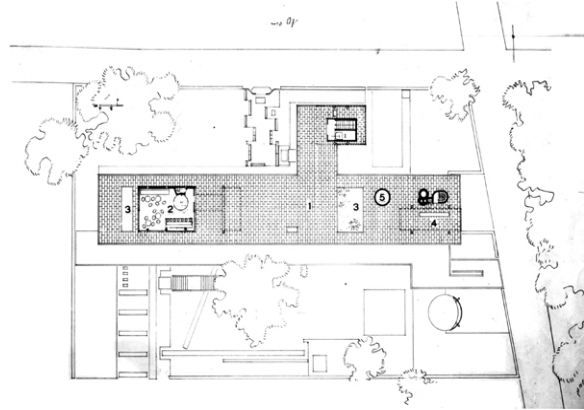
Şekil 4.50 Maket fotoğrafı (<http://arkiv.arkitera.com>)

Sürece Ait Bilgiler: 1951 yılında İstanbul Büyükkada’da Anadolu Klübü tarafından otel olarak kullanılacak bir bina ihtiyacı sonucu, bir yarışma yapılmış, sonuçta Turgut Cansever ve Abduhrrahman Hancı’nın projesi birinci seçilmiş ve 1951-57 yılları arasında uygulanmıştır. Binanın tasarımı sırasında “Etraftaki binalarla bu bina birbirine bağlansın mı?” sorusunun sorulduğunu söyleyen Cansever süreci şöyle anlatmıştır: “Bir çağda o günün ihtiyaçlarını karşılamak üzerine yapı geliştirilmiş. Bu önemli bir realite. Böylece takip eden çağların insanları geçmişi görme imkanına sahip oluyorlar. O dönemin işletmecileri otelin tek yapı olarak daha iyi hizmet verebileceğini düşünüyorlardı. Biz yarışmada bu isteği bir kenara koyduk ve bu binanın tek başına varlığını sürdürebileceğini gördük. Bu aslında bir İslami ilkeye de dayanıyordu. Var olan nesnelerin birer kimliği var. Bu binaları birleştirirsek bu kimliklerin önemli kısımlarını yok etmek zorunda kalacaktık ve varlık bütünlüklerini sürdürmeleri mümkün olmayacaktı. “ (Aras G. Arkitera 2007)

Uygulamaya Ait Bilgiler: Projeye bakıldığında, düşey sirkülasyonların mekanlarla ilişkilerinin net olarak ayarlanmış olduğu görülüyor, binanın sağ tarafındaki en alt kattan terasa kadar çıkan servis merdivenleri ile tüm servis ve mutfaklar, binanın sağ kanadında toplanmıştır.

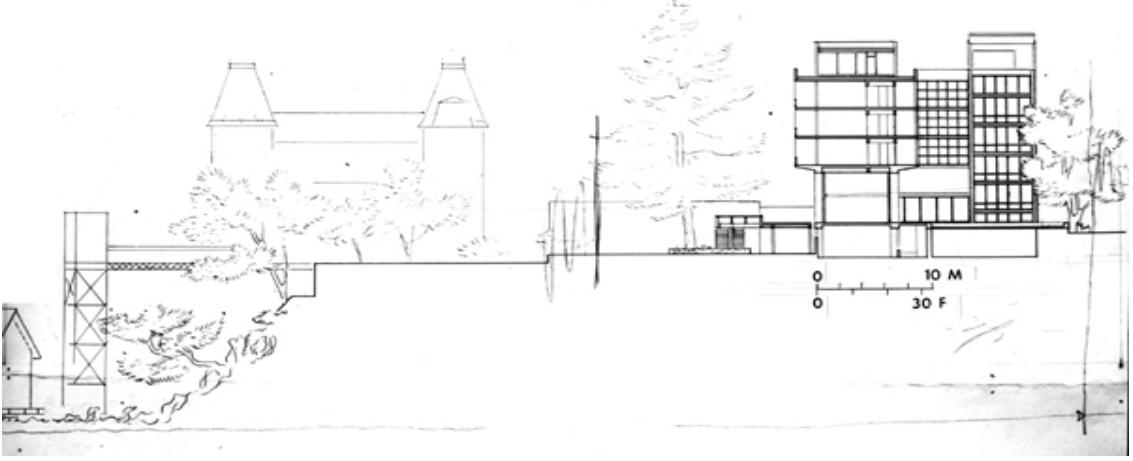

Şekil 4.51 Bina zemin kat planı
(Arkitekt 1959/259)

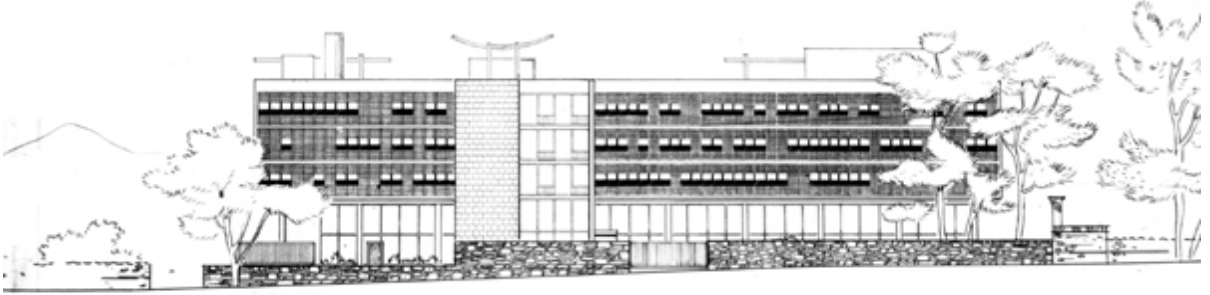

Şekil 4.52 Bina teras kat planı
(Arkitekt 1959/259)

Kesite bakıldığında zemin katın yükseltilerek asma katlar yapılmış olduğu, bu sayede kesitte hareketlilikler elde edildiği görülmektedir. Ayrıca Bodrum katın bahçeyle olan bütünlüğü ve iki kanattan da yukarıya çıkan geniş ve eğimi az bahçe merdivenleri binayı organik hale getirmiştir.

Şekil 4.53 Bina enine kesiti (Arkitekt 1959/259)

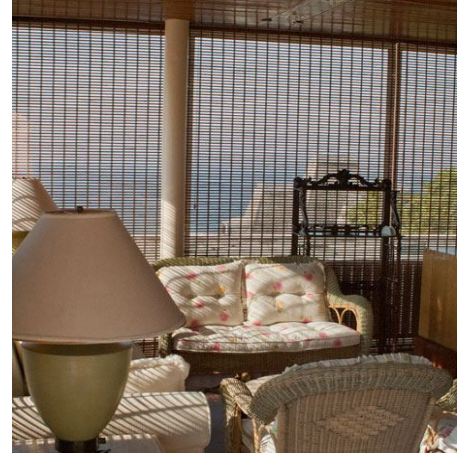
Şekil 4.54 Bina kara tarafı cephesi (Arkitekt 1959/259)

Binanın Güncel Durumu: Binanın işlevinde bir değişiklik olmamıştır. Bina halen otel olarak kullanılmakta olup, planda ve cephelerde değişiklik yapılmadan kullanılmaya devam edilmektedir.

Şekil 4.55 Binanın güncel hava fotoğrafı (www.maps.google.com)

Mekansal Dönüşümler (İşlevsel): Mekansal olarak çok fazla bir değişiklik olmamakla birlikte, asansör, bodrum kata da iner hale getirilmiş, bodrum kattaki oyun odasının bir kısmı revire dönüştürülmüş, sosyal kullanım için tasarlanan teras katındaki, bar kısmı süit odaya dönüştürülmüştür. Teras katının manzarasına rağmen sosyal kullanıma kapatılıp sadece bir süit odanın kullanımına bırakılması, kullanıcı için büyük bir kayıptır.

Şekil 4.56 Teras dış ve iç mekan güncel fotoğrafları (İ.A Meltem arşivi)

Yapısal Dönüşümler (Fiziksel): Binanın ahşap ve metal doğramalarının eski haliyle korunmaktadır. Ayrıca cephede kullanılmış olan ahşap kafesler halen durmaktadır. Brüt beton olarak bırakılmış dış kolonların, ahşap kalıp izleri, beyaz badananın altında halen görülebilmektedir. Bina döşeme ve merdivenlerinin büyük kısmının sonradan halı kaplandığı dikkat çekmektedir.

Şekil 4.57 Bina cephelerinin güncel fotoğrafları (İ.A Meltem arşivi)

4.3.2 Kadıköy Anadolu Lisesi (Moda Koleji)

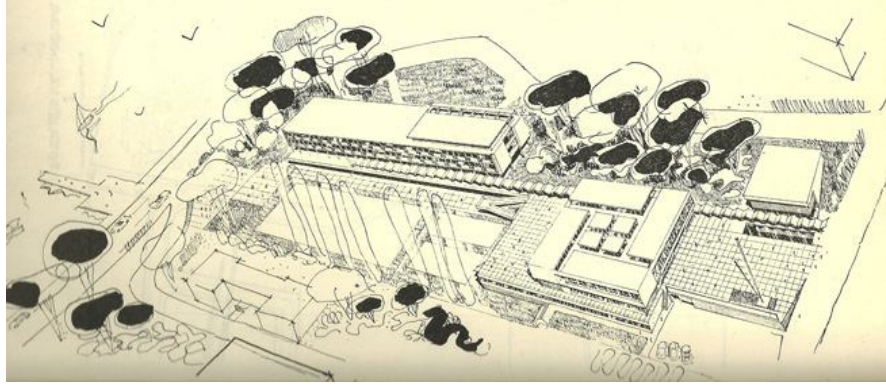
Projenin Künyesi:

İşlevi	: Eğitim Binası
Yeri	: İstanbul-Kadıköy
Yarışma Tarihi	: 1958
Yapım Yılı	: Deniz Tarafındaki Blok: 1968-69 Yol Tarafındaki Blok: 1975-76
Mimarı	: Gökçetin Kanra- Ercan Evren
İşveren	: Bayındırlık Bakanlığı
Yarışma Jürisi	: Mimar Aydın Boysan, Mimar Faruk Akçer, Mimar Sezai Ergüç, Mimar Müh. Fatin Uran, Mimar Müh. Adnan Kocaaslan, Mühendis Serbülen Bingöl

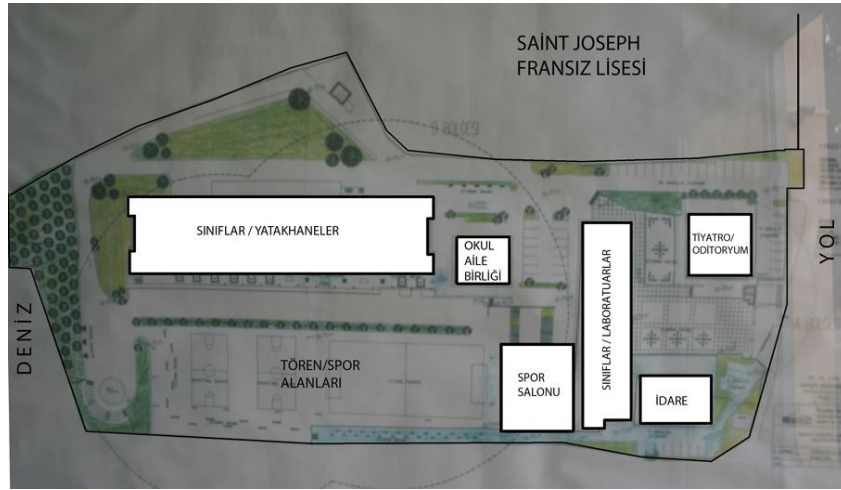

Şekil 4.58 Binanın deniz tarafından çekilmiş güncel fotoğrafı (İ.A Meltem arşivi)

Sürece Ait Bilgiler: 1958 yılında İstanbul Kadıköy’de Bayındırlık Bakanlığı tarafından deniz kenarında 35 dönümlük bir arazide eğitim amaçlı yatılı bir okul yapılması amacıyla bir yarışma açılmıştır. Jüri yarışmaya katılan 36 projeden 6 tanesine ödül vermiştir. Bunlardan 3 tanesi ödül, 3 tanesi mansiyon almıştır. Tasarımlarda, bina kitlelerinin mevcut ağaçlara göre yerleştirildikleri dikkat çekmektedir. Birinci seçilen proje: Gökçetin Kanra-Ercan Evren, ikinci seçilen proje: Vedat Dolakay’a, üçüncü seçilen proje: Ayhan Tayman-Behruz Çiniciye aittir. Birinciliği kazanan projenin deniz tarafındaki yatakhane bloku kısmının projeye sadık kalınarak uygulandığı görülmektedir.

Şekil 4.59 Proje perspektifi (TMMOB Müsabakalar Serisi No:1, 1960)

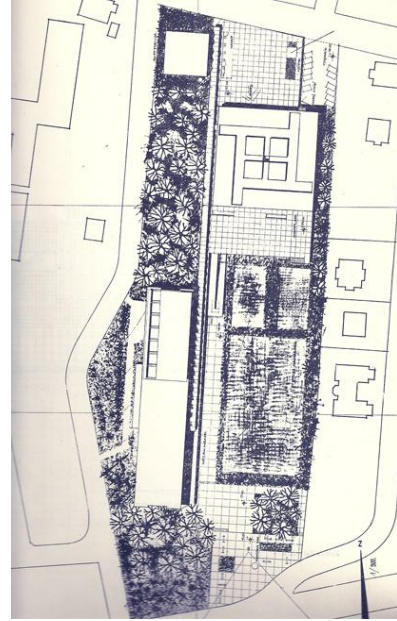
Şekil 4.60 Bina mevcut vaziyet planı (Kadıköy Anadolu Lisesi Arşivi)

Birinciliği kazanan projeyle ilgili jüri raporuna göre: “Kitlelerin alçak tutulması, bahçe bütünlüğünün parçalanmadan muhafaza edilmesi, Kalamış koyuna bakan bu arsanın tabii karakterine uygun bulunmuştur. Dershane bloğunun deniz tarafına konmamış olup, bu bölgenin yatakhane bloğuna terk edilmiş olması, dershane bloğunda sınıfların bir kat üzerine toplanabilmiş olması, spor salonunun hem bahçe hem de sınıflar ve yatakhane bloğu ile yakın irtibatının temin edilmesi, ve bu bloğun teras altına alınarak manzaradan istifadenin artırılması, özellikle giriş meydanını çevreleyen bloklarda istenmeyen ağır etkiden kaçınılması, bu meydana konferans salonunun arazi meyline uygun olarak düzenlenmesi ve irtibatı, bu projenin en çok beğenilen özelliği olmuştur. Buna karşın dershane bloğu altında bulunan kapalı teneffüshanenin, kütüphane ve müdür odası, idare gibi kısımlarla sıkı münasebeti, dershane katında, sınıfların değişik yönlerde yerleştirilmesi, dershane koridor ve merdivenlerindeki sıkışıklık ve kapanıklık, kattaki yoğunluk, yatakhane bloğunda gerek kafeterya gerek yatakhane girişlerinin yetersizliği, kafeteryanın sıkışıklığı, bir holü içermemesi, yatak katlarının uzun ve iki koridor içermesi, yatak odalarının 6 talebe için ufak

tutulmuş olması, tesisat bakımından kalorifer dairesinin çamaşırlık vasıtası ile ulaşılması bu projenin beğenilmeyen tarafları olmuştur. Ancak sınıfların değişik yönlerde yerleştirilmesinin sakıncası, üstlerinden diğer yönlerden de hava ve ışık alması sayesinde giderilmiş, iç sirkülasyonda sağladığı büyük fayda ve arsayı doldurmadan çok alçak katlı kalabilmesiyle başarılı bulunmuştur. Dış mimari bakımından bilhassa giriş meydanında elde edilen davetkar tesir ve kütlelerin alçaklığını temin ile siluette elde edilen durum taktir edilmiştir. Cepheler de dengeli bulunmuştur.”

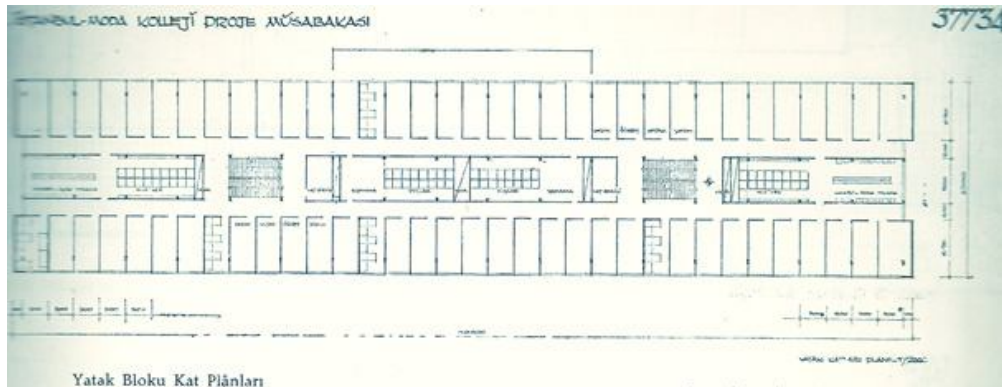

Şekil 4.61 Binanın güncel hava fotoğrafı
(www.maps.google.com)

Şekil 4.62 Proje vaziyet planı
(TMMOB Müsabakalar Serisi No:1, 1960)

Uygulamaya Ait Bilgiler: Yarışma sonuçlandıktan 10 yıl sonra, 1968-69 yıllarında deniz tarafındaki yatakhane (pansiyon) ve sınıf bloku yarışma sonucu, projeye uygun bir şekilde inşa edilmiş. Yol Tarafındaki laboratuvar, yönetim, spor salonu, ve oditoryum binalarının ise daha sonradan projeden bağımsız bir tarzda yapılmıştır.

Şekil 4.63 Projedeki yatak bloku - Üst kat planı (TMMOB Müsabakalar Serisi No:1, 1960)

Binanın Güncel Durumu: Binanın asıl işlevi olan yatakhane işlevi, yatakhane katlarından birinin sınıflara dönüştürülmesi ile eğitim ve yatakhane binası haline gelmiştir. Ayrıca yol tarafındaki oditoryum binasının da halka açık sergi ve tiyatroların yapıldığı kültürel bir mekana dönüştürüldüğü görülmektedir.

Bina Yakın Çevresindeki Dönüşümler: Binanın batısındaki Fransız SJ Lisesi'nin eski halini koruduğu, binanın doğusunda ve kuzeyinde ise apartman sayısındaki artış olduğu görülüyor. Binanın deniz tarafında yayalar için sahil yürüme bandı yapılarak, binanın denizle olan bağlantısının kesilmiştir. Ayrıca binayı çevreleyen bahçe duvarlarının da yükseltildiği anlaşılmaktadır.

Mekansal Dönüşümler (İşlevsel): Yatakhane olarak tasarlanan birinci katın sınıflara dönüştürüldüğü, revir katı olarak tasarlanan yatakhane blokunun en üst katının idari lojman olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca binanın konferans salonu olarak kullanılan bölümü özel bir tiyatroyla ortak olarak kullanılmaktadır. Projede zemin kattaki kafeterya olarak tanımlanan ve yemekhane olarak kullanılan bölüm, sınav salonuna dönüştürülmüş, aynı katta deniz tarafındaki yarı kapalı terasın bir kısmı kapatılarak kantine dönüştürülmüştür. Yatakhane katındaki koridorların ortasında bulunan demir parmaklıklı kilitlenebilir kapılar ise kız ve erkek öğrencilerin yatakhane mekanlarını birbirlerinden ayırmak için kullanılmaktadır. Bodrum katta ise kömürlük ve depo olarak tasarlanmış mekanlar, hademe lojmanı ve öğrenci klübü mekanları olarak ayrılmıştır. Ayrıca projede 6 kişilik ranzalı olarak tasarlanan yatakhane odaları şu anda 3 kişilik olarak kullanılmaktadır.

Yapısal Dönüşümler (Fiziksel): İlk yapıldığında metal olan bina doğramalarının şu anda beyaz pvc olarak değiştirilmiş olduğu, cephe boşluklarının parapet hizasının altındaki kısımlarının pvc ile kapatılmıştır. Cephede fıstık yeşili ve pembe-sarı arası tonlarda binaya uygun olmayan renkler kullanıldığı da dikkat çekmektedir.

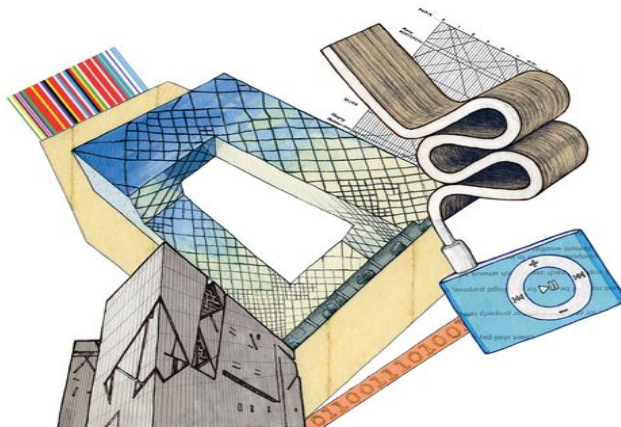
4.4 Küreselleşme Dönemi Mimari Tasarım Yarışmaları (1980-2010)

“1980 sonrasında öncesinden ayırt eden asıl önemli özellik, büyük sermaye gruplarının inşaat sektörüne ve gayrimenkule sistematik olarak yatırım yapmaya başlamasıdır. Turizm, hizmet, medya, yazılım gibi sektörler çekici olmaya başlamıştır. Büyük tatil köyleri, uluslararası oteller, alışveriş merkezleri , plazalar 1980’lerin yeni kamusal mekanları oluyorlardı.” (Uzun, 99)

“Fransız sosyolog Jean Baudrillard dünyanın 90’lardaki durumunu “orgy” sonrası olarak tanımlamaktadır. 1960’lar sonrası modernizmin ulaştığı uç nokta, hemen hemen her alanda özgürlük düşüncesini meşrulaştırmıştır. Politik özgürlük, cinsel özgürlük, sermayenin özgürlüğü, kadınların özgürlüğü, üretimin, sanatın, mimarinin özgürlüğü.” (Güzer, 1994)

Orgy sonrası çeşitlilik 5 ayrı tarzda incelenebilir:

1. Orgy’ye rağbet etmemiş katı modernistler.
2. Orgy’ye geç kalanlar, günah işlemek için günahın meşrulaşmasını bekleyenler.
3. Orgy’de yer aldığı için bir yandan pişmanlık duyan ama bir yandan da zevk alanlar.
4. Modernizmin geometri bazlı mükemmeliyet düşüncesini reddeden, dekonstrüktivistler.
5. Varlığını hep koruyan tutumlar ötesi bir mimarlık.¹

Şekil 4.64 Dekonstrüktivist mimari, dijital hareket ve ipod
(<http://www.dwell.com/articles/the-deconstructivism-and-digital-design-movements.html>)

¹ Böyle bir mimari var mıdır, yok mudur bilmiyorum ama bu tezi yazarken bir yandan aslında bunu keşfetmeye çalıştığımı da söyleyebilirim. Dönemin ekonomi, ideoloji ve modasından etkilenmeyen bir mimarlık tarzı olabilir mi?

1981’de sonuçlanan Ankara AKM yarışması jüri raporuna göre birinciliği kazanan projede şu özellikler dikkat çekmektedir: “Büyük hipodrom parkı içerisinde yapının kare tabanlı bir piramit olarak ele alınması, zeminden tek noktaya doğru yükselen bu kütlenin güçlü simgesel bir etkisinin olduğu, jürice oy birliği ile benimsenmiştir. Piramidin, iyi seçilmiş bir yükseklikte yatay bir düzlemle kesilmiş olması ve bu kottan sonra Atatürk’ü ve devrimlerini simgeleyen iç mekanın yapının dışına doğru ölçekli bir şekilde yansması jürice gene çok olumlu bulunmuştur. Projenin planlamadaki ana fikri jürice çok güçlü görülmüştür. Bu fikir çok geniş ve düz bir alanda yer alıp sıfırdan sonsuzdaki bir noktaya doğru yükselerek simgeleşen piramidin tam ortasında düzenlenen Cumhuriyet Devri Müzesi (bu konunun ana fikrini oluşturmaktadır) ve bu Müzenin etrafındaki kültürü simgeleyen sanat galerileri’nin yer almasıdır.”

Şekil 4.65 AKM Binası fotoğrafı (<http://www.mimarlikmuzesi.org>)

Las Vegas örneğindeki gibi kolaj kentlerin ortaya çıkışıyla artık her kent bir tür disneyland olarak tanımlıdır ve neredeyse her bina para kazandırmak zorunda olan bir tür alışveriş merkezidir aynı zamanda. Müze alışveriş merkezidir, havaalanı alışveriş merkezidir, kent alışveriş merkezidir. 1930’lardaki ve 1960’larda kullanılan ekonomik malzeme kullanımı yerini, pahalı ve prestij duygusunun vurgulandığı, bina sahibine daha çok para kazandıracak kaplama malzemelerine bırakmıştır. Yapılan çoğu bina dışarıdan algılanması istenen şekilde kaplanmaktadır. Bu dönemde tüm dünyada *imajın*, *işlevin* önüne geçmiş olduğu söylenebilir.

Türkiye’deki yarışma şartnameleri ve raporlarına bakıldığında, şirketlerin, kamu binalarının, kültür merkezlerinin, müzelerin ve hatta kentlerin imajlarının ön plana çıkartıldığını, imajı vurgulayan çok işlevli tasarımların talep edildiği ayrıca cephelerde yazılar olmasının bu dönem mimarisinde oldukça yaygın olduğu da söylenebilir. Davetli bir yarışma sonucu uygulanan 212 İstanbul AVM.’nin bu tarz mimarinin örneklerinden olduğu söylenebilir.

Şekil 4.66 212 İstanbul Alışveriş Merkezi Binası fotoğrafları

(<http://www.ym.com.tr>)

“Alışveriş merkezi ve rezidans olarak iki aşamalı olarak düşünülen projenin ilk aşaması olan alışveriş merkezi 233,000 m² kapalı alana sahip olup içinde mağazaların yanı sıra, hipermarket, yapı ve elektronik marketler, sinema, restoran ve eğlence alanları gibi çok çeşitli üniteleri barındırmaktadır. Bir market katı üzerinde dört kat olarak inşa edilen 212 POWER OUTLET’in altında 3.300 araç kapasiteli dört katlı 105.000 m² büyüklüğünde otopark yer almaktadır. Otopark kısmı döşemeleri panelton olarak uygulanmıştır.” (<http://www.ym.com.tr>)

Bu dönem için örnek olarak seçilen Gaziosmanpaşa Hükümet Konağı, İstanbul Noterler Birliği Genel Müdürlüğü ve inşa halindeki Trabzon Belediyesi Hizmet Binası yapıldıkları ve yapılmakta oldukları dönemin ruhunu yansıtmaktadırlar.

4.4.1 Gaziosmanpaşa Hükümet Konağı Binası

Projenin Künyesi:

İşlevi	: Yönetim Binası
Yeri	: İstanbul-Gaziosmanpaşa
Yarışma Tarihi	: 1984
Yapım Yılı	: 1987-2001
Mimarı	: Hasan Özbay, A. Tamer Başbuğ
İşveren	: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı
Yarışma Jürisi	: Cemil Gerçek, Enis Kotran, Umur Erkman, Yalçın Sağlıkova, İhsan Orhan

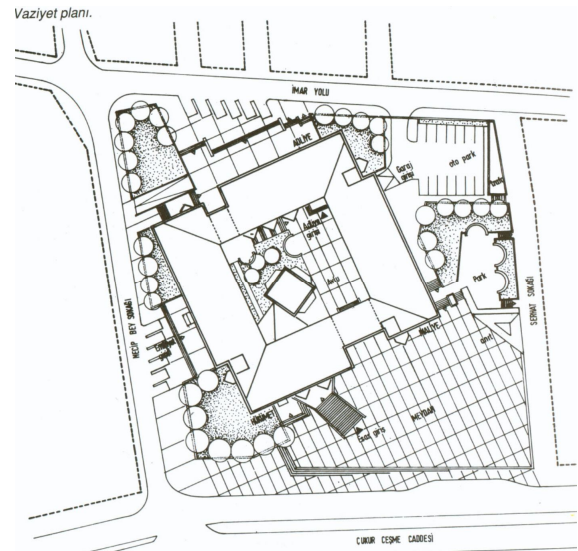
Şekil 4.67 Bina fotoğrafı 1990
(Yapı 04/93)

Şekil 4.68 Bina güncel fotoğrafı
(İ.A Meltem arşivi)

Şekil 4.69 Bina güncel hava fotoğrafı
(www.maps.google.com)

Şekil 4.70 Proje vaziyet planı
(Yapı 04/93)

Sürece Ait Bilgiler: 1984 Yılında İstanbul'da Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yapılan yarışmada 3 ödül, 5 mansiyon verilmiştir. Birinci seçilen proje: Hasan Özbay, Tamer Başbuğ'a, ikinci seçilen proje: Nuran ve Merih Karaaslan'a, üçüncü seçilen proje Murat Artu, Aytek İtez'e aittir. Jüri raporunda yarışma değerlendirme kriterleri şöyle sıralamıştır:

- 1.Vaziyet planı: Şehir merkezine yaklaşım-çevre ilişkileri-arazi kullanımı-kitle form ve konumu
- 2.Fonksiyon ilişkileri: Girişler-bölümlerin kompleks içindeki yerleri, iç çözümleri, ilişkileri- yatay düşey sirkülasyon elemanları- konstrüksiyon-yapısal sorunların çözümü- genel mimari değerler.” (<http://sartname.arkitera.com>)

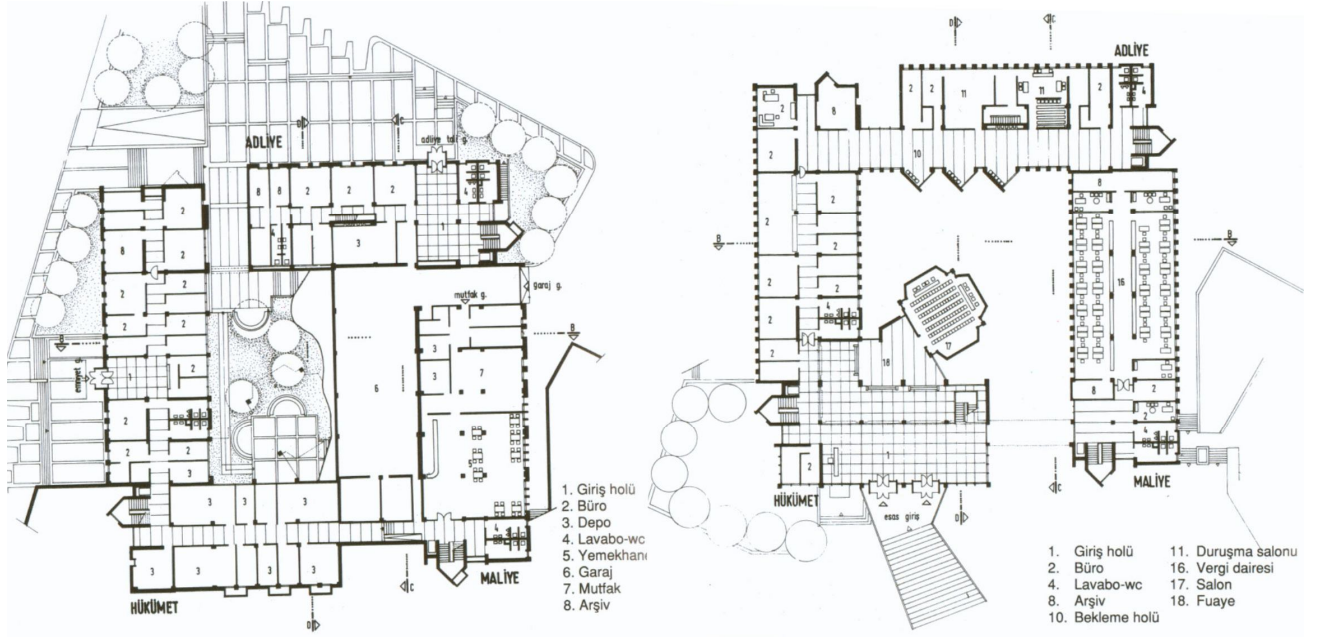
Proje kolokyumunda ise proje değerlendirme kriterlerinin iki ana maddeyle özetlenmiştir:

- 1.Devleti temsil niteliğinin önemli olması
- 2.Kentlilerin toplanacağı ortak bir mekan olma özelliğinin olması (Mimarlık 84/7-8)

Yarışmada birincilik ödülü alan ve uygulanan projeyle ilgili jüri raporu ise şöyledir: “Mimari düzeyinin yüksekliği, iç çözümlerin olgunluğu, ölçülü iç ve dış mekanlar ve genel tutumdaki ustalık nedeniyle oybirliğiyle 1. ödül'e layık görülmüştür.” (<http://sartname.arkitera.com>)

Proje mimarları ise binanın özelliklerini şöyle sıralamışlardır: “Tarihi, anıtsal Türk kamu yapılarının kent strüktürleriyle (bazen tesadüfen bazen kibleye yönelme sonucu) olan açılı yerleşim esprisi ana kurgu olarak kullanılmış ve yapı doku içinde çapraz yerleştirilmiştir. Böylelikle simgesel, güçlü bir imgesi olan kare biçim, çapraz konumuyla alan içinde ayrıcalık kazanmış ve mekanın odak noktası olmuştur. Çapraz konumlandırma sonucunda yapı dışında farklı boyutlarda ve dolayısıyla farklı kademelenmiş dış mekanlar elde edilmiş, bu dış mekanlar farklı birimleri ve işlevleri tariflemek amacıyla kullanılmıştır.” (Yapı 04/93)

Uygulamaya Ait Bilgiler: 1987-1991 Yılları arasında uygulanan binanın kabaca aslına uygun olarak yapıldığı söylenebilir. Projedeki değişiklikler, bina mimarına göre şöyle tarif edilmektedir: “Mesleki kotrolörlük hizmeti yapının bitimine kadar sürmüş ancak sözleşme yenilenmediği için inşaatın son günleri denetlenememiştir. Bu nedenle; Meydanın otoparka, bodrumdaki bir deponun ise adliye personeli için yemekhaneye çevrilmesi (genel yemekhane olmasına rağmen) ve bahçe düzenlemesinin tamamlanmaması gibi sorunlar giderilememiştir. Ayrıca esas girişten halkın sokulmaması da kullanımda gözlediğimiz başka bir yanlış uygulamadır” (Yapı 04/93)

Şekil 4.71 Kat planları (Yapı 04/93)

Şekil 4.72 Proje maket fotoğrafı (<http://arkiv.arkitera.com>)

Binanın Güncel Durumu: Binanın ortasındaki avlu bahçenin çok işler olmadığı söylenebilir. Oditoryumun altında bulunan bahçe kısmı da kullanışlı değildir. Binanın ön tarafındaki giriş tarafının tümüyle açık otopark olarak kullanılmasının, binanın algısını oldukça bozduğu söylenebilir. Ayrıca binada otopark sorunu olduğu gözlemlenmiştir. Bina programında kapalı otopark düşünülmemiş olması binanın negatif yönlerinden biridir. Binanın ziyaretçilerinin çok olduğu ve bina alanının yetersiz kaldığı da söylenebilir. Binanın ön tarafındaki yaklaşık 10 metre genişliğindeki merdivenin protokol girişi olarak sadece kaymakamın kullanabilmesi de ilginçtir.

Bina Yakın Çevresindeki Dönüşümler: Bina mimarına göre binanın çevreyi dönüştürmedeki etkisi şöyle açıklanmıştır: “Yapının yapım süreci çevrede ilginç bir değişime sahne olmuştur.

İnşaat başladığı sırada çevre, gecekondur türü yapılarla sarılıydı. Ancak inşaatın bitmesi için geçen süre içinde bu yapılar yıkılmış ve yerlerine otel, işhanı gibi yapılar yapılmıştır. Hükümet Konağı Binası idari kimliğiyle yörede bir değişimin manivelası olmuştur. Bu ise mimarisin kent kimliğini belirlemedeki önemini hatırlatıcı önemli bir ders olarak algılanmalıdır.” (Yapı 04/93)

Mekansal Dönüşümler (İşlevsel): Binanın büyük bir kısmının halen yapıldığı amaçla kullanılmakla birlikte, alt kattaki mekanların bir kısmı sonradan İlçe Emniyet Müdürlüğü’ne, üst kat ise tümüyle Milli Eğitim Müdürlüğü’ne ayrılmıştır. Ayrıca binada boş bulunan çoğu yerin büro, arşiv, depo ve danışma mekanlarına dönüştürüldüğü, bazı geniş koridorların bir kısmının bölünerek kullanıldığı görülmektedir. Protokol girişi merdivenlerinin altı kapatılıp halk için danışma mekanına çevrilmiştir. Koridor sonlarındaki yangın çıkışlarının bile kapatılıp danışma ya da çay ocağı olarak kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca “Adliye” kısmında tuvaletlerin paralı olması da dikkat çekicidir.

Yapısal Dönüşümler (Fiziksel): Fiziksel olarak ahşap doğramaların bir kısmının pvc doğrama ile değiştirilmesi ve tavanların alçıpan kaplanmalarının dışında yapıda fazla bir değişim olmadığı gözlemlenmiştir.

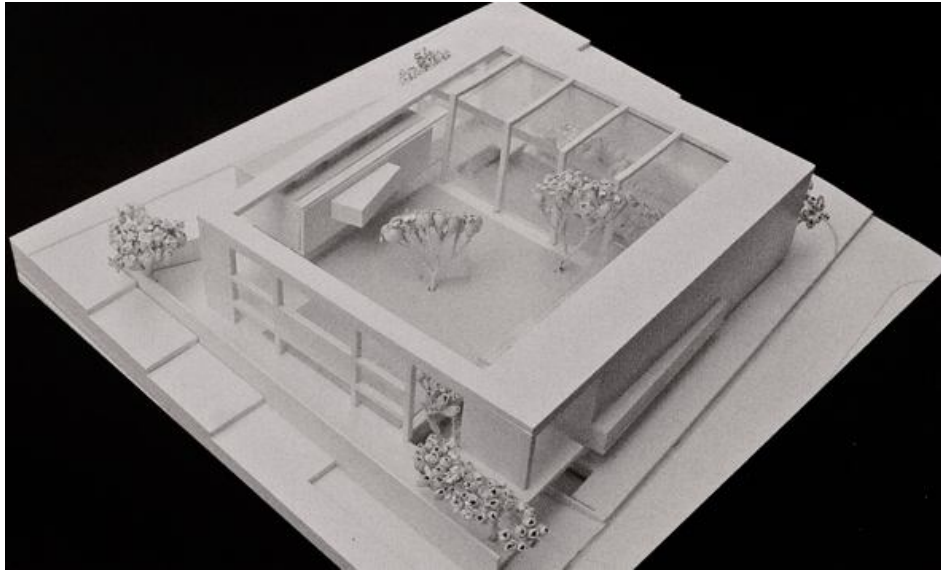
4.4.2 Türkiye Noterler Birliği Merkez Binası

Projenin Künyesi:

İşlevi	: Genel Müdürlük Binası
Yeri	: Ankara-Çankaya-Söęütözü
Yarışma Tarihi	: 2003
Yapım Yılı	: 2007-2009
Mimarı	: Selim Velioğlu, Umut İyigün, Orkun �z�er, Murat Aksu
İşveren	: Türkiye Noterler Birliği
Yarışma Jürisi	: Murat Artu, Cengiz Bektaş, İlhan Kesmez, Erkut Şahinbaş, Engin Yaman

Şekil 4.73 Binaının güncel fotoğrafı (Mimarlar Odası Yayınları Yarışma Kitapları, 2009)

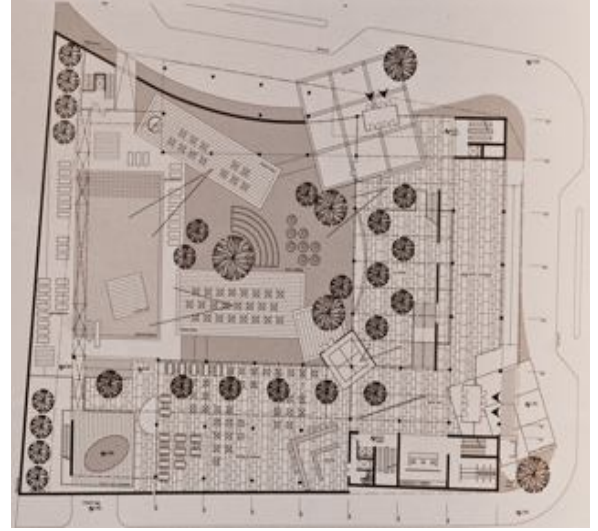
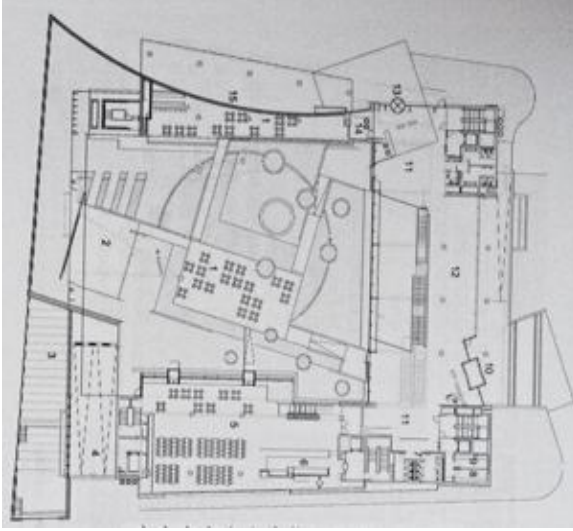
Şekil 4.74 Proje maket fotoğrafı (Mimarlar Odası Yayınları Yarışma Kitapları, 2009)

Sürece Ait Bilgiler: 2003 yılında Ankara’da Noterler Birliği tarafından sosyal ve kültürel tesisleri de içeren bir merkez binası için proje yarışması düzenlenir. Jüri yarışmaya katılan projelere 3 ödül ve 5 mansiyon vermiş, ayrıca 5 proje de satın alınmıştır. Birinci seçilen proje: Selim Velioğlu, Umut İyigün, Orkun Özür, Murat Aksu, ikinci seçilen proje: Dilek Berberoğlu, Gönül Tavman, üçüncü seçilen proje: Ayhan Usta, Tülay Keleş Usta’ya aittir. Kazanan ekibe göre projenin en önemli özelliği, olumsuz dış çevre koşullarından yalıtılmış, iyi güneş alan avlu bahçesidir. Yarışmaya katılan projelerin çoğunun avlulu olarak tasarlandığı görülmektedir. Jüri raporuna göre: “Projenin kurgusunda yaratılan iç bahçe anlayışının zenginliği ve çeşitliliği, bu büyük bahçe ile ilişki kuran idare- konaklama ve sosyal tesislerin konumu, çevreden algıda yarattığı bütünsellik, sosyal aktivitelerin davetkar yapılandırılması, çalışma mekanları ile sosyo-kültürel mekanlar arasındaki kademelenme ve insan ölçeğini kullanmadaki başarısı nedeniyle bu proje 4-1 oy çokluğu ile birinci seçilmiştir.” Kazanan projenin uygulama projelerinin çizimine 2006’da aynı ekip tarafından başlanmış, 2007 yılında bina uygulanmaya başlanmış, 2009 yılında da tamamlanmıştır.

Şekil 4.75 Binanın güncel hava fotoğrafı (www.maps.google.com)

Uygulamaya Ait Bilgiler: Proje yarışması sonuçlandıktan hemen sonra işveren yönetimindeki değişiklik nedeniyle uygulamaya 4 yıl sonra başlanabilmiş, yeni yönetim kazanan ekipten farklı, noktasal ve her yerden farkedilebilecek yükseklikte yeni bir proje talep etmiş, 6 aylık ikna sürecinden sonra kazanan projenin olduğu gibi inşa edilmesine karar verilmiştir. Uygulama projesi aşamasında ise avludaki yüzme havuzu iptal edilmiş, avlu yeniden düzenlenmiş ve konaklama mekanları ofis mekanlarına dönüştürülmüştür.

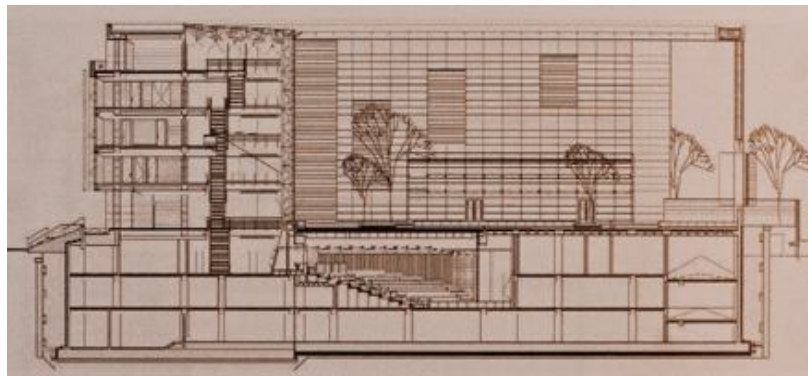

Şekil 4.76 Uygulanan proje zemin kat planı Şekil 4.77 Yarışma projesi zemin kat planı
(Mimarlar Odası Yayınları Yarışma Kitapları, 2009)

Bina avlusundaki yüzme havuzunun şartnamede olduğu halde iptal edildiği, avlunun dairesel formlar kullanılarak tekrar düzenlendiği, projeksiyon duvarının olduğu gibi uygulanmış olduğu görülmektedir. Birinci katta yapılması istenen konaklama birimlerinin ofislere dönüştürülmüş, ayrıca birinci bodrum kattaki dinlenme ve rekreasyon mekanları, veri merkezi ve kontrol odası gibi birimlere dönüştürülmüştür. Cephelerde ufak tefek değişiklikler olsa da yarışma projesindeki form temel olarak korunmuştur.

Şekil 4.78 Yarışmayı kazanan proje kesiti
(Mimarlar Odası Yayınları Yarışma Kitapları, 2009)

Şekil 4.79 Uygulanan proje kesiti
(Mimarlar Odası Yayınları Yarışma Kitapları, 2009)

4.4.3 Trabzon Eski Tekel Binasının Yeniden Canlandırılması

Projenin Künyesi:

İşlevi	: Belediye Hizmet Binası – Alışveriş Merkezi
Yeri	: Trabzon
Yarışma Tarihi	: 2006
Yapım Yılı	: 2008-2010
Mimarı	: Ozan Öztepe, Derya E. Öztepe, Ali Eray, Ali Çalışkan, Emre Apak
İşveren	: Trabzon Belediyesi
Yarışma Jürisi	: Şengül Ö. Gül, Gülsüm Sağlamer, Hasan Şener, Aykut Karaman, Mete Tapan, M. Salih Akyüz, Selahattin Bektaş

Şekil 4.80 Proje perspektifi (MTF arşivi)

Şekil 4.81 Bina fotoğrafı (MTF arşivi)

Jüri raporuna göre projenin birinci seçilmesinin nedeni şöyle özetlenmiştir: “Eski Tekel Binasında, birinci bölümün kabuğunun korunarak alışveriş kompleksi olarak değerlendirilmesi, belediye binasının çağdaş bir anlayışla kuzey yönünde yeni kentsel mekanlar yaratarak konumlandırılmış olması, mevcut gabarilerin ve sur silüetinin gözetilmesi, alışveriş alanları ile belediye hizmet binası alanları arasındaki sürekliliğin sağlanmış olması, fonksiyonel çözümlerdeki dengeli tutum olumlu bulunmuştur.” (Mimarlık 2006/332)

Trabzon Belediye Başkanlığı tarafından 2006’da düzenlenen “Eski Tekel Binasının ve Çevresinin Tarihi ve Kültürel Özellikleri Dikkate Alınarak Alışveriş Merkezi ve Belediye Hizmet Binasına Dönüştürülmesi” konulu mimari proje yarışmasında genç mimarlardan Ozan Öztepe, Derya Ekim Öztepe, Ali Eray, Ali Çalışkan ve Emre Apak’ın ekibi birincilik ödülünü aldıktan sonra 2007 yılında Ozan Öztepe ve Derya Ekim Öztepe’nin kurduğu MTF Proje Bürosu tarafından uygulama projeleri çizilmiş, 2008 yılında bina inşaatına başlanmıştır, 2010 yılı sonunda bina tamamlanma aşamasındadır. Bu bölümde proje müelliflerinden Derya E. Öztepe’nin yarışma ve uygulama süreci hakkında anlattıkları aktarılacaktır.

Eski binaya eklenmiş modern bir bina olarak düşünülen projede, diğer yarışmacı ekiplerin aksine işlevlerin yerleşimi farklıdır. Alışveriş mekanları, dışa kapalı olan eski binanın içine yerleştirilerek, eski binanın kabuğu değerlendirilmiş, yeni, açık ve şeffaf bina ile de şehrin modern yüzü vurgulanmak istenmiş, ayrıca deniz manzarasından da faydalanılmıştır. Eski Tekel binası Trabzon halkının belleğinde önemli bir yer taşımaktadır. Fakat mevcut taşıyıcı sisteminin strüktürel açıdan sakıncalı ve güvenilir olmadığı gözlemlenerek yapının yıkılarak dış cephesinin orjinaline uygun olarak yeniden yapılması planlanmıştır. “

Ekip yarışmada birincilik ödülünü kazandıktan sonra Trabzon Belediye Başkan Yardımcısı, kendilerini arayarak projenin uygulanacağını bildirmiş, ekipten uygulama projesi talep etmiştir. Ekip önce iş yoğunluğu nedeniyle uygulama projesi işini almayı düşünmemiş, bu işin kendilerinin kontrolünde başka bir büroya verilmesini istemiş fakat bu durumda ikicilik ödülü alan projenin uygulanma ihtimaline karşın kendi projelerinin uygulanmasını istedikleri için, uygulama projesini çizmeyi kabul etmişlerdir. Bu yarışma sonucunda, proje işinin alınmasıyla birlikte kendi bürolarını kurmuşlardır.

İşverenin talebiyle statik, elektrik ve mekanik projelerinin koordinasyonunu yapmayı ve şantiye kontrolörlük hizmeti vermeyi kabul etmişlerdir. Ayrıca binanın ihaleye çıkarılması için gerekli olan keşif ve metrajları dışarıdan destek alarak yapmışlardır. 2008’de ihale sonucunda müteahhit firma belirlenmiş, inşaat başlamıştır. Binanın alışveriş merkezi kısmının proje tasarım sürecinde, avm uzmanı kişilere bina sirkülasyonu ve dükkan yerleşimleri konusunda danışılmıştır.

Şekil 4.82 Proje iç perspektifi (MTF arşivi)

Yarışma jürisi, uygulama projesi aşamasında, ön saçağın statik açıdan problemli olabileceği gerekçesiyle sadeleştirilmesi, bina meydanının daha davetkar hale gelmesi için sergi mekanının kaldırılması, iki blok arasındaki yaya aksının genişletilmesi gibi önerilerde bulunmuştur. Müellifler bu önerileri faydalı bulmuşlardır.

İşveren ise uygulama projesi aşamasında, belediye hizmet binasında bulunan rampanın çok yer kapladığı için, çelik merdivene dönüştürülmesini önermiş, rampanın iptaliyle kazanılan alan binaya çıkma yapılarak ek büro mekanlarına dönüştürülmüştür. İşveren, binaya fazladan bir yangın merdiveni daha eklenmesini istemiştir. Müellifler bu önerileri faydalı bulmuşlardır. Ayrıca, Avm bloğunda 3 kat otopark olarak ayrılmış iken uygulama projesinde Otoparka bir kat ayrılarak diğer alanlar avm içinde kiralamada kullanılmak istenmiştir. Yarışma şartnamesinde 1000 araçlık otopark istendiği halde 600 araçlık otoparkın yeterli olacağına karar verilmiştir. Bunun dışında bir mescit istenmiş, daha sonradan da alışveriş merkezinin bodrum katında yapılacak olan hipermarket yerine bir süpermarket ve bedesten tarzında “Trabzon Pazarı” isimli bir pazar yeri talebi gelmiştir. Belediye normlarındaki değişiklik nedeniyle, üst katlarda, açık ofis sistemi yerine kapalı ofisler yapılmıştır.

Şekil 4.83 Bina giriş saçak fotoğrafı (MTF arşivi)

2008 yılında uygulama başladıktan sonra iki haftada bir işverenle ve müteahhitte birlikte toplantılar yapılmış kararlar alınmıştır. Müteahhit oldukça sistemli çalışmış, öngörülen malzeme kararlarına uymuş, kaliteli malzemeler ve uzman taşeronlar kullanmış, yapılan her imalatın çizimlerini müelliflere onaylatılmıştır. Uygulama sürecinin müellif mimarlar açısından oldukça olumlu geçtiği anlaşılmaktadır.

Şekil 4.84 Bina şantiye fotoğrafı, 2008 (MTF arşivi)

Şekil 4.85 Bina güncel fotoğrafı (MTF arşivi)

4.5 Mimari Tasarım Yarışmalarındaki Proje Değerlendirme Kriterleri

4. Bölümde kronolojik olarak incelenen 80 yıllık dönemdeki yarışma şartnameleri ve raporları incelendiğinde, yarışmalarda proje değerlendirme kriterlerindeki değişimler bölüm sonundaki tablo ile belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kriterler ana hatlarıyla aşağıdaki gibi tarif edilebilir:

“Fonksiyonellik, uygulanabilirlik, ekonomiklik, çağdaşlık, programa uygunluk, iklim koşullarına uygunluk, sadelik, ulusallık/ Türk kimliği, simgesellik/ resmîlik, çevreye değer katma, insan ölçeğine uygunluk, çevreyle uyumluluk, kentle uyumluluk, tarihi dokuya uyumluluk, doğal çevreye uyumluluk, ulaşım/ trafik, halka açıklık/ davet edicilik/ katılım, şeffaflık, özürllü duyarlılığı, ekolojiklik, sürdürülebilirlik, kentsel kimlik/ kentsel bellek”

“*Fonksiyonellik, uygulanabilirlik, ekonomiklik, çağdaşlık, programa uygunluk, iklim koşullarına uygunluk, simgesellik*” maddeleri yıllardır hiç değişmeyen kriterler gibi gözüксе de bunların çoğunun içeriğinin aslında değiştiği ve birbirlerine dönüştüğü söylenebilir.

- Fonksiyonellik 1930’larda rasyonellik olarak algılanırken günümüzde geçicilik, hafiflik ya da sürdürülebilirlik olarak algılanabilir.
- Uygulanabilirlik 1940’larda yerel malzemenin kullanılması olarak algılanırken günümüzde endüstriyel malzemenin kullanılması olarak algılanabilir.
- Binaların ekonomiklikleri 1950’lerden itibaren çevreye değer katmasına bağlı olarak değerlendirilmeye başlanmış, arsanın verimli kullanımı önem kazanmıştır.
- Çağdaşlık, 1930’larda betonarme strüktür, sade, modern mimari olarak algılanırken, 1940’larda ulusal Türk kimliğini vurgulamak olarak algılanmıştır.
- İklim koşullarına uygunluk kriteri ise teknolojinin günümüzde sunduğu ekolojik malzemeler ve ekolojik tasarımlar sayesinde farklılıklar gösterebilmektedir.

Bu durumda 80 yıllık yarışma tarihinde en değişmezmiş gibi duran özellik yıllar boyunca “*programa uygunluk*” kriteridir. Fakat bu kriter de sabit olarak kabul edilemez.

Örnek olarak 1997’de sonuçlanan Bursa Uluslararası Fuar Alanı, Kongre Kültür Merkezi ve Konaklama Tesisleri Mimari Proje Yarışması’nda birinci olan Merih Karaaslan yarışma programı hakkında şu yorumu yapmıştır: “Program şüphesiz çok önemlidir tasarım yaparken, ancak konunun içinde yer aldığı bölge, alan, yer ve bu yerin değerlendirilmesi, programın da yeniden değerlendirilmesini ve dönüştürülmesini gerektirir. Bu yarışmada da böyle olmuştur.” (Mimarlık 1997/278:22) Bu cümleden de anlaşılacağı gibi, mimarlık yarışmalarında sabit kalabilen, dönüştürülemez hiçbir kriter yoktur.

KRİTERLER	1930-1940	1940-1950	1950-1980	1980-2010
Fonksiyonellik	•	•	•	•
Uygulanabilirlik	•	•	•	•
Ekonomiklik	•	•	•	•
Çağdaşlık	•	•	•	•
Programa Uygunluk	•	•	•	•
İklim Koşullarına Uygunluk	•	•	•	•
Sadelik	•		•	•
Ulusallık / Türk Kimliği		•		
Simgesellik / Resmîlik	•	•	•	•
Çevreye Değer Katma			•	•
İnsan Ölçeğine Uygunluk			•	•
Çevreyle Uyumluluk		•		
Kentle Uyumluluk			•	•
Tarihi Dokuya Uyumluluk			•	•
Doğal Çevreye Uyumluluk				•
Ulaşım / Trafik			•	•
Halka Açıklık / Davet Edicilik / Katılım			•	•
Şeffaflık				•
Özürü Duyarlılığı				•
Ekolojiklik				•
Sürdürülebilirlik				•
Kentsel Kimlik / Kentsel Bellek				•

Şekil 4.86 1930-2010 Yılları arasında yapılmış yarışmaların jüri raporlarına göre değerlendirme kriterleri (İ.A Meltem arşivi)

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

görülmektedir. Yarışma yerine ihaleyle elde edilen projelerin de çoğunlukla ruhsuz tip projelerin ötesine geçemedikleri, yenilik ve çağdaşlık içermedikleri anlaşılmaktadır.

Yarışmalarla ilgili Türkiye’de atılması gerken ilk adım mimari yarışmanın ne demek olduğunun tekrardan tanımlanması ve kamuoyunun bu yarışmalara ilgisini çekmektir. Bu durum, Türkiye’nin AB üyeliği süreci devam ederse kendiliğinden gerçekleşebilir. AB’nin en önemli getirisi uluslararası olmasıdır. Mimarlık yarışmaları dışa kapalı ve ulusal ölçekte yapıldıkça iç dinamiklerden ve ideolojilerden daha fazla etkilenecektirler. Yarışmalardaki en önemli taraf olan jürinin de uluslararası saygın mimarlardan seçilmesi, yarışmaya değer katacak, elde edilen ürünün kalitesini arttıracaktır. Tüm kamu binalarının yarışmayla elde edilmesinin sağlanması yarışma kurumunun yaygınlaşması için esas gerekliliktir. Ayrıca kamu tarafından kullanılacak özel mülkiyetli olan diğer binaların da yarışmayla elde edilmesi, kamunun yararınadır.

Yarışma Kurumunun Sorunları ve Çözümleri

Yarışmalarla ilgili en önemli sorun yarışmaların miktarının az olmasıdır. Türkiye’de 1930 yılından 2010 yılına kadarki süreçte her yıl ortalama 9 yarışma yapılması yeterli değildir. Öncelikle tüm kamu yapılarının yarışmayla yapılması, yarışma miktarının artırılması için akla gelen ilk ve en iyi çözümdür. Bunun dışında Avrupa birliğine (AB) girmek de yarışma sayısını otomatik olarak artıracak çözümlerden biridir. Ayrıca Avrupa’da düzenlenen yarışmaların ödüllерinin, Türkiye ile kıyaslandığında daha yüksek olduğu, bu yarışmalara katılım da Türkiye’dekinden çok daha azdır. Bu da katılımcı mimar için kazanma şansını artıracaktır.

Miktar dışındaki sorunlardan biri de yarışmaların kurumsallaşmamasıdır, bu durum yarışma sürecinde ve sonrasında bir çok olumsuzluğa neden olur. Yarışmaların merkezi bir sistemle yapılması, özellikle şartnamelerin bu alanda uzmanlaşmış “yarışma danışmanı” bürolara ya da Mimarlar Odası’nda açılacak “Yarışmalar Departmanı” bölümüne hazırlatılması düşünülebilir. Bunun dışında yarışmalarda gözlenen bu olumsuzluklar aşağıdaki gibi maddelenebilir:

1. Teslim süresinin bazı yarışmalarda kısa tutulması.
2. Kazanan ekibin projesinin farklı kişiler ya da ekipler tarafından uygulanması.
3. Katılımcının proje hazırlık sürecinde harcadığı maddi, manevi değerlerin karşılanmaması.
4. Ödül dağılımının dengeli olmaması.
5. Jüri çalışma prensiplerinde doğan aksaklıklar; jürinin kendi içinde görüş ayrılıkları olması ya da değerlendirme süresinin kısa tutulması, projeleri yeterince tanıyamamak.
6. Şartnamede istenen statik ve mekanik raporların değerlendirmede geri planda kalmasına rağmen eklerde mutlaka isteniyor olması. (Farklı disiplinlerin ekip oluşturması teoride faydalı görünse de pratikte ekibe katılmayıp sadece raporlara imza atmaları olasıdır.)
7. Ekonomik yetersizlikler nedeniyle projeye ayrılan yatırımın ertelenmesi ya da iptali. (Yarışmanın fikir ya da uygulama amaçlı olmasının açıkça belirtilmesi önemlidir.)
8. Belediye ya da Bakanlıklar tarafından kent ölçeğinde kentsel tasarım türünde büyük ölçekli çalışmaları kapsayan yarışmaların çoğunun hayata geçirilememesi.

(UIA yarışmalar kitapçığında bu tür yarışmaların fikir yarışması olması gerektiği yazılıdır.)

9. Özellikle özel sektör tarafından açılan yarışmada kazanan projenin uygulanma olasılığının yüksek olması ancak bu tür yarışmaların sınırlı tutulması nedeniyle duyurusunun herkese yapılmaması.
10. Şartnamede üzerinde önemle durulan maddelerin ödül dağılımında dikkate alınmaması.
11. Kimi zaman birinciliğe değer eserin bulunamaması.
12. İşverenlerin yarışmaları vakit kaybı gibi görmeleri.
13. Yarışmada istenenlerin çok fazla olması, özellikle çevre maketi ve muhtelif ölçülerde proje talep edilmesi, yarışmanın çekiciliğini azaltmaktadır.
14. Yarışmalarda son dönemlerde 40 yaş altı mimarların daha fazla katıldığı ve ödül aldığı göz önünde bulundurularak, jürinin yaş ortalamasının da azaltılması gerekmektedir.

Gelibolu Uluslararası fikir ve tasarım yarışmasının kazanan projeler kitapçığında şu cümleler dikkat çekicidir: “Aslında yetkilerin örtüşmesi, gerçek yerel otoritelerin olmaması, belirsiz planlama süreçleri ve mali kaynakların yetersiz oluşu Türk planlamasının genel sorunlarıdır. Çözümlere ulaşabilmek için ciddi yasal ve kurumsal reformlar yapılması gerekmektedir. Planlar ve planlama konusunda yaşanan hayal kırıklıkları, bunların yeterlilikleri konusunda kuşkulara yol açmakta, bu inançsızlık da kısa-dönemli parça parça, dağınık ve hatta kaçak yapılaşma eğilimlerini cesaretlendirmektedir.” Gelibolu parkı örneğinde Valilik, Belediye ve Park İdaresinin planlama yetkilerinin birbirleriyle örtüştüğü bu yüzden de otorite karmaşası olduğu belirtiliyor. Mali kaynaklar açısından düşünüldüğünde ise, bir projenin uygulanması kaynaklara bağlıdır ve o kaynakların hangi kurum tarafından sağlandığı önemlidir. Yetkilerin net olarak tanımlanmadığı ve yetkili olan kuruma kaynak sağlanmadığı sürece, projenin hazırlanması mümkün olsa bile uygulanması mümkün olamayacaktır.

Şartnameye uygunluk da başka bir sorundur. Şartnameye sadece yarışmacıların uyması yeterli olmayabilir. Bazı durumlarda jürinin de şartnameye uymayan kararlar aldığı görülmektedir. 2010 yılında sonuçlanan “Selimiye Camii ve Çevresi Ulusal Kentsel Tasarım Yarışması”nda birincilik ödülü kazanan projenin, şartnameye aykırı olarak tasarlandığı iddia edilmektedir. Şartnamede yolun alttan geçirilemeyeceği kesin olarak yazdığı halde kazanan projede yolun kısmi olarak yeraltına alındığı görülmektedir. Bu yarışmadan birkaç ay sonra açılan İzmir Opera binası yarışmasının, soru cevaplar kısmında yarışmaya katılan ekiplerden birinin

şartnameye uyulup uyulmayacağı konusundaki sorusu dikkat çekicidir: “Soru 164- Fazla inşaat alanı veya ihtiyaç programının tamamının yerleştirilmesi Teknik raportörce kontrol edilecek midir? Yoksa bunlar fikir vermek amaçlı metinler midir, jüri şartnameyi yarışmacılar kadar dikkate alacak mıdır?” “Cevap- İhtiyaç Programı’nda belirtilen toplam alan + / - %10 oranında değişkenlik gösterebilir.” (www.kolokyum.com) Şartnameye uyulması, şartnameye uymayan daha iyi bir proje elde edilse bile, yarışmanın eşit şartlarda yapılmasının temel koşullarındandır.

Yarışmaların ülkemizdeki miktarını artırmak için en çok üretilen bina tipi olan “konut” tipi binaların üretimine yarışmaları nasıl dahil edebiliriz sorusuna cevap aramak gerekmektedir. 80 Yıllık dönemde konut yarışmalarının oranı yaklaşık %5 olarak tespit edilmiştir. Türkiye’de üretilen binaların %90’dan fazlasının konut olarak kurumlar yerine bireyler ve özel sektör tarafından yapıldığı görülmektedir. Mimari proje yarışmalarının amacı ise şimdiye kadar, genelde geriye kalan %10’luk dilimdeki kamu binaları ve bazı kurumsal binaları üretmek için olmuştur.

Bu durumda mimari proje yarışmalarının yaygınlaşmasının en doğal yöntemi, konut projelerinin de yarışmayla elde edilmelerini sağlamak olacaktır. Bu sayede hem nitelikli konut projeleri elde edilecek, hem de mimarlara iş fırsatı doğmuş olacaktır.

Alman mimarlık yarışmaları dergisi Wettbewerbe Aktuell’deki toplu konut yarışması örneğine bakıldığında, ada ölçeğinde neler yapılabileceği de görülmektedir.

Geçmiş yıllarda merkezi bir sistem olan Toki (Toplu Konut İdaresi) ‘nin toplu konut projesi elde etmek için yarışmalar açtığı olmuştur. Fakat bu proje yarışmaları da tip proje elde etmek için yapılmış, aynı proje ülkenin farklı bölgelerinde uygulanmış yerel veriler göz ardı edilmiştir. Bu durumda konut ihtiyacı ve üretimi konusunda asıl sorumlu ve yetkili olması gerekenlerin merkezi yönetimler yerine yerel yönetimler olduğu söylenebilir.

Yerel yönetimlerin bu konuda bireyleri ve özel sektörü desteklemesi gerekmektedir. Yerel yönetimlerin kontrolünde olan imar planlarının yarışmayla elde edilmesinden sonra, bu imar planı parçalara bölünerek ada ölçeğinde yarışmaya açılabilir. Bu sayede özellikle hazır konut projeleri elde edilebilir. Elde edilen hazır ve onaylı projeler müteahhitlere ve bireylere satılabilir.

Şekil 5.1 2010 Yılında Almanya'da yapılan bir toplu konut projesi yarışmasında ödül alan projeler (Wettbewerb, 2010)

Toprak sahipleri için süreç, arazilerini imara açma talepleriyle birlikte yarışmaların otomatik olarak açılmasıyla başlatılabilir. Böylece planlama erki toprak sahibi ve yerel güçlerden alınıp mimarın kullanımına bırakılmış olacaktır. Yerel yönetim sadece imza yetkisi olan bir güç olmak yerine yarışma sürecinin bir parçası ve mimarın işvereni olacaktır. Bu modelin avantajları şunlardır:

1. Kentlerin planlı hale gelmesini sağlar, planlanmış bir çevre elde edilir.
2. Yerel yönetimlerin kurumsallaşmasını sağlar.
3. Rüşvete ve haksız kazançlara engel olunur.
4. Projeler onaylı olduğu için işler hızlanır.
5. Mimari Proje Yarışma sayısı katlanarak artar.
6. Nitelikli konut projeleri elde edilebilir.
7. Proje koordinasyonu ve uygulama kontrolü kolaylaşır.
8. Müteahhitlerin kendi çıkarlarına göre proje yaptırması engellenmiş olur.

KAYNAKLAR

- Arkitekt Dergisi (1933) “Sergievi Binası Müsabakası” 5: 131-153
- Arkitekt Dergisi (1935) “Ankara Sergievi ” 4: 97-108
- Arkitekt Dergisi (1937) “Garmaritim Proje Müsabakası” 37/02: 41-56 / 74-80
- Arkitekt Dergisi (1938) “Kadıköy Halkevi Proje Müsabakası” 38/02: 43-55
- Arkitekt Dergisi (1945) “İstanbul Radyoevi Proje Müsabakası ” 8-9: 143-144
- Arkitekt Dergisi (1945) “İstanbul Radyoevi Proje Müsabakası ” 9-10: 204-212
- Arkitekt Dergisi (1945) “G.S.A 1944-45 yılı Diploma Projeleri Konkuru” 165-166:241-250
- Arkitekt Dergisi (1946) “İstanbul Açık hava Tiyatrosu Proje Müsabakası” 46/5-6:1 04-109
- Arkitekt Dergisi (1948) “Açık hava Tiyatrosu” 48/1-2: 5-9
- Arkitekt Dergisi (1959) “Anadolu Klubü Binası” 295: 45-52
- Arkitekt Dergisi (1965) “Büyük Efes Oteli” 318: 5-6
- Arredamento Mimarlık Dergisi (2002) “Türkiye’de Mimarlık Yarışmaları” 04: 58-73
- Aktüre T. (1984) “Mimari Proje Yarışmaları” Mimarlık Dergisi 84/10: 20-21
- Çakıroğlu T. (2007) “Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu”, TMMOB Mimarlar Odası
- Çelik A. (2010) “Dünyanın En Çevreci Binasını İmece İle Yapacak” Posta Gazetesi 1.09.2010:7
- Çuhadaroğlu Alu’2004 Yarışma Kitapçığı (2004)
- Dinç P. (2010) “Mimarlığa Yarışanlar: Mimarlık Yarışmalarına katılımda Süreklilik” Mimarlık Dergisi 354:23-26 İstanbul
- “Türkiye Mimarlığında Modernizmin Yerel Açılımları-5” Docomomo Dicle Üniversitesi Sempozyum Kitabı (2009) Diyarbakır: 42
- Durukan A.- Ulusu U. T. 2008 “Cumhuriyetin Kültür Kurumu Olarak Halkevi Binaları” İTÜ Dergisi Cilt:7 Sayı:1, 38-49
- Erdemir Y. (1984) “Gaziosmanpaşa Hükümet Konağı Kollokyumu” Mimarlık Dergisi 84/7-8:8
- Ergut E.A. (2006) “Sergievi’nden Opera’ya: Bir Dönüşüm Üzerine Notlar” Doxa Dergisi 2006/2:114-119
- “Gaziosmanpaşa Hükümet Konağı” (1993) Yapı Dergisi 04/93:70-76
- Güzer A. (1994) “Mimarlıkta Orgy Sonrası” Mimarlık Dergisi 94/258: 15
- “İstanbul Moda Koleji Proje Müsabakası” (1960) Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Müsabakalar Serisi No.1: 1-54
- Karabey H. (2004) “Türkiye’de Mimari Proje Yarışmaları 1930-2000: Bir Değerlendirme” Mimarlık Dergisi 2004/320:45-46
- Meltem N. (1946) “Denizcilik İşletmeleri Garmaritim Binası Yapım Aşamaları Fotoğraf Albümü”
- Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım, Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği, 2002

- Mimarlık Dergisi (1966) "Mimarlar Odası 1996 yılı Jüri Adayları Listesi" 1966/2: 35
- Mimarlık Dergisi (1985) "Sınırlı Yarışmalar Protesto Edildi" 85/8: 5
- Mimarlık Dergisi (1989) "UİA Uluslararası İki Yarışmayı Onaylamıyor" 89/6: 17
- Mimarlık Dergisi (1993) "Mimari Proje Yarışmaları Dosyası" 93/251: 24-37
- Mimarlık Dergisi (1996) "Mimarlar Odası, Mimarları Ataürk Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminali Yarışmasına Katılmamaya Çağırıyor" 96/270: 5
- Mimarlık Dergisi (1997) "Bursa Uluslararası Fuar Alanı Yarışması" 278: 22
- Mimarlık Dergisi(2006) "Trabzon Eski Tekel Binası Canlandırma Pro. Yarışması" 332:33-40
- Mortaş A. (1944) "Proje Müsabakaları" Arkitekt Dergisi , 145-146: 01-02
- ODTÜ Mimarlık Fakültesi yayınları (2001)"Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Uluslararası Fikir ve Tasarım Yarışması-Projeler" 1997:9,15,19
- ODTÜ Mimarlık Fakültesi yayınları (1997)"Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Uluslararası Fikir ve Tasarım Yarışması-Kitap" 1997
- ODTÜ Mimarlık Fakültesi yayınları (1997)"Gelibolu Yarımadası Barış Parkı Uluslararası Fikir ve Tasarım Yarışması-Sorular-Cevaplar"
- Özer N.O. (2005) "Yapılı Çevrenin Üretiminde Yarışmaların Rolü" İTÜ Sempozyum Notları
- Sayar Y. (2004) "Türkiye'de Mimari Proje Yarışmaları 1930-2000:Bir Değerlendirme" Mimarlık Dergisi 320:29-45
- Sayar Y. (1998) "The İmpaact of Architectural Design Competitions in Evaluation of Architectural Design Trends for a Secular Identity 1933-1950" Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
- Sayar Z. (1945) "Müسابakalar ve Jüriler" Arkitekt Dergisi, 161-162: 95-96
- Sözen M. - Tapan M. (1973) "1940-1950 Yılları Arasındaki İkinci Ulusal Mimarlığımız" 50 Yılın Türk Mimarisi, 243-251
- Şahin Ü. (2010) "Yoksa İstanbul İçin Değil Mi?" Radikal Gazetesi 26.09.2010: 8
- TMMOB (1979) "Yarışmalar Kılavuzu" Ankara
- TMMOB (2007) "1.Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu" İzmir
- TMMOB (2009) "2. Ulusal Mimarlık Yarışmaları Sempozyumu" İzmir
- "Türkiye Noterler Birliği Merkez Binası ve Kültürel ve Sosyal Tesisleri" (2009) Mimarlar Odası Yayınları Yarışma Kitapları
- "UİA Guide For İnternational Competitions in Architecture and Town Planning Unesco Regulations Terms of Application" (2008) Barcelona
- Uzun T. (1999) "1916-1998 Türkiye'de Düzenlenmiş Uluslararası Mimarlık Yarışmaları Üzerine Bir Değerlendirme" Yüksek Lisans Tezi, İTÜ FBE
- "Wurster & Dietz-Areal Tübingen- Derendingen" (2010)Wettbewerb Aktuell Themenbuch 4: 61
- Yaramış B. (2000) "1930-2000 Yılları Arasında Türkiye'de Gerçekleştirilen Mimari Tasarım Yarışmalarının Belgelenmesi ve Genel Bir Değerlendirme" Yüksek Lisans Tezi İTÜ FBE

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.arkitera.com/UserFiles/Image/File/spotlight/2008/DiktatorlukMimarlik>
<http://www.bayindirlik.gov.tr/gm/yapiisleri/index.php?Sayfa=projelerdetay&Id=25>
<http://arkiv.arkitera.com/p7119-milli-reasurans-tas-genel-mudurluk-binasi.html>
<http://www.archiprixturkiye.org>
http://www.erkaninece.com/aydan_balamir_mimarlik_ve_kimlik.htm
<http://www.googlemaps.com>
<http://www.arkitera.com/h47022-anitkabirin-mimari-gercekleri.html>
<http://www.vam.ac.uk/images/image/63183-popup.html>
<http://arkiv.arkitera.com/p5312-karakoy-yolcu-salonu.html>
<http://www.akm.org.tr/km-akm.html>
<http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery>
<http://www.ym.com.tr/>
<http://sartname.arkitera.com/>
<http://mimdap.org>
<http://www.bayindirlik.gov.tr/turkce/ihalesayfa.php?ID=79>
<http://www.mo.org.tr/yarismadocs%5Cbitlishukumetkonagisartnamesi.pdf>
<http://www.arkitera.com/news.php?action=displayNewsItem&ID=4913>
http://www.kadikoyanadolulisesi.k12.tr/kat.asp?kat_id=65
<http://www.dwell.com/articles/the-deconstructivism-and-digital-design-movements.html>
<http://www.arkitera.com.tr/h571-ua-kongre-vadisi-tasarim-yarismasi-ve-sureci.html>
<http://arkiv.arkitera.com/p15-buyuk-anadolu-kulubu.html>
<http://kolokyum.com/>
<http://www.arkitera.com/h16498-turgut-cansever-le-mimari-ve-kulturel-bir-deneyim.html>
<http://www.arkitera.com.tr/news.php?action=displayNewsItem&ID=5784>
<http://www.bayindirlik.gov.tr/gm/yapiisleri/index.php?Sayfa=projelerdetay&Id=25>
<http://www.arkitera.com/UserFiles/Image/File/spotlight/2008/DiktatorlukMimarlik>
<http://www.mimarlarodasiankara.org/yarismalardizini>
http://www.ytumimarlik.com/article_info.php?&articles_id=3&tPath=15_16
<http://www.arkitera.com/uluslararasi-yarismanin-sartnamesi-elestirilere-hedef-oldu.html>
<http://www.mimarlarodasi.org.tr/mimarlikdergisi/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=35>
<http://www.arkitera.com.tr/h5798-mimari-proje-yarismalarinda-almanya-ornegi.html>
<http://www.arkitera.com/s155-kamu-yapilarinin-yarismayla-projelendirilmesi-tercih-degil-zorunluluk.html>

Ek 1 Mimarlar Odası Atatürk Havalimanı Dışhatlar Terminali Boykot Yazısı

MIMARLAR ODASI, MIMARLARI ATATÜRK HAVA LİMANI YENİ DİŞ HATLAR TERMİNALİ YARIŞMASINA KATILMAMAYA ÇAĞIRIYOR

İlaştırma Bakanlığı-Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMI) Genel Müdürlüğü'nce 28 Haziran 1996 tarihinde, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışması Yönetmeliği kuralları içinde serbest, ulusal ve tek kademeli olarak "Atatürk Hava Limanı Yeni Dış Hatlar Terminali ve Katlı Otopark Binası Yarışması"nın ilan sürecini ve yarışma şartnamesini değerlendiren Mimarlar Odası Yönetimi:

"Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışması Yönetmeliği" kuralları içinde çıkartıldığı belirtilen yarışmanın artnamesinin söz konusu Yönetmeliğin yarışma düzenleme ve duyurma hükümlerine aykırılıklar taşıdığını;

Danışman, asli ve yedek jüri üyelerinin yine söz konusu yönetmelikte tanımlanan jüri üyesi niteliklerine aykırı biçimde seçilmek suretiyle onuç üzerinde idarenin belirleyiciliği konusunda mimarlık kamuoyunda ciddi kuşkuvarın yoğunlaştığını ve

Yarışmacılardan yurt dışından danışmanlık hizmeti almalarının istenmesi ve bu danışmanlık kuruluşları ile ilgili olarak ağır koşullar getirilmek suretiyle yarışmaya katılımın kısıtlandığı ve yarışmaya eşit koşullarla girme ilkesinin ihlal edildiğini ve

espit ederek konunun yargıya intikal ettirilmesini ve Mimarlar Odası üyelerinin bu yarışmaya katılmamaya çağırılmasına karar verdi.

arışmanın ilanı öncesinde yaşanan süreç, özetle şöyle gelişti:

Daha önce üç kez yap-işlet-devret modeli ile ihaleye çıkarılan ve "çeşitli yolsuzluk iddiaları nedeniyle" ihaleleri iptal edilen tesise ait projelerin, ihale kapsamı dışında düzenlenecek bir yarışma ile elde edilmesine DHMI Genel Müdürlüğü'nce karar verilmiş ve 28 Mayıs 1996 tarihli bir basın bülteni ile durum kamuoyuna duyurulmuştur.

Genel Müdürlük, proje yarışması ile ilgili hazırlıkların Mimarlar Odası ile işbirliği yapılarak sürdürülmesini öngörmüş ve konu önce sözlü olarak, daha sonra da 6 Haziran 1996 günü yazılı olarak resmen Oda'ya iletilerek Oda'dan jüri istenmiştir.

Genelde mimarlık ve mühendislik projelerinin ihale kapsamı dışında ve özellikle yarışma yoluyla elde edilmesini savunan Mimarlar Odası, bu isteğe olumlu yaklaşmış ve Yarışmalar Komitesi'nce belirlenen jüri üyelerinin isimleri Genel Müdürlüğe iletilmiştir.

17 ve 24 Haziran 1996 tarihinde yapılan iki jüri toplantısında Odamızca önerilen jüri üyeleri ile Genel Müdürlük yetkilileri arasında ortaya çıkan anlaşmazlık, idarenin ısrarlı tutumu nedeniyle giderilememiş ve jüri çalışmaları durmuştur.

Durum bu aşamada iken, Genel Müdürlük, Oda'ca önerilen jüri üyelerini dışlayarak üst düzey kamu görevlilerinden oluşturduğu yeni bir jüri ile yarışmayı ilan etmiştir.

an sonrası, yarışma şartnamesi elde edilerek, Mimarlar Odası'nın Yarışmalar Komitesi'ne incelettilmiş ve Komite tarafından hazırlanan şartname-yönetmelik karşılaştırılmasına ilişkin teknik rapor konunun hukuki boyutunun da belirlenmesi için Oda hukuk Danışmanına intikal ettirilmiştir. Ayrıca, konu hakkında Mimarlar Odası İstanbul ve İzmir Şubelerine de haber verilerek 5 Temmuz 1996 günü Ankara'da bir üye anışma toplantısı düzenlenmiş ve toplantıya katılan Oda üyelerinin görüş ve önerileri alınmıştır.

ONUÇ OLARAK:

Mimarlar Odası ile birlikte yarışmayı düzenleyeceğini kamuoyuna duyuran Genel Müdürlüğün, Odanın ve Odanın belirlediği jüri üyelerinin toplum ve meslek yararına ileri sürdüğü görüş ve önerilerini dikkate almamakta ısrar etmesi; hazırlamış olduğu şartname taslağını adeta jüriye empoze etmeye çalışması iyi niyetli bir yaklaşım olarak görülmemiş, yarışma sürecinde Mimarlar Odası'nın ve jürinin etkili olmaya çalışmasının idareyi rahatsız ettiği gözlenmiştir.

1 Temmuz 1996 günü satışa çıkartılan şartnamede daha önce jürinin uyarlarına rağmen yarışmaya katılımı son derece kısıtlayan bazı hükümlerin yer aldığı görülmüştür. Örneğin: Yarışmacılardan yurt dışından danışmanlık hizmeti almaları, bu konuda rapor vermeleri istenmiş ve bu danışmanlık kuruluşlarının "daha önce çağdaş teknolojiye ve uluslararası standartlara uygun ve halen kullanılabilir durum-

da olan bir hava limanı terminal binası projesini gerçekleştirmiş olması" koşulu getirilmiştir. Böylece, daha önce iptal edilen ihalelere girmiş ve zaten dünyada çok az sayıda olan bu firmalarla çalışmış olan kuruluşlara avantaj sağlanmış, yarışma üstü kapalı bir şekilde sınırlı yarışmaya dönüştürülmüş ve yarışmaya eşit koşullarla girme ilkesi ihlal edilmiştir. Odamızca atanan jüri üyelerinin bu konudaki önerisi ise, böyle-sine önemli bir tesisin işlevsel ve mekansal kurgusunun programatik ve şematik olarak uzman kuruluşu Genel Müdürlüğe hazırlatıldıktan sonra yarışmaya çıkarılması ve bu kuruluşun tüm proje hizmetleri süresince mimara gerekli hizmetleri vermesi şeklinde-dir.

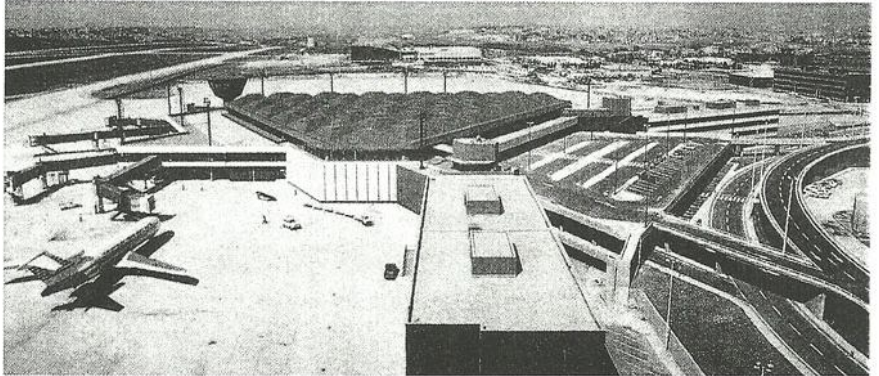
* Yarışmayı kazanan mimara veya ekibe işin nasıl verileceği konusunda açıklık olmadığı, uygulama projelerinin yapılması ve bedelinin ödenmesi işinin tesisin ihalesi ile bağlantılandırılarak yarışmacıların ihaleye ilgi duyan inşaat/işletme firmaları ile ilişkiye yönlendirildiği veya bu ilişki içinde onlara, diğer yarışmacılara sağlanmayan bir avantajın verildiği izlenimi doğmuştur.

* Danışman, asıl ve yedek jüri üyelerinin tamamının DHMI Genel Müdürlüğü ile diğer kamu kuruluşlarından seçilmesi, yarışma sonucu üzerinde idarenin belirleyiciliği konusunda mimarlık kamuoyunda ciddi kuşkuvarın yoğunlaşmasına neden olmuştur.

* Son olarak; "Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışması Yönetmeliği" kuralları içinde çıkartıldığı belirtilen yarışmanın şartnamesi ile söz konusu Yönetmelik arasında büyük çelişkiler bulunduğu görülmüş ve Yönetmeliğin 12 kez ihlal edildiği tesbit edilmiştir. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdür Yardımcısı'nın jüri başkanı oluşu ise ayrıca dikkat çekmektedir.

Oda Yönetim Kurulu 9 Temmuz 1996 tarihli olağanüstü toplantısında yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde konuyu görüşmüş ve:

"Yarışmanın yürütmeyi durdurma istemli olarak iptali doğrultusunda ilgili mahkemede dava açılmasına; gereken hukuki işlemlerin Genel Merkez avukatınca ivedi olarak başlatılmasına; tüm mimarlara duyuru yapılarak yarışmaya katılmamalarının istenmesine; kamuoyunun konu hakkında bilgilendirilmesine"; oybirliği ile karar vermiştir. Karar gereğince konu yargıya intikal ettirilmiştir.

Ek 2 Çuhadaroğlu Öğrenci Yarışması Şartnamesi

ÇUHADAROĞLU ALU'2004 ÖĞRENCİ PROJE YARIŞMASI

YARIŞMA ŞARTNAMESİ

KONU: KORUGAN - Alüminyum - Savaş Arkeolojisi için bir yapı önerisidir.

YARIŞMANIN KONUSU VE YERİ:

Proje yarışmasının konusu, Büyükçekmece Bahşıyş Köyü yakınında 2.Dünya Savaşı Trakya Savunması için yapılmış koruganların yanında, bir durak, seyir, bilgilendirme, hatırlama, okuma mekanının ve bu mekana yaklaşımın tasarımıdır. Bu eylemlerin karşılanacağı mekansal birimlerin (kafeterya, wc, kitaplık.vb) düzeni ile yaklaşma biçiminin (köprü, iskele, karayolu ulaşımının yeniden düzenlenmesi...vb) seçimi öğrenciye bırakılmıştır. Yapının, gelişmiş alüminyum ve güneş panel teknolojisi kullanılarak, kendi kendine yetebilen enerji korunumlu bir kabuk olarak tasarlanması yarışma hedeflerindendir.

İHTİYAÇ PROGRAMI:

MEKAN İSİMLERİ	ALAN
Kafeterya	40 m ²
Kitaplık	40 m ²
Sergi holü, toplantı	40 m ²
Mutfak	10 m ²
Wc	10 m ²

ACIKLAMALAR:

Tüm m²'ler yaklaşıkştir. Yarışmacılar programa ekleme ve çıkarmalar yapabilirler. Farklı iklimsel koşullar gözönünde bulundurulmalı, yaz-ış kullanımları düşünülmelidir. Sergi holü, gerektiğinde karartılarak toplantı için kullanılabilir özellikte olmalıdır. Arsa sınırları içinde mevcut ağaçlar korunacaktır.

YARIŞMAYA KİMLERİN KATILABİLECEĞİ:

Yarışma lisans öğrencileri ile sınırlı ve tek kademelidir. Yarışmaya Türkiye'deki ve Kuzey Kıbrıs'taki mimarlık fakülteleri, lisans öğrencileri, grup halinde ya da bireysel olarak katılabilirler. Bireysel katılımlarda bizzat katılımcının, grup katılımlarında ekip başının mimarlık bölümünden olması zorunludur. Haziran 2004 döneminde mezun olacak öğrenciler de yarışmaya katılabilirler.

ÖDÜL TUTARI:

1. Ödül 3.000.000.000 TL
2. Ödül 2.000.000.000 TL
3. Ödül 1.000.000.000 TL
- 5 Mansiyon (300.000.000 TL)

JÜRİ ÜYELERİ VE RAPORTÖRLERİN İSİM VE KİMLİKLERİ:

- a. Jüri Üyeleri
Mimar Ahmet ÇUHADAROĞLU (Çuhadaroğlu Yön. Kur. Başk.)
Prof. Dr. Mine İNCEÖĞÜLÜ (İ.T.Ü.)
Prof. Dr. Arzu ERDEM (İ.T.Ü.)
Doç. Dr. Gül KOCLAR ORAL (İ.T.Ü.)
Yardı. Doç. Dr. Ögüz ÖZER (M.S.Ü.G.S.F.)
Dr. Murat ULUÇ (K.U.)
Y. Mimar Murat TABANLIOĞLU (Tabanlıoğlu Mimarlık)
- b. Raportörler
Ar. Gör. Funda UZ SÖNMEZ (Y. Mimar, İ.T.Ü.)
Ar. Gör. Sait Ali KÖKNAR (Y. Mimar, İ.T.Ü.)

TAKVİM:

- 1 Mayıs: Yarışma İlanı
- 15 ve 22 Mayıs: Arsa ve Fabrika Gezisi (kaydolan ilk 120 yarışmacı)
- 25 Mayıs: Sonu sorma süresi sonu
- 29 Mayıs: Cevapların İlanı
- 5 Ekim: Yarışma sonu proje teslimi
- 26 Ekim: Sonuçların İlanı
- 2 Aralık: Tören, Sergi ve kollokyum

YARIŞMA SÜRECİ:

Yarışma şartnameleri 3 Mayıs tarihinden itibaren adresinden kaydolunarak alınabilir. İlk kaydolan 120 kişi için Çuhadaroğlu Alüminyum Fabrikası'na ve proje arsasına bir gezi düzenlenecektir. Sorular adresine iletilmektedir. Cevaplar web sitesinde duyurulacaktır. Yarışma 5 Ekim Salı günü saat 17.00'de sona erecektir. Süreci içindeki olası değişiklikler, ek bilgiler ve sonuçlar web sitesinde duyurulacaktır. Tüm projeler kitap olarak yayınlanecektir. Yarışma projeleri iade edilmeyecektir.

YARIŞMACILARA VERİLECEK BELGELER:

- Yarışma şartnamesi
- Proje alanını gösteren Autocad 2000 formatında hazırlanmış 1/1000 ölçekli harita
- Rumuz ve ambalaj esasları
- Rumuz beş rakamlı, 1x4 cm. boyutlarında olacak ve her paftanın, zarfların ve ambalajların sağ üst köşesine el yazısı olmamak koşulu ile yazılacaktır. Kargo gönderilerindeki gönderen adresi raportörler tarafından gizlenecektir.
- Projelerin teslim günü, yeri ve şartları
- Projeler, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Taşköşü, 34437 İstanbul adresine elden ya da kargo ile en geç 5 Ekim Salı günü mesai saati bitimi olan 17:00'ye kadar ulaştırılmış olmalıdır. Daha sonra ulaşan projeler değerlendirilmeye alınmayacaktır.

YARIŞMACILARDAN İSTENENLER:

PROJELERDE ARANACAK NİTELİKLER:

Projelerin çizim ve sunuş şekli serbesttir; ancak kolay okunabilir olmalı ve bir kopya olarak teslim edilmelidir. Paftalar 200 gram kağıda basılmalıdır. Pafta boyutu A3 tür. Katılım en fazla 6 pafta ile sınırlıdır. Paftalar grafik olarak birleşebilir biçimde tasarlanabilir. Her paftada 5 rakamdan oluşan rumuz ve asılış seması bulunacaktır. Paftalar üzerinde, el yazısı, isim vb. kimlik belirtecek ibareler kullanılmayacaktır. Kullanılan yarışma dışı bırakılacaktır.

MİMARİ AÇIKLAMA RAPORU:

Yarışmacılar projelerinin işlevsel özelliklerini ve mimari yaklaşımlarını açıklayan mimari rapor niteliğindeki, toplamda 300 kelimeli geçmeyen metni, aynı olarak verilecek, paftalardaki çizimlerle bir bütün olarak tasarlayacaklardır. Paftalarda istenen çizimler dışında gerekli konsept çizimleri de kullanılabilir.

İSTENEN ÇİZİMLER

- a. vaziyet planı
1/1000 vaziyet planı
yapıya yaklaşma biçimi (köprü, iskele, karayolu ulaşımının yeniden düzenlenmesi...vb) ve genel yerleşim kararları gösterilecektir.
- 1/200 vaziyet planı
açık alan düzenlemelerinin tümü (çevre düzenlemesi, açık oturma vb.) gösterilecek ve plankotedeki röper kotuna göre kotlandırılacaktır.
- b. plan, kesit, görünüşler
1/100 planlar
paftalar üzerinde aynı bakış yönünde yer alacaktır. zemin kat planında çevre düzeni gerektiği kadar işlenecektir.
- 1/100 kesitler
yapının konstrüktif özelliği olan yerlerinden ve gerekli tüm bilgileri içeren en az iki adet birbirine dik kesit geçirilecektir. kat yüksekliliği ve kotlar verilecektir.
- 1/100 görünüşler
- c. detaylar
d. üç boyutlu modellemeler ve/veya maket fotoğrafları

CD-ROM:

Yarışma paftalarının tamamı (jpg formatında) ve mimari açıklama raporu niteliğindeki metin (txt veya doc formatında) cd-rom olarak teslim edilecektir.

KİMLİK ZARFI:

Yarışmacılar projenin teslim edileceği amabalajın içine proje ile aynı rumuzu taşıyan ve üzerinde el yazısı olmamak şartıyla yazılmış "Çuhadaroğlu Alü'2004 Öğrenci Proje Yarışması kimlik zarfı" başlığı yazılı bir zarfın içine, -ad, soyad -okuduğın okul, kaçınıcı sınıf öğrencisi oldukları -adres ve telefon numaralarını, e-posta adreslerini belirttikleri imzalı belgeyi koyarak teslim edeceklerdir.

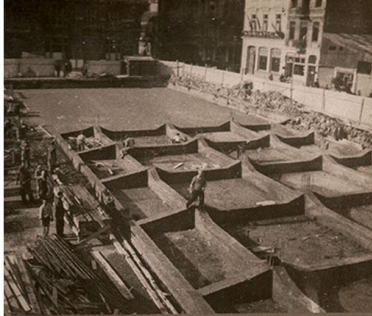
Yarışmaya katılan tüm projelerin kimlik zarfı açılır, kimlikleri açıklanır ve bu durum yarışma tutanağına geçirilir.

Ek 3 Karaköy Yolcu Salonu Binası Uygulama Fotoğrafları

Yolcu salonu parselinin ihzası.

Radye temel inşaatı.

Tavan ve radye kırışıklı armatürleşmesi

Pasaport holü.

Salonunda.

Resmî kabul salonu.

Resmî kabul salonu.

Birinci merkezi bekletme salonu merdiveni

"Yükümlü" merkezi bekletme salonu.

Ofisi

Ek 4 Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Etimesgut Hükümet Konağı Binası İhale İlanı

Proje Hizmeti Alınacaktır.

BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI(YAPI İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ)

ETİMESGUT HÜKÜMET KONAĞI BİNASI PROJE İŞİ hizmet alımı işi açık ihale usulü ile ihale edilecektir.

İhale Kayıt No : 2008/88265

İhale konusu hizmetin,

a) Niteliği, Türü ve Miktarı: Ankara Etimesgut Hükümet Konağı Binasının İnşaat ihalesine Esas Uygulama, Projelerinin Hazırlanması, (Eskiz Proje, Kesin Proje, Uygulama Projeleri, Detay Projeleri, Teknik şartname ve Pursantajlar,Orijinal ve cd- disket elde edilmesi. (10.116 M2)

b) Yapılacağı Yer : Ankara

c) İşin Süresi : Sözleşmenin imzalandığı tarihte başlanır, işin süresi 150 takvim günüdür.

İhalenin,

a) Yapılacağı Yer : Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Ek Hizmet Binası, Çetin Emeç Bulvarı No:5 Dikmen /Ankara

b) Tarihi - Saati : 02.09.2008 - 10:30

4. İhaleye katılabilme şartları ve istenilen belgeler ile yeterlik değerlendirmesinde uygulanacak kriterler:

4.1. İhaleye katılma şartları ve istenilen belgeler:

4.1.1. Tebligat için adres beyanı ve ayrıca irtibat için telefon ve varsa faks numarası ile elektronik posta adresi.

4.1.2. Mevzuatı gereği kayıtlı olduğu Ticaret ve/veya Sanayi Odası veya Meslek Odası Belgesi;

4.1.2.1. Gerçek kişi olması halinde, ilk ilan veya ihale tarihinin içerisinde bulunduğu yılda alınmış Ticaret ve/veya

Sanayi Odasına veya ilgili Meslek Odasına kayıtlı olduğunu gösterir belge,

4.1.2.2. Tüzel kişi olması halinde, mevzuatı gereği tüzel kişiliğin siciline kayıtlı bulunduğu Ticaret ve/veya Sanayi Odasından, ilk ilan veya ihale tarihinin içerisinde bulunduğu yılda alınmış, tüzel kişiliğin sicile kayıtlı olduğuna dair belge,

4.1.2.3. İhale konusu işin yapılmasına ilişkin olarak ilgili mevzuatı gereği alınması zorunlu olan belge:İstekliye ait ilgili odalardan (Mimarlar Odası, İnşaat mühendisleri Odası, Makine mühendisleri Odası, ve Elektrik mühendisleri Odası) alınmış büro tescil belgeleri.

4.1.3. Teklif vermeye yetkili olduğunu gösteren İmza Beyannamesi veya İmza Sirküleri;

4.1.3.1. Gerçek kişi olması halinde, noter tasdikli imza beyannamesi,

4.1.3.2. Tüzel kişi olması halinde, ilgisine göre tüzel kişiliğin ortakları, üyeleri veya kurucuları ile tüzel kişiliğin yönetimdeki görevlileri belirten son durumu gösterir Ticaret Sicil Gazetesi veya bu hususları tevsik eden belgeler ile tüzel kişiliğin noter tasdikli imza sirküleri.

4.1.4. 4734 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin (a), (b), (c), (d), (e), (g) ve (i) bentlerinde sayılan durumlarda olunmadığına ilişkin yazılı taahhütname,

4.1.5. şekli ve içeriği İdari şartnamede belirlenen teklif mektubu.

4.1.6. şekli ve içeriği İdari şartnamede belirlenen geçici teminat.

4.1.7. İstekliler, ihale konusu hizmetin alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işlere ait listeyi, teklif eki olarak tekliflerine dahil edeceklerdir.

4.1.8. İhale dokümanının satın alındığına dair belge

4.1.9. Ortağı olduğu veya hissedarı bulunduğu tüzel kişilere ilişkin beyanname.

4.1.10. Tüzel kişi istekli tarafından sunulan iş deneyim belgesinin, aynı tüzel kişinin yarısından fazla hissesine sahip ortağına ait olması halinde sunulacak iş deneyim belgesinin başka bir tüzel kişiye kullanılmayacağına ilişkin taahhütname.

4.3. Mesleki ve Teknik yeterliğe ilişkin belgeler ve bu belgelerin taşınması gereken kriterler

4.3.1. İş deneyim belgeleri: İsteklinin son beş yıl içinde yurt içinde veya yurt dışında kamu veya özel sektörde, sözleşme bedelinin en az %70'i oranında gerçekleştirdiği veya en az % 50'si oranında denetlediği veyahut yönettiği, idarece kusursuz kabul edilen ihale konusu iş veya benzer işlerle ilgili deneyimini gösteren ve teklif bedelinin %25 oranından az olmamak üzere, tek sözleşmeye ilişkin iş deneyim belgesi,

4.3.2. İsteklinin organizasyon yapısına ve personel durumuna ilişkin belgeler:

Enaz 5 yıl deneyimli 1 adet mimarın anahtar teknik personel konumunda proje konusu hizmetin uzmanı olarak çalışıyor olması gereklidir.

Mimarın ilgili meslek odalarından alınmış 2008 yılına ait üye tanıtım belgesi, diploma ve büro tescil belgesi sunması gerekmektedir.

İsteklinin bünyesinde bulunduğu hususu; ilgili adına prim ödendiğini veya ilgilinin işe alındığını gösteren sosyal güvenlik kurumu belgesi ile tevsik edilir. Bu niteliklere sahip gerçek kişi isteklilerden, şahıs şirketi ortaklarından, limidet şirketlerde müdürlük görevini yürüten ortaklarından, anonim şirketlerin yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu üyeleri, muhassas müdür ve genel müdür ortaklardan, ortak girişimlerin ise gerçek kişi ortaklarından ve tüzel kişi ortaklarının yukarıda sayılan unvanları taşıyan gerçek kişi ortaklarından isteklinin bünyesinde çalıştığına dair belge aranmaz.

4.3.3. Makine, tesis ve diğer ekipmana ilişkin belgeler İhale konusu proje işinde kullanılabilecek lisanslı bilgisayar yazılımı (lisans örneği verilecektir) ve yeterli donanıma sahip olunmalıdır.

4.4. Bu ihalede benzer iş olarak , Son beş yıl içerisinde gerçekleştirilen ve idari amaçlı olarak kullanılan kamu binaları ile hastane, yurt binaları, rehabilitasyon ve bakım merkezleri, özellikli okul binaları, iş ve alışveriş merkezleri, banka binaları, yetiştirme yurtları, üniversite kampüsleri, kongre kompleksleri vb uygulama projelerinin hazırlanması kabul edilecektir.

5. Ekonomik açıdan en avantajlı teklif, en düşük fiyat esasına göre belirlenecektir.

6. İhaleye sadece yerli istekliler katılabilecektir.

7. İhale dokümanı Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, Vekaletler Cad. No:1 Bakanlıklar/Ankara adresinde görülebilir ve 50 YTL / Milyon TL karşılığı aynı adresten temin edilebilir. İhaleye teklif verecek olanların ihale dokümanını satın almaları zorunludur.

8. Teklifler 02.09.2008 tarihi, saat 10:30 ""a kadar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Yapı İşleri Genel Müdürlüğü Ek Hizmet Binası, Çetin Emeç Bulvarı No:5 Dikmen /Ankara adresine verilebileceği gibi, iadeli taahhütlü posta vasıtasıyla da gönderilebilir.

9. İstekliler tekliflerini, Götürü bedel üzerinden vereceklerdir. İhale sonucu, üzerine ihale yapılan istekliyle toplam bedel üzerinden götürü bedel sözleşme imzalanacaktır. Bu ihalede, işin tamamı için teklif verilecektir.

10. İstekliler teklif ettikleri bedelin %3""'ünden az olmamak üzere kendi belirleyecekleri tutarda geçici teminat vereceklerdir.

11. Verilen tekliflerin geçerlik süresi, ihale tarihinden itibaren en az 90 takvim günü olmalıdır.

12. Konsorsiyumlar ihaleye teklif veremezler.

Ek 5 Karaköy Yolcu Salonu Docomomo Posterı

do.co.mo.mo_tr

2009

Ek-6 1930-2010 Yılları Arasında Yapılmış Yarışmaların Şehirlere Göre Dağılımı

EK-7 Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Mühendislik, Kentsel Tasarım Projeleri, Şehir ve Bölge Planlama ve Güzel Sanat Eserleri Yarışmaları Yönetmeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerin, mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir plan veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak yaptıracağı yarışmalara ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Dayanak

Madde 2 — Bu Yönetmelik, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 23 ve 53 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 — Bu Yönetmeliğin uygulanmasında,

Yarışma: Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir konunun gerçekleştirilmesi için gerekli fikrin, tasarımın, projenin, planın veya eserin bu Yönetmelik kurallarına göre çoklu katılıma açık ve oluşturulacak bir jüri tarafından seçilmesi amacıyla yapılacak organizasyonu, Eşik değeri: Yarışma şekillerine ilişkin hükümlerin uygulanmasında kullanılmak üzere, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 8 inci maddesinde hizmet alımları için belirlenen ve aynı Kanunun 67 nci maddesi uyarınca güncellenen parasal limiti, Kolokyum: Yarışmayla ilgili sonuçların tartışıldığı bilimsel toplantıyı, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Yarışmaların Hedefleri, Şekilleri ve Türleri

Yarışmaların hedefleri

Madde 4 Yarışmaların hedefi, kamu yararı esas alınarak:

- Ait olduğu konu özelinde; kültür, sanat, bilim ve çevre değerlerinin rekabet yoluyla geliştirilmesine, çok sayıda seçenekten en ekonomik, en işlevsel ve yenilikçi çözümlerin seçilmesine, müelliflerinin saptanmasına ve güzel sanatların teşvikine,
- Bu Yönetmelik kapsamına giren mesleklerin gelişmesine, etik değerlerin yerleşmesine, uluslararası rekabet gücü kazanmalarına, uygun ortamı sağlamaktır.

Yarışmaların değerinin belirlenmesi

Madde 5 — Tasarım yarışmalarının değerlerinin belirlenmesinde:

- Bir hizmet sözleşmesinin yapılmasıyla sonuçlanacak usul kapsamında yapılan yarışmalarda; sözleşme konusu hizmetin yaklaşık maliyeti,
- Bir hizmet sözleşmesinin yapılmasıyla sonuçlanmayacak usul kapsamında yapılacak ödüllü tasarım yarışmalarında; tüm yarışma ödülleri ve tasarım yarışmasına katılan katılımcılara ödenebilecek diğer giderler, esas alınır.

Yarışma şekilleri

Madde 6 — Yarışmalar, uluslararası, ulusal ve bölgesel olmak üzere üç şekilde yapılır.

- Uluslararası Yarışmalar: Uluslararası yarışmalar, yabancı ülke vatandaşlarının da katılabileceği yarışmalardır. Yarışma değeri, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 8 inci maddesinde hizmet alımları için belirlenen eşik değerlere eşit veya bu değerleri aşan yarışmalar, uluslararası yarışma şeklinde düzenlenir. Yarışma değeri, anılan eşik değerlerin altında olan yarışmalar, idarelerce gerekli görüldüğü takdirde uluslararası düzenlenebilir.
- Ulusal Yarışmalar: Bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinde sayılan şartlara sahip olanların girebileceği şekilde serbest veya ön seçimli ve tek kademeli veya iki kademeli olarak yapılır.
- 1) Serbest Ulusal Yarışmalar: Bu Yönetmelik ve yarışma şartnamesinde öngörülen koşulları yerine getirmek kaydıyla tüm katılımcılara açık olan yarışmalardır.
- 2) Ön Seçimli Ulusal Yarışmalar: İdarenin önerisi ve jürinin gerekli bulması durumunda, çok özel uzmanlık veya deneyim gerektiren konularda, ilanla duyurulacak ön seçim ölçütlerine göre yapılacak değerlendirmede seçileceklerin katılabileceği yarışmalardır.
- Bölgesel Yarışmalar: Üye sayıları en az ikiyüz (200) kişi olmak koşuluyla ilgili meslek odasının sadece bir şube bölgesi içinde faaliyet gösteren üyelerin katılabileceği şekilde yapılan mimari proje, peyzaj mimarlığı, şehir planlama ve kentsel tasarım yarışmalarıdır. Bir şubenin üyelerinin bu sayıyı sağlayamadığı durumlarda komşu şube üyelerinin de katılımıyla bölgesel yarışma açılabilir.

Bölgesel yarışmaya katılan bir üye, başka şube bölgesinde faaliyet gösteren bir üye ile ortaklık yapabilir.

Bölgesel yarışmalar serbest ve tek kademeli olarak açılır, bölgesel yarışmaya açılması amacıyla ihtiyaç programında küçültme yapılamaz.

Bölgesel yarışmaya açılacak konuların üst sınırı:

Mimari proje yarışmalarında	5 000 m2,
Şehir planlama yarışmalarında	500 hektarlık alan ya da 30.000 nüfuslu yerleşim yeri,
Peyzaj mimarlığı yarışmalarında	10 000 m2,
Kentsel tasarım yarışmasında	10 000 m2 dir.

Ancak, konunun önemine göre bu değerlerin altında kalan konular jüri kararıyla ulusal yarışmaya çıkartılabilir. GAP, özel çevre koruma bölgesi, milli park, arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanları, turizm bölge alan ve merkezleri gibi özel kanunlarla belirtilmiş alanlarda bölgesel yarışma açılmaz.

Yarışma türleri

Madde 7 — Bu Yönetmelik kapsamına giren yarışmalar aşağıda tanımlanmıştır.

- a) Mimarlık yarışmaları: İnsanların yaşamını kolaylaştırmak ve çeşitli eylemlerini sürdürebilmeleri için gerekli yapı veya yapı topluluklarının, iç ve dış mekanların estetik ve işlevsel gereksinimlerini teknik ve yönetsel zorunluluklarla bağdaştırarak, bilim, çevre, kültür ve sanat değerlerini geliştiren ve en ekonomik çözümleri içeren tasarım yarışmalarıdır.
- b) Mühendislik proje yarışmaları: Mimari tasarım gerektirmeyen veya mimari tasarımın ikinci planda olduğu hallerde, mühendislik tasarımlarını gerçekleştirmede; ileri teknolojinin en ekonomik şekilde kullanılacağı, kullanılacak malzemenin insan sağlığına zarar vermeyeceği, uygulanacak teknik ile çevre sorunları yaratmayacak yöntemlerin geliştirilmesi için minimum materyal kullanımı ile maksimum verimi hedefleyen işletme ekonomisi yönünden en verimli çözümü içeren yarışmalarıdır.
- c) Şehir ve bölge planlama yarışmaları: İmar mevzuatı ile belirlenen tanım kapsamında, bölgenin sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyellerini, sektörel hedeflerini, faaliyetlerin ve alt yapılarının dağılımını belirleyen, nüfusun ve ekonomik yapının projeksiyonlara dayandırıldığı, yapılaşmanın, yoğunluğun, ulaşım ve altyapı sisteminin belirlendiği, tarihi kültürel ve doğal çevreyi koruyan ve geliştiren fiziksel planlama alanındaki yarışmalarıdır.
- d) Peyzaj mimarlığı proje yarışmaları: Doğal ve kültürel süreçlerin ve kaynakların yanında, bu dinamiklerin arazi üzerinde tanımladığı yaşam ortamlarının (peyzajların) korunup-geliştirilmesi, kentsel, kırsal, endüstriyel, turistik ve benzeri kullanımlarında mevcut ve olası çevre sorunlarının önlenmesi ve giderilmesi temelinde; toplum yararını gözeterek açık ve yeşil mekanların oluşturulmasında, koruma, onarım, yenileme, restorasyon ve yönetim organizasyonu içeren her ölçekteki planlama ve tasarım yarışmalarıdır.
- e) Kentsel tasarım proje yarışmaları: Stratejik planlarla uygulama önceliği belirlenmiş kamusal alanlarda, kent kimliğini belirleyici, kentin doğal, kültürel, tarihi ve sosyal özellikleri ile kullanımları açısından önem taşıyan kesimleri için özel uygulama ayrıntıları içerecek biçimde hazırlanan plan ve projeler ile üst ölçekte kimlik-imaj çalışması, orta ölçekte yapı ve çevresinin bütüncül bir anlayışla tasarlanmasını amaçlayan kitle-açık alan düzenleme çalışması, alt ölçeklerde ise kitlelerarası boşlukların çevresel tasarımını içeren yarışmalarıdır. Ayrıca bu yarışmalar, olabilirlik, yaşanabilirlik, sürdürülebilirlik, maliyet analizi konularında da stratejiler geliştirmelidir.
- f) Güzel sanat eserleri yarışmaları: Yapılarda ve kentsel mekanlarda yer alacak güzel sanat eserlerini elde edebilmek amacıyla açılan yarışmalarıdır. Görsel ve/veya algısal, kavramsal sanat değerleri, yapının iç ve/veya dış mekanlarının ve kentsel mekanların mimari ve peyzaj değerleri ile bütünleşebilen, her türlü teknik ve/veya teknolojik uygulamaları ile, resim, heykel, seramik, özgün baskı, vitray, mozaik ve su/ışık/ses efektleri ve benzeri eserler bu yarışma kapsamına girer.
- g) Fikir yarışmaları: Sorun çözmeye yönelik yenilikçi buluşlar, yöntemler, yeni araştırma, planlama, tasarım yaklaşımlarını özendirmek amacı ile mühendislik, mimarlık, şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım alanlarında, daha sonraki plan ve proje kademelerine temel olacak fikir, kavram ve yaklaşımların ortaya konulması, temel veri ve programların belirlenmesi amacı ile açılan yarışmalarıdır. Bu yarışmalar, daha sonra açılacak başka bir yarışmaya veya uygulamaya yönelik plan, proje çalışmalarına hazırlık niteliğinde de olabilir.
- h) Ortakçıl yarışmalar: Birden fazla meslek disiplininin ve/veya sanat dalının birbirine yakın ağırlıkta katkısını gerektirecek türden konularda yapılacak yarışmalarıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yarışmaların Düzenlenmesindeki Esaslar

Yarışmaların açılmasında uyulacak esaslar

Madde 8 — Mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge planlama ve güzel sanat eserleri konusunda açılacak yarışmalarda:

- Yarışma şeklinin, türünün ve konusunun belirlenmiş olması,
- Jürinin tespit edilmiş olması,
- Yarışmaya katılım koşullarının belirlenmiş olması,
- Yarışma konusuna ilişkin verilerin ve ihtiyaç programının hazırlanmış olması,
- Yarışma takviminin belirlenmiş olması,
- Ödüllerin tespit edilmiş olması,
- Yarışma giderlerine ve proje hizmetlerine ilişkin ödeneğin bulunması,
- Şartname ve eklerinin jüriye kesinleştirilerek imzalanmış olması,
- Bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesine uygun olarak ilan edilmesi, şarttır.

Yarışma şartnamesi

Madde 9 — İdarelerce, düzenlenecek yarışma için yarışma şartnamesi hazırlanır ve jüri tarafından kesinleştirilerek imzalanır. Yarışma şartnamesi, idarenin ilanlarda belirtilen adresinde bedelsiz olarak görülebilir. Ancak yarışmaya katılacak olanların yarışma şartnamelerini satın almaları zorunludur. Şartname ve ekleri, başvuracak yarışmacılara muntazam bir dosya veya ambalaj içinde ve eksiksiz verilmek zorundadır. Şartnameler hazırlanma maliyetini aşmayacak ve yarışmaya katılımı engellemeyecek bir bedelle satılır. İdareler, şartnamelerin satışına ilişkin olarak bağış, yardım veya başka her ne ad altında olursa olsun ek bir ücret talep edemez, satıştan elde edilen gelir, bütçeye kaydedilir.

Ön seçimli yarışmalarda, yarışma şartnamesi, yarışmaya davet edilen yarışmacılara yarışmaya davet mektubu ile birlikte gönderilir.

Hazırlanacak olan şartnamelerde:

- Yarışmanın amacı,
- Yarışmanın türü ve şekli,
- Yarışmanın konusu ve yeri,
- İdarenin adı, adresi, telefon ve faks numarası,
- Yarışmaya katılım koşulları,
- Jüri üyeleri (danişman, asli ve yedek) ve raportörlerin isimleri,
- Yarışmacılara verilecek bilgi ve belgelerin neler olduğu,
- Yarışmacılardan isteneceklerin (çizim, rapor ve model gibi) neler olduğu, ölçekleri, miktarları ve sunuş biçimleri,

- i) Yer görme zorunluluğunun olup olmadığı, zorunluluk durumunda belgenin nereden ve nasıl alınacağı, ödenecek ücret ve ödeme koşulları,
- j) Yarışmacıların uymakla zorunlu olduğu esaslar,
- k) Yarışmaya katılacakların kimlik zarflarının ve istenmişse eklerinin nasıl düzenleneceği,
- l) Yarışma takvimi (tasarımların kabul edilmeye başlanacağı tarih, tasarımların son teslim tarihi, soru sorma ve yanıtların gönderilme tarihleri, varsa yer görme tarihi, sergi ve kolokyum tarihi, jüri toplantı tarihleri),
- m) Tasarımların teslim yeri ve şartları,
- n) Tasarımların sergilenme yeri ve zamanı,
- ö) Projelerin geri verilme şekli,
- p) Rumuzlar ve ambalaj esasları,
- r) Yarışma sonuçlarının ilan şekli,
- s) Ödüllerin (Derece ve mansiyonların, varsa satın almaların) sayısı, tutarı ne zaman ve nasıl ödeneceği,
- t) Kolokyumun yapılacağı yer,
- ü) Anlaşmazlıkların çözülme şekli ve yeri,
- v) Birincilik ödülü kazanana uygulama projesinin yapımı işinin verilip verilmeyeceği, verilecekse nasıl verileceği,
- y) Şartname eklerinin nelerden ibaret olduğu, belirtilir.

İdarelerce gerekli görülmesi durumunda, şartnamelere yukarıda belirtilen hükümlerin dışında bu Yönetmelik ve ilgili mevzuata aykırı olmamak kaydıyla hüküm konulabilir.

Ön seçim şartnamesi

Madde 10 — Jürinin önerisi ve idarenin onayı ile veya doğrudan idare tarafından yarışmanın ön seçimli olarak yapılmasına karar verilmesi durumunda; Yarışma Şartnamesi ile birlikte bir Ön Seçim Şartnamesi hazırlanır ve 14 üncü madde esaslarına uygun ön seçim ilanı verilir. Ön seçime katılacakların ön seçim şartnamesini satın almaları zorunludur.

Ön seçim şartnamesinde:

- a) Yarışmanın amacı,
- b) Yarışmanın türü ve şekli,
- c) Yarışmanın konusu ve yeri,
- d) İdarenin adı, adresi, telefon ve faks numarası,
- e) Ön seçime katılacaklardan istenecek belgeler,
- f) Son başvuru tarihi,
- g) Değerlendirme kriterleri,
- h) Yarışmacıların uymakla zorunlu olduğu esaslar,
- i) Ödüllerin (Derece ve mansiyonların, varsa satın almaların) sayısı, tutarı ne zaman ve nasıl ödeneceği,
- j) Birincilik ödülü kazanana işin verilip verilmeyeceği, verilecekse nasıl verileceği,
- k) Anlaşmazlıkların çözülme şekli ve yeri, belirtilir.

Yarışma şartnamesi ekinde verilecek bilgi ve belgeler

Madde 11 — Yarışmanın konusuna ve niteliğine göre aşağıda belirtilen bilgi ve belgelerden gerekli olanlar yarışmacılara yarışma şartnamesi ekinde verilir.

- a) Mimari proje yarışmalarında;
 - 1) İmar planı: Yarışma konusu alanın kent içindeki konumunu gösterir 1/5000 ölçekli ve yakın çevresini gösterir 1/1000 ölçekli uygulama imar planı, plan notlarıyla birlikte verilecektir,
 - 2) İmar durumu: Arsa veya yapı alanında inşaat yapılmasına izin verilen saha, gerektiğinde komşu alanlardaki ve çevredeki yapım şekilleri ve imar durumu belgesi/çapı,
 - 3) İmar bilgileri: Kent belediyesinin imar yönetmeliği, varsa özel yapılanma koşulları (Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Özel Çevre Koruma Bölgeleri Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu, Kıyı Kanunu gibi kanunlarla getirilen koşullar),
 - 4) Plankote: 1/500 ölçeğinde yarışma konusu arsayla ilgili karolajlı kotları, ölçüleri, korunacak yapı ve/veya ağaçların yerleri, ölçüleri ile altyapıya ait hatların yerleri, kotları ve ölçülerini kapsayacaktır. Ayrıca, üzerinde maket ve vaziyet planı sınıрыyla hakim rüzgar ile ilgili tüm parametreler, manzara ve kuzey yönü ile ilgili işaretler ve bilgiler verilecektir,
 - 5) Zemin raporu: Yapı alanı zemin cinsi (Temel sistemi seçimine tesir edecek özellikleri), çevresindeki yapıların temel sistemleri ve derinlikleri, yeraltı su seviyesi hakkında yeterli bilgi, varsa yapı alanı çevresindeki yerüstü su kaynakları (göl, akarsu) ile işletmede veya yapımı süren veya planlanan baraj, regülatör ve benzeri maksimum su kotları hakkında bilgi,
 - 6) Altyapı raporu: Su, elektrik, kanalizasyon, gaz, telefon, kablolu televizyon ve diğer altyapıya ait hatların yerleri, derinlik, yükseklik, eğim, çaplarına dair ölçüleri, kapasiteleri, bağlantı yerlerine ait özellikler içeren bir rapordur. Arsa veya yapı alanı çevresinin ulaşım olanaklarına ilişkin bilgiler de bu raporda yer alır,
 - 7) Rölemler: Yarışma konusu yapının inşa edileceği sahada birlikte kullanılması istenilen yapılar, varsa o yapıların rölemleri (Plan, kesit, görünüş ve fotoğraflar),
 - 8) Malzeme raporu: Jürinin gerekli görmesi durumunda çevrede mevcut olan veya kullanılması özellikle istenilen belli başlı yapı malzemelerinin cinsleri ve nitelikleri nasıl temin edileceğine ilişkin bilgileri içerecektir,
 - 9) Fotoğraflar: Gerekli görüldüğü takdirde arsa veya yapı alanını ve çevresini gösterir yeterli sayıda fotoğraf,
 - 10) Konu ile ilgili olarak jürinin uygun göreceği diğer bilgiler.
- b) Mühendislik proje yarışmalarında; Yarışmanın konusu ve niteliğine göre jüri tarafından verilmesi gerekli görülen bilgiler ile birlikte konu üzerinde hazırlanmış ve jüri tarafından tespit edilmiş değerlendirme esasları,
- c) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında;
 - 1) Planlanacak alanın büyüklüğü ve özellikleri,
 - 2) Yarışmanın konusu ve ölçeğine göre gerekli olabilecek fiziksel, sosyal, ekonomik ve benzeri bilgiler,
 - 3) Yarışmacılara gerekli olan her türlü harita, istatistiksel veri, yazılı çizili görsel dokümanlar ve ilgili mevzuat ve benzeri.
- d) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında;

- 1) İmar planı: Yarışma konusu alanın kent içindeki konumunu gösterir 1/5.000 ölçekli ve yakın çevresini gösterir 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı, plan notlarıyla birlikte verilecektir.
- 2) İmar durumu: Açık ve yeşil mekan kullanımında, varsa inşaat yapımı istenen saha ve inşaat yoğunluğu, gerektiğinde yarışma alanının komşu parsellerdeki kullanımları ve yapı yoğunluğu, ulaşım dahil kurulan ilişkilerin yorumlanması için kesin parselasyon planına göre imar durumu/çapı,
- 3) İmar bilgileri: Kent belediyesinin imar yönetmeliği, varsa özel yapılanma koşullarına ilişkin açık ve yeşil alan koşulları (Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Özel Çevre Koruma Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu, Kıyı Kanunu gibi kanunlarla getirilen koşullar),
- 4) Plankote: 1/500 ölçeğinde yarışma konusu arsayla ilgili karolajlı kotları, ölçüleri, korunacak yapı ve/veya ağaçların yerleri, ölçüleri ile altyapıya ait hatların güzergahlarını ve üst yapıya yansıyan çıkış noktalarını ve bunlara ilişkin kotları kapsayacaktır. Ayrıca, üzerinde maket ve vaziyet planı sınıрыyla hakim rüzgar, manzara ve kuzey yönü ile ilgili işaretler ve bilgiler verilecektir.
- 5) Rölemler: Korunması istenen yapısal ve bitkisel materyalin yerini, ölçülerini ve özelliklerini gösterir rölemler (Plan, kesit, görünüş ve fotoğraflar),
- 6) Malzeme raporu: Jürinin gerekli görmesi durumunda çevrede mevcut olan veya kullanılması özellikle istenilen belli başlı yapı malzemelerinin cinsleri ve nitelikleri nasıl temin edileceğine ilişkin bilgileri içerecektir.
- 7) Alana ait toprak yapısı ve sınıflarını gösterir arazi kullanım planı, yoksa kroki, yer altı su seviyesi ve varsa arazide dere, akarsu, göl, deniz kıyısı, sazlık ve benzeri ıslak alanlarla ilgili kotlar, taşkın alanı sınırları ve benzeri bilgiler yer alacaktır.
- 8) İstenilen ünitelerin sayısı, büyüklükleri, konulmaları istenilen yerleri, diğer kısımlarla olan bağlantıları ve kullanımla şekilleri hakkında jüri talepleri (uyulması zorunlu olanlarla, isteğe bağlı olanlar belirtilmelidir),
- 9) Yarışma konusu alanın büyüklüğü ve kullanımının etki çapı,
- 10) Yarışma alanında ve yakın çevresinde varsa endemik fauna ve flora ile ilgili cins-tür çeşitliliği ve benzeri bilgileri,
- 11) Gerekli görüldüğü takdirde arsa veya yapı alanını ve çevresini gösterir yeterli sayıda fotoğraf,
- 12) Meteorolojik bilgiler,
- 13) Konu ile ilgili olarak jürinin uygun göreceği diğer bilgiler.
- e) Kentsel tasarım yarışmalarında; Mimari, şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı yarışmalarında verilen belgelerden jüriye gerekli görülenler.
- f) Güzel sanat eserleri yarışmasında; Güzel sanat eserinin özelliğine göre jüri tarafından tespit edilen belgeler ve kriterler.
- g) Fikir yarışmalarında; İdarenin konu ile ilgili istek ve amacı, düşünceleri ve görüşünü içeren, jüriye saptanacak veya hazırlanacak bilgi ve belgeler, yarışmanın konusuna göre yarışmacılara verilecektir.

İhtiyaç programı

Madde 12 — İhtiyaç programı yarışma konusu için ayrıntılarıyla tanımlandığı bir belgedir. Yarışma şartnamesinin ekleri arasında 11 inci maddede öngörülen bilgi ve belgelerle birlikte yarışmacılara verilir.

İhtiyaç programında:

- a) Yarışmanın konusu, yapı veya objenin işlevsel amacı, kullanım ve işletme özelliklerinin neler olduğu,
- b) Çözümlemesi istenilen teknik ve işlevsel sorunlar,
- c) İhtiyaç programının çeşitli birimlerinin ya da yarışmaya konu olan mekanda yer alacak kullanım birimlerinin alan ve gereken durumlarda hacim büyüklükleri, özellikleri ve birbirleriyle ilişkileri,
- d) Yarışmacıların ihtiyaç programının yorumunda uymaya zorunlu olduğu hususlar,
- e) Yarışmaya konu yapı ve/veya alan ve/veya çevresi hakkında teknik bilgiler,
- f) Gerekli görülürse uygulama etapları, maliyet tavanı, maliyet hesabına ilişkin ölçütler ve hesap yöntemi, belirtilir.

Jürinin gerekli görmesi durumunda, ihtiyaç programı eki olarak yarışmacılara, sorunların çözümüne ilişkin idarenin istek ve düşüncelerini ve yarışmacıların ufkunu açabilecek nitelikte makale ve araştırma çalışmalarını, uyulması gereken standartlar vb. bilgileri içeren bir doküman dosyası verilir.

Yarışmacılardan istenenler

Madde 13 — Yarışmanın konusu ve niteliğine göre, yarışmacılardan aşağıdaki bilgi, belge, rapor ve projelerden hangilerinin ne şekilde istendiği yarışma şartnamesinde belirtilir.

- a) Tüm proje yarışmalarında;
 - 1) Tasarım ve projelerin niteliği (istenilen ölçek, çizim standartları ve sunum şekilleri),
 - 2) Jüri tarafından istenmiş ise iş deneyim belgesi, İş deneyim belgesi gerekli olan hallerde, jüri yarışmacıların yarışma konusu için gerektirdiği deneyime sahip olduklarına dair belgeleri isteyebilir. Bu durumda jüri ne tür bilgileri istediğini şartnamede açıkça belirtmek zorundadır. Bu belgeler kimlik zarfına konulur,
 - 3) İstenmiş ise yer görme belgesi, Jüri yarışma konusu yerin görülmesinde zorunluluk görür ve bunu yarışmacılardan isterse yarışmacılar bu zorunluluğu yerine getirdiklerine dair bir belgeyi üzerinde rumuz ve (..... Yarışması Yer Görme Belgesi Zarfı) ibaresi yazılı bir zarfın içine koyarak proje ve kimlik zarfıyla birlikte yarışma raportörüne teslim etmek zorundadırlar. Bu belgenin nereden ve nasıl alınacağı, yer görme karşılığında şartnameye uygun proje teslim eden yarışmacılara ödenecek miktar ve nasıl ödeneceği şartnamede belirtilir,
 - 4) Kimlik zarfı; yarışmacıların, projelerin teslim edildiği ambalajın içine proje ile aynı rumuzu taşıyan ve üzerinde; daktilo veya yazıcı ile "..... yarışması kimlik zarfı" ibaresi yazılmış bir zarfın içine,
 - Yarışma şartlarını aynen kabul ettiklerini belirten, adı, ve soyadını, mezun oldukları okulu ve diploma numaralarını, üyesi oldukları oda sicil numaralarını ve adreslerini bildirir imzalı bir belgeyi,
 - İlgili meslek odasına yarışmanın ilan edildiği yıl içinde düzenlenmiş, yarışmacıya ilişkin oda belgesini,
 - İstenmiş ise, niteliği şartnamede belirtilen iş deneyim belgesini, koymaları gereklidir.
- Ekip olarak katılım halinde, bu belgeler ekip ortaklarının her biri tarafından verilecektir.

Yarışmacılardan istenen diğer meslek disiplinlerine ilişkin rapor, hesap ve çizimleri yapanlara ait, yukarıda belirtilen belgeler de bu zarfın içine konulur.

Ambalaj içinde kimlik zarfı bulunmayan projeler jüri kararıyla ve tutanağa kaydedilerek yarışmaya kabul edilmez.

Yarışmaya katılan proje sahiplerinden yarışmada derece ve mansiyon kazanmadıkları halde kimliğinin açıklanmasını dileyenler, kimlik zarflarının üzerine ayrıca "açılabilir" ibaresini yazarlar. Üzerinde "açılabilir" kaydı bulunan kimlik zarfları derece ve mansiyon kazanmamış olsalar dahi jüri tarafından açılır ve bu husus bir tutanakta belirtilir.

5) Açıklama notları (jürinin gerekli gördüğü diğer çizim, rapor, belge ve hesapların açıklamaları),

6) Maket ve/veya bilgisayar destekli sunum isteniyorsa buna ait şartlar,

7) Jüri gerekli görürse, maliyet tavanının tesbitinde uygulanan usuller ile bulunacak maliyet hesabı,

b) Fikir yarışmalarında;

Yukarıda istenenlerden jürice gerekli görülenler ile, proje amacının, yaratıcılık ve yenilik yönünden varsa bir sonraki kademeye kazandırdıklarını açıklayan rapor,

c) Mimari proje yarışmalarında;

1) Mimari açıklama raporu: Bu raporda verilen kesin ihtiyaç programı ve arsa verilerinin, konunun projelendirilmesinde ele alınışı ve değerlendirilişi belirtilir. Yapı ekonomisi, işletme ve geleceğe dönük devamlılığı açısından işlevine en uygun inşaat sistemi, malzeme ve genel mimari planlama ile çözüm hakkında geniş bilgi verilir.

2) Maliyet raporu: Bu raporda ilk yapım ve işletme maliyetleriyle ilgili açıklamalar yapılır. Maliyet ve tasarım ilişkileri açıklanır.

3) İnşaat mühendisliği raporu: Bu raporda, yapının inşaat mühendisliği yönünden tanımı yapılır. Taşıyıcı sistemi ile kullanılacak malzemenin mühendislik özellikleri verilir. Taşıyıcı sistemin düşey ve yatay elemanları açık olarak belirtilmek ve sistem şemaları verilmek suretiyle gösterilir. Temel yükleri hesaplanarak zemin bilgilerine göre temel sistemi (Münferit, mütemadi, radye, kazık, ve benzeri) belirlenir. Saha tanzimi ile yol, su, kanalizasyon ve drenaj projeleri söz konusu ise bu hususta yarışmacıya idarece verilecek bilgilere göre rapor tanzim edilir. Bu raporda su ihtiyacının ne şekilde sağlanacağı, kanalizasyon tipi, deşarj imkanları, drenajın gerekli olup olmadığı ve ne şekilde yapılacağı belirtilir ve yol tipi hakkında bilgi verilir. Gerekli hallerde rapora krokiler eklenir.

4) Makine tesisat raporu: Bu raporda makine mühendisliği hizmetleri ile ilgili tesisat sistemleri hakkında gerekli bilgi verilecektir. Mimari projeler üzerinde müellifin teklif edeceği sistemlerin cihaz yerleşimleri şematik olarak gösterilecektir.

5) Elektrik tesisat raporu: Bu raporda, elektrik mühendisliği hizmetleri ile ilgili elektrik sistemleri hakkında gerekli bilgi verilecektir. 1/200 mimari projeler üzerinde, trafo, jeneratör, pano ve tablo yerleri ile enerji besleme güzergahı ile müellifin teklif edeceği cihaz yerleşimleri şematik olarak gösterilecektir.

6) Peyzaj mimarlığı raporu: Mimari projeden yansıyan veriler ile diğer arsa ve çevre verileri değerlendirilerek hazırlanır.

7) Diğer disiplin dallarında (altyapı, kültür-teknik, akustik, ulaşım, sahne mekaniği, yangın güvenlik ve benzeri) danışman raporu niteliğinde jüri gerekli gördüğü takdirde rapor isteyebilir. Gerekğinde bu raporlar mimari raporun ekinde yer alabilir. Gereğinde istenilen raporların içeriği jüri tarafından belirlenir.

d) Mühendislik proje yarışmalarında; Yarışmaya çıkarılan mühendislik hizmetinin jürice verilmiş bulunan verilerin ışığında; maliyet, verimlilik, işletme ömrü açısından karşılaştırmaya olanak verecek ayrıntılı hesap, resim ve ön projeye ilişkin çözüm önerilerini kapsayan rapor,

e) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında;

1) Plan açıklama raporu, planlaması yapılacak alanın ele alınışı, değerlendirilmesi ve imar programları ile etaplama esas önerileri ve planın gerçekleştirilmesini içeren rapor,

2) Gerekğinde sosyal ve teknik altyapıya ilişkin raporlar.

f) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında;

1) Peyzaj mimarlığı açıklama raporu: Bu raporda, açık ve yeşil alan peyzaj projeleri ile ilgili ihtiyaç programı, alanın yakın çevresi ile nasıl ilişkilendirildiği, alana ait verilerin ve konunun ele alınışı ile değerlendirilişi açıklanır. Önerilen yapısal malzeme ile özellikleri, bitki türlerinin nitelik ve niceliği korunması istenen mevcut yapısal ve bitkisel öğelerin ele alınışı ile çözüm önerileri, uygulama ve bakıma yönelik teknik bilgiler ve yöntemler ile uygulama yaklaşık maliyeti belirtilir.

2) Gerekli hallerde krokiler, şemalar ve perspektif görünüşler,

3) Diğer meslek disiplin dallarına ait (mimari, inşaat, makina, elektrik, altyapı, ulaşım, kültür, teknik ve benzeri) danışman raporları. (gerekğinde peyzaj mimarlığı açıklama raporu ekinde yer alabilir)

g) Kentsel tasarım yarışmalarında; Mimari şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı yarışmalarında istenen rapor ve belgelerden jürice gerekli görülenler.

h) Güzel sanat eseri yarışmalarında; Eserin konusunu, sanatçının konuyu ele alışı, önerilen malzemeyi, malzemeye bağlı olarak yaklaşık maliyeti içeren rapor,

Yarışmacıların sunulacak projeler bu Yönetmelikte anılan sergi ve yayına elverişli olacak şekilde, gerekli sayıda kopyası ile teslim edilmelidir.

Yarışmanın İlanı

Madde 14 — İdare tarafından hazırlanan şartname ve ekleri, jüri ön çalışmaları sonucunda kesinleştirilip imzalandıktan sonra yarışma ilan edilir.

Ulusal ve bölgesel yarışmalar Resmi Gazete'de ve varsa ilgili meslek oda ve kuruluşların yayın organlarında, tasarımların son teslim tarihinden en az altmış (60) gün önce ve en az bir defa yayımlanmak suretiyle ilan edilir.

Bunun yanında idarelerce gerekli görüldüğü takdirde; ulusal yarışmalar, tüm ülkede dağıtımı yapılan günlük gazetede veya gazetelerde, bölgesel yarışmalar ise bölgede yayınlanan gazetede veya gazetelerde ilan edilebilir.

İdareler yukarıda belirtilen zorunlu ilanların dışında yarışmaları İnternet ortamında da duyurabilir.

Yapılacak ilanlarda:

a) Yarışmanın türü ve şekli,

b) Yarışmanın yeri ve konusu,

c) Yarışmaya katılma koşulları,

d) Yarışma takvimi,

e) Danışman, asli ve yedek jüri üyeleri ile raportörlerin isimleri,

- f) Verilecek ödüllerin sayısı ve tutarları,
- g) Şartname ve eklerinin nereden ve nasıl temin edileceği, satın alma bedeli,
- h) Yer görme zorunluluğu varsa şartları,
- i) İdarenin adı, adresi, telefon ve faks numarası,

ile, jürinin ilanda bulunmasını uygun göreceği diğer bilgiler belirtilir.

Ön seçimli yarışmalarda, adaylara başvurularını hazırlayabilmeleri için yirmibeş (25) günden az olmamak üzere süre tanınmak suretiyle ön seçim ilanı yapılır. Ön seçimli yarışmaların ilanlarında yukarıda belirtilenlere ilave olarak,

- a) Ön seçime katılacaklardan istenen belgeler,
- b) Ön seçim değerlendirme ölçütleri,
- c) Son başvuru tarih ve saati,

belirtilir.

Uluslararası ilan yapılması halinde, yukarıda belirtilen asgari ilan sürelerine oniki gün eklenir.

Yarışmaya katılma esasları

Madde 15 — Yarışmaya katılacak yarışmacıların aşağıdaki hususları yerine getirmesi şarttır. Ekip olarak katılanların her birinin, bu maddenin (f) bendi dışında, diğer koşulların tamamına uymaları zorunludur. Ekip olarak katılanların, idareyle ilişkilerin yürütülmesiyle sınırlı olmak üzere, ekipten birini ekip temsilcisi olarak belirtmesi gerekir. Yarışmaya ekip olarak katılan ortakların her biri idareye karşı müşterek ve müteselsilen sorumludurlar.

Yarışmaya katılacaklarda aranacak koşullar;

- a) Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin, yarışmanın türüyle ilgili odası üyesi olmak ve meslekten men cezası durumunda olmamak, Fikir yarışmalarına katılacaklarda meslek odası üyesi olma koşulu aranmayabilir. Güzel sanat eseri yarışmalarında jüri kararıyla 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre yetkilendirilmiş meslek kuruluşlarına üye olunması koşulu aranabilir,
- b) Jüri üyelerini ve raportörleri belirleyen ve atayanlar arasında olmamak,
- c) Jüri üyeleri (danışman, asli, yedek) ve raportörlerle bunların 1. dereceden akrabaları, ortakları, yardımcıları ve çalışanları arasında olmamak,
- d) Jüri çalışmalarının herhangi bir bölümüne katılmamak,
- e) Yarışma Şartnamesinde öngörülen özel koşullara uymak,
- f) Şartname alıp isim ve adreslerini yarışma raportörlüğüne kaydettermek (Ekip olarak katılanlardan bir kişinin bu şartı yerine getirmesi yeterlidir),
- g) Yarışmayı açan idarede, yarışma ile ilgili her türlü işlemleri hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olmamak,
- h) Yarışmayı açan idare adına hareket eden danışmanlar ile bunların çalışanları arasında olmamak.

Bu şartlara uymayanlar yarışmaya katılmış olsalar da tasarımları yarışmaya katılmamış sayılır ve isimleri yarışmaya kabul edilmeme gerekçeleriyle birlikte üyesi oldukları meslek odalarına bildirilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yarışma Takvimi, Soru Sorma Hakkı

Yarışma süresi ve takvimi

Madde 16 — Serbest yarışmalar, yarışmanın ilk ilan tarihi ile, ön seçimli yarışmalar ise ön seçim sonucu yarışmaya davet mektubunun gönderildiği tarihte başlar ve tasarımların son teslim edileceği tarihte sona erer. Yarışma süresi, tek kademeli yarışmalarda en az altmış (60) gün, iki kademeli yarışmalarda ise en az doksan (90) gün olmak üzere jüri tarafından tespit edilir. Yarışma takvimi aşağıdaki sırayla ve kesin tarihleriyle şartnamede yer alır.

- a) Ön seçimli yarışmalarda ön seçim için son başvuru tarihi,
- b) Son soru sorma tarihi ve yanıtların gönderilme tarihi, varsa son yer görme tarihi,
- c) Tasarımların kabul edilmeye başlanacağı tarih, tasarımların son teslim tarih ve saati (İki kademeli yarışmalarda her iki kademe için),
- d) Jürinin değerlendirme için toplanacağı tarih (İki kademeli yarışmalarda her iki kademe için),
- e) Sergileme tarihleri ve yeri,
- f) Kolokyum tarihi, saati ve yeri.

Soru sorma hakkı

Madde 17 — Yarışmacılar, tek kademeli yarışmalarda yarışma süresinin, iki kademeli yarışmalarda o kademe için verilen sürenin ilk 1/3'ü içinde jürinin yanıtlaması isteğiyle şartname ve ekleri hakkında soru sorup açıklayıcı bilgi isteyebilirler. Sorulacak sorular yarışma şartnamesi ve ekleriyle sınırlıdır. Bunun dışına çıkan sorular jüri tarafından yanıtlanmaz. Bu tür soruları jüri gerekli görürse görüşüyle birlikte idareye iletebilir.

Sorulara verilen yanıtlar, tasarımların son teslim tarihinden,

- a) tek kademeli yarışmalarda en az yarışma süresinin 1/3'ünden,
 - b) iki kademeli yarışmalarda o kademe için belirlenen sürenin 1/3'ünden,
- önce bilgi sahibi olmalarını temin edecek şekilde ve soru soranın kimliği belirtilmeksizin yarışma şartnamesi olarak kaydını yaptıran tüm yarışmacılara yazılı olarak gönderilir.

Sorulara verilen yanıtlardan önce tasarımlarını vermiş olan yarışmacılara istekleri halinde tasarımlarını geri çekerek yeniden tasarım verme imkanı sağlanır.

Soruların kesin ve açık bir anlatımla yanıtlanması şarttır.

Gelen sorulara verilecek yanıtlar, yarışma prensiplerini etkileyecek değişiklikleri gerektiriyorsa; yarışma jürisi, esas sürenin 1/3'ünü geçmemek kaydıyla, yarışma süresini uzatabilir. Yarışma süresinin uzatılması durumunda yarışma takviminin geri kalan tüm tarihleri değiştirilerek şartname alan ve alacak bütün yarışmacılara bildirilir.

İki kademeli yarışmalarda süre uzatımında, içinde bulunulan kademeden süresinin 1/3'ü kadar süre verilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yarışma Jürisi

Jüri seçimine ilişkin esaslar

Madde 18 — Jüri heyeti, asli, yedek ve danışman üyeler ile raportörler ve raportör yardımcılarında kurulur. Asli, yedek ve danışman jüri üyelerinin, ihtisas alanlarında yarışma konusu işlerle ilgili bulunması ve bu kimselerin mesleklerinde seçkin kişiler olması şarttır. Ortakçıl yarışmaların jüri teşkilinde, meslek disiplinlerinin yarışmadaki ağırlığına uygun bir dağılım sağlanmalıdır.

Jüri üyeleri (asli, yedek, danışman), raportörler ve raportör yardımcıları (teknik ressam, daktilo ve benzeri) yarışmayı açan idare tarafından seçilir.

Asli jüri üyelerinin; beş (5) kişilik jürilerde en az biri, yedi (7) kişilik jürilerde en az ikisi, yedek jüri üyelerinin ise en az biri Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin ilgili meslek odasından istenecek iki katı aday listesinden idarelerce seçilerek atanır.

Fikir ve güzel sanat eseri yarışmalarında jüri oluşumu özel koşullara göre idarelerce belirlenir.

Asli ve yedek jüri üyeleri

Madde 19 — Asli ve Yedek Jüri üyelerinin;

Mesleklerinde en az on (10) yıl benzer tasarım konusunun tanzim veya tasdik işlerinde fiilen çalışmış olması ile birlikte;

- Benzeri tasarım yarışmalarında ödül, mansiyon kazanmış olması veya projesi satın alınmış olması,
- İlgili ihtisas konusunda seçkin, özgün ve örnek gösterilebilecek bir tasarımın müellifi olması,
- İlgili ihtisas konusunda, bir tasarımın tüm projelerini, uygulama proje ve detaylarını hazırlayarak yetkili mercilere tasdik ettirmiş olması,
- İlgili ihtisas konusunda akademik bir çalışma yaparak, yetkili mercilere kabul ettirmiş ve o konudaki bir araştırmayı yayınlamış olması,

şartlarından en az birine sahip olması zorunludur.

Yarışmalarda jüri asli üyelerinin sayısı, konunun önem ve özelliğine göre ilgili meslek disiplinlerinden beş (5) veya yedi (7) kişi olarak idarece tespit edilir.

Yedek jüri üyeleri, beş (5) kişilik jürilerde üç (3), yedi (7) kişilik jürilerde ise dört (4) kişi olmak üzere, idare tarafından seçilir.

Özelliği olan konularda, konuyla ikinci derecede ilgili meslek mensupları arasında bir kişi jüri asli üyesi olarak idarece seçilir.

Mimari proje yarışmalarında, asli ve yedek jüri üyeleri arasında birer inşaat mühendisi bulundurulur.

Kentsel tasarım yarışmalarında, yarışma konusunun özelliğine göre asli ve yedek jüri üyeleri arasında mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarı bulundurulur.

Güzel Sanat Eserleri Yarışmalarında;

- Asli ve yedek jüri üyeleri, yarışma konusunda uzmanlaşmış sanatçılar ile Güzel Sanatlar Fakültelerinde güzel sanat alanında yarışma konusunda uzmanlaşmış sanatçılar arasından seçilir,
- Asli ve yedek jüri üyeleri arasında konunun içeriğine göre mimar, şehir plancısı ve peyzaj mimarından biri bulundurulur,
- Mevcut yapı ve /veya planlı alanla ilgili bir konunun yarışmaya çıkarılması halinde konunun müellifi yarışma jürisinde asli üye olarak yer alır.

Asli jüri üyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 20 — Asli jüri üyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

- İdarece kendilerine verilen yarışma şartnamesi ve ihtiyaç programını ve maliyet tavanını inceleyerek mutabakatını bildirmek, yarışmaya konu yeri görmek,
- İdarece tespit edilen danışmanların dışında gerekli gördüğü uzmanlık dallarında danışman üyeleri, yarışmayı çıkaran kuruluştan talep etmek,
- Yarışmacıların sorularını tereddüde mahal bırakmayacak şekilde açık ve seçik olarak yanıtlamak,
- Raportör raporunda, program ve şartnameye aykırılığı belirtilen hususlara göre projelerin yarışma dışı bırakılıp bırakılmayacağı hususunda karar vermek,
- Yarışma konusunun önemi ölçüsünde gerekirse yarışmacılardan "iş deneyim belgeleri" istemek, yarışma sonuçlarının ilanından önce birinci seçilen proje ile ilgili belgeleri tetkik etmek, belgeler yetersiz bulunursa, birinci seçilen proje müellif ya da müelliflerinin danışman ya da danışmanlarla çalışmasını istemek, müellifçe teklif edilecek danışmanları onaylamak,
- Yarışma şartnamesinde uyulması zorunluluğu olduğu tespit edilmiş hususlara ve bilhassa verilen maliyet tavanına uymayan projeleri yarışma dışı bırakmak,
- Yarışmaya girmiş eserler arasında programın şartlarına, sanat, ekonomi, teknik, emniyet ve işletme bakımından en iyi şekilde uyanları seçmek ve bu eserler arasında ödülleri (derece ve mansiyonları) tespit etmek,
- Ödül ve mansiyon alamayan ancak yarışma şartnamesinde öngörülmüşse satın alınmaya değer bulunan projelerin satın alınmasına karar vermek,
- Danışman üye raporlarına uyma ve uymama nedenlerini jüri raporunda belirtmek,
- Ön ve değerlendirme çalışmalarını tutanaklarla tespit etmek,
- Yarışma tasarımlarının inceleme ve değerlendirme süreci sonucunda; yarışma konusunun bundan sonraki işleniş ve uygulanış süreci için edindiği izlenim ve düşünceleri, yarışmayı çıkaran idareye "jüri önerileri" başlığı altında vermek. Eğer jüri öneride bulunmuyorsa, bunun nedenlerini de açıklamakla yükümlüdür. Öneriler, kimlik zarfları açılıp gizlilik durumu ortadan kalktıktan sonra yazılır.

Yedek jüri üyelerinin görev sorumlulukları

Madde 21 — Yedek jüri üyeleri, jürinin program ve şartname için yapacağı ön çalışmalar ve soruların yanıtlandırılması için yapacağı soru-yanıt toplantılarına mutlaka katılmak zorundadırlar.

Yedek jüri üyeleri, değerlendirme çalışmalarına katılırlar ancak oy kullanamazlar.

Jüri danışman üyeleri

Madde 22 — Danışman jüri üyeleri, yarışma konusuyla ilgili konularda ihtisas sahibi, mesleklerinde seçkin uzmanlardan oluşur. Danışman üyelerin sayısı asli üyelerin sayısını geçemez.

Danışman jüri üyeleri arasında, yarışmayı açan kuruluşu temsilen idareden bir kişi, yatırımcı kuruluşu temsilen yarışma konusunda ihtisas sahibi bir kişi, danışman jüri üyesi olarak görev alır.

Danışman jüri üyeleri arasında konu ile ikinci derecede ilgili meslek mensupları bulundurulabilir.

Uzmanlık gerektiren yarışma konularıyla ilgili ihtisas sahibi meslek mensubunun bulunamaması veya yetersiz olması durumunda, idare yurt dışından konusunda uzman kişileri danışmanlık yapmak üzere getirebilir.

Şehir planlama, peyzaj mimarlığı ve kentsel tasarım ağırlıklı proje yarışmalarında danışman üyelerden en az bir kişinin yarışma konusu yerin belde idaresinden olması şarttır.

Jüri danışman üyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları

Madde 23 — Danışman üyeler kendi ihtisas alanlarında yarışma konusu ile ilgili sorunlarda jüriyi aydınlatmakla görevlidir. Danışman üyeler bu görevlerini aşağıdaki şekilde yaparlar:

Jüri danışman üyeler, jüri ön hazırlık çalışmalarına katılarak, kendi ihtisas alanları ile ilgili açıklama ve önerileri, yazılı veya sözlü olarak yaparlar.

Jüri danışman üyeleri, çalışmaları sırasında jüri asli üyelerince kendilerine yöneltilecek soruları açıklayarak gerekli açıklamaları yapar ve bu açıklamaları jüri çalışmaları sonunda verecekleri bir raporda belirtirler. Jüri danışman üyeler, derece ve mansiyona layık görülen projelerin her biri için kendi meslek disiplinlerine ilişkin rapor verirler.

Jüri asli üyelerince sorulmamış olsa da, önemli gördükleri hususları jüri kararlarının alınmasına başlamadan evvel kişisel bir raporla jüri başkanlığına bildirerek bu raporun kapsamı üzerinde jüriyi aydınlatırlar.

Danışman üyeler yaptıkları yazılı ve sözlü açıklamaların jüri çalışma tutanağı içinde yer almasını isteyebilirler. Bu istek jüri heyetince yerine getirilir.

Danışman üyeler yaptıkları açıklamalara ilişkin jürinin düşüncesinin tesbitini ve bu düşüncenin tutanağa geçirilmesini isteyebilirler. Bu istek jüri heyetince yerine getirilir.

Danışman üyeler karar alınmasında oy kullanamazlar ve uzmanlık konuları dışında görüş bildiremezler.

Raportörlerin seçimi

Madde 24 — Raportörlerin, yarışma konusuyla ilgili meslek mensubu olması ve mesleklerinde en az beş (5) yıllık deneyimlerinin bulunması şarttır.

Raportör sayısı konunun önemi ve özelliğine göre iki (2) veya üç (3) olarak tespit edilir.

Yarışmayı açan idare, yarışma süresince raportörlere yardımcı olmak üzere yeterli sayıda yardımcı personeli (daktilograf, teknik ressam, hizmetli ve benzeri) görevlendirir.

Raportörlerin görev ve sorumlulukları

Madde 25 — Raportörler, ihtiyaç programı, şartname ve eklerinin hazırlanmasında idare elemanı olarak görev alır ve jüri ön toplantısı için şartname, ihtiyaç programı taslakları ve konu ile ilgili gerekli bilgileri hazırlar ve dosya halinde sunar. Jüri ön toplantısında yarışma jürisi tarafından incelenerek kesin hale getirilen şartname, ihtiyaç programı ve diğer bilgileri jürinin istekleri doğrultusunda yeniden düzenleyerek jürinin onayına sunar.

Yarışmacıların sorularını, bu sorulara jürice verilen yanıtları, ayrıca ilgililere duyurulması gereken hususları yarışma sonucu ve jüri değerlendirme raporlarının tamamını şartname olarak adres bırakmış yarışmacılara iletir. Ayrıca:

- Raportör, proje teslimini müteakip bir liste (A listesi) düzenleyerek gelen eserlerin açılış sıra numaralarını yazar. Her paftanın, açıklama raporlarının ve maketin üzerindeki rumuzu kapatarak kimlik ve varsa yer görme belgesi zarfları ile birlikte değerlendirme bitimine kadar gizli olarak muhafaza eder,
- Projeleri sunuma hazır hale getirerek, yarışma şartlarına, ihtiyaç programına, alan sınırlarına uygunluğunu kontrol eder. Proje ve maketlerin ölçülerinin, kimlik zarflarının, bütün raporların ve istenmiş ise yer görme belgesi zarflarının bulunup bulunmadığını tahkik eder. Her proje için ayrı rapor tutarak jürinin değerlendirme çalışmaları için toplandığı gün jüri başkanına sunar. Jürinin ayrıca isteyeceği bütün kontrolleri yapar, gerekli belgeleri verir,
- Raportör A listesinden başka, Jürinin değerlendirme kriterlerine uygun bir B listesi yaparak bütün projeleri yalnız açılış sıra numaraları ile bu listeye yazar,
- Değerlendirme çalışmalarını müteakip yarışmaya katılan bütün yarışmacılara jüri değerlendirme tutanaklarını ve jüri raporlarını gönderir,
- Raportör jüri çalışmalarını izler ve jüri çalışmaları esnasında jüri tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirir.

ALTINCI BÖLÜM

Jüri Çalışmaları ve Yarışmanın Sonuçlandırılması

Jürinin çalışma yöntemi

Madde 26 — Jüri, hazırlık, soru-yanıt ve değerlendirme kademelerinden oluşan çalışmalarını aşağıdaki yöntemlerle yürütür.

- Jüri tam sayıyla toplanarak çalışır.
- Jüri ilk toplantısında asli üyeler arasından bir başkan seçer.
- Başkanın seçilmesiyle hazırlık çalışmaları başlamış olur.
- Hazırlık çalışmaları başlamadan önce jüri heyetinden ayrılanların yerine aynı niteliklere sahip yenileri atanır. Hazırlık çalışmaları sırasında asli jüri üyelerinin herhangi bir sebeple çalışmalara katılamaması halinde, yedek jüri üyeleri ilk sıradaki üyeden başlamak üzere asli jüri üyesi yerine geçer. Boşalan yedek üyeliğe yeni atama yapılır.
- Yarışma ilan edildikten sonra, ön seçimli yarışmalarda ise yarışmaya davet mektubu gönderildikten sonra, asli üyelikten ayrılma durumunda yerine yedek üye geçer ancak boşalan yedek üyeliğe atama yapılmaz. Çalışmalar, kalan üye sayısı ile yürütülür. Ancak, yedeklerin katılmasına karşın asli üyelerin sayısının; beş (5) kişilik jürilerde üç (3), yedi (7) kişilik jürilerde dört (4) kişinin altına düşmesi durumunda idare yeni asli jüri üyesi atar.
- Hangi kademede olursa olsun danışman üyelerden ve raportörlerden ayrılanlar olması durumunda jüri isterse yerlerine aynı niteliklere sahip başka üyeler atanır.
- Başkanın ayrılması durumunda, yerine asli üyeler arasından yenisi seçilir.
- Jüri üyeleri, (asli, yedek, danışman) yarışmacılarla sonuçların ilanına kadar yarışma konusunda hiç bir şekilde görüşemezler. Yarışma sonuçlanmadan, herhangi bir kademede kamuoyuna ve yarışmada görevli olmayan kişilere çalışmalar hakkında açıklama yapamazlar, tahminde bulunamazlar.

- i) Raportörler ve yardımcıları da görevlerinin gerektirdiği ilişkinin ötesinde bu kurala uymak zorundadırlar.
- j) Jürinin çalışmaları gizlilik ve tarafsızlık temelinde yürütülür. Yarışmada görevli olmayanlar sıfatları ne olursa olsun jüri çalışmalarının yapıldığı yerlere giremezler, çalışmalarına katılamaz ve kararlarına müdahale edemezler.
- k) Jüri çalışmalarının her kademesi tutanaklara geçirilir ve tüm üyeler ve raportörlerce imzalanır.
- l) Jüri kararları, yalnız asli üyelerin oylarıyla alınır. Oylamalar açık yapılır ve çekimser oy kullanılamaz. Karşı oy sahiplerinin isimleri ve gerekçeleri mutlaka tutanaklara geçirilir.
- m) Danışman, yedek üyeler ve raportörler hazırlık soru-yanıt ve değerlendirme çalışmalarına katılırlar, ancak oy kullanamazlar.
- n) Oyların eşitliği durumunda, başkanın olduğu taraf çoğunluk kabul edilir.
- o) Danışman üyelerin her toplantıya bizzat katılmaları şarttır. Toplantılara katılmayan veya katıldığı halde jüriyi yeterince aydınlatamayan danışmanların yerine jüri, idareden yenilerinin atanmasını isteyebilir.

Jüri hazırlık çalışmaları

Madde 27 — Jüri üyeleri konunun gerektirdiği program etüdünü, gerek gördüğü takdirde yarışmayı çıkartan kurum ve konuyla ilgili her türlü meslek elamanlarından yararlanarak yapar ve yarışma koşullarını kesinleştirir. Jürinin hazırlık çalışmaları ve tartışmaları bir tutanakla saptanır. Yarışma dokümanlarının her sayfası jüri üyelerince paraf edilmeden yarışma ilan edilemez.

Soru-yanıt çalışmaları

Madde 28 — Jüri, son soru sorulma tarihini izleyen üç (3) gün içinde toplanarak yarışmacıların sordukları soruları yanıtlar. Yanıtlar, yönetmeliğin 17 nci maddesinde belirtilen süreler içerisinde tüm yarışmacılara yazılı olarak gönderilir.

Jüri değerlendirme çalışmaları

Madde 29 — Jüri değerlendirme çalışmaları için tasarımların son teslim tarihinden itibaren en geç on beşinci günü izleyen günde tam sayı ile toplanır.

Bütün jüri üyeleri, değerlendirme çalışmalarının başlangıcında, imzalı dürüstlük taahhütnamesi verirler. Bu taahhütnamede yarışmaya katılan projeleri daha önce görmediklerini belirtirler.

Jüri değerlendirme çalışmaları esnasında şartname ve programda değişiklik yapmaya ve seçim sırasında şartname ve programdan ayrılmaya yetkili değildir.

Jüri, raportör tarafından hazırlanan raporda, program ve şartnameye aykırılığı belirtilen hususlara göre projenin yarışma dışı bırakılıp bırakılmayacağı hususunda karar vermek ve Yarışma şartnamesinde uyulması zorunluluğu olduğu tespit edilmiş hususlara ve bilhassa verilen maliyet tavanına uymayan projeleri yarışma dışı bırakıp bırakmamak konularında yetkilidir. Asli jüri üyeleri, projeler üzerinde ilk inceleme çalışmalarını yaptıktan sonra değerlendirme yöntemini tespit eder. Jüri başkanı, seçimlerin bu Yönetmeliğe uygun olarak yapılmasını teminden sorumludur. Jüri sonuç alınca kadar sürekli olarak çalışır. Jüri, kararlarını asli üyelerin oyları ile ve çoğunlukla alır. Jüri çalışmalarında bütün üyeler olumlu veya olumsuz oylarını kullanırlar, çekimser kalamazlar. Oylamada çift sayıda üyeden ötürü eşit oy çıkarsa, başkanın olduğu taraf çoğunluk sayılır.

Jüri yaptığı tüm çalışmaları tutanağa bağlar. Hazırlanan tutanak asli ve danışman üyelerce imzalanır, varsa karşıt görüşler eklenir.

Yarışmadan çıkarma

Madde 30 — Aşağıda belirtilen hususlara uymayan projeler jüri kararı ile tutanağa geçirilmek şartıyla yarışmadan çıkarılır:

- Kimlik zarfı bulunmayan projeler,
- Şartnamede uyulması zorunlu olduğu belirtilen hususlara uymayan projeler,
- Herhangi bir yerde eser sahibini tanıtan ve işaret bulunan eserler. (Yazarın kimliğini belli edecek tarzda el yazısı ile yazılmış açıklama notları bu işaretlerden sayılır)

Seçme usulü

Madde 31 — Yarışmada kalan bütün projeler daha önce jürice belirlenmiş değerlendirme yöntemine göre incelenir. Her elemanın sonucu tutanağa geçer. Seçim aşağıdaki şekilde yapılır.

- Birinci eleme: Projeler üzerinde görüşme açılmadan oylama yapılır. Birinci elemanın oybirliği ile yapılması şarttır.
- İkinci eleme: Projeler üzerinde toplu görüşme açılır. Üyelerin yarışından fazlasının olumsuz oyunu alan eserler elenir. Elenen projelerin eleme nedenleri ve karşı oy sahipleri raporda belirtilir.
- Üçüncü eleme: Üçüncü elemeye kalan projeler üzerinde jüri üyelerinin (asli ve danışman) her biri olumlu ve olumsuz görüşlerini söyledikten sonra, derece ve mansiyon grubuna kalacak projeler veya eserler seçilir, elenenler hakkında jüri üyelerince ayrı ayrı rapor düzenlenir ve tutanağa eklenir.
- Dördüncü eleme: Üçüncü elemenden sonra kalan projeler derece ve mansiyon sayısından fazla ise, üçüncü eleme gibi bir eleme daha yapılır ve kalan proje sayısı ödül ve mansiyon sayısına indirilir. Bu eleme sonunda elenen proje veya eserler hakkında da jüri üyeleri rapor düzenlerler.

e) Sıralama: Elemeler sonucunda ödül ve mansiyon sayısı kadar proje ayrıldıktan sonra bunlar arasında sıralama yapılır. Jüri şartnamede öngörülen ödül ve mansiyonları vermek zorundadır. Ödül ve mansiyon kazanan ve satın alınan tüm projeler hakkında asli jüri üyeleri ayrı ayrı rapor düzenler ve tutanağa eklenir.

Gerekli görülmesi durumunda; jüri, birinci seçilen projeye tavsiyelerde bulunabilir. Jüri tavsiyeleri yazılı olarak tutanağa eklenir ve yarışmacıya bu tavsiyelerin yerine getirilmesi için yarışma süresinin 1/3'ünü aşmayacak bir süre verilir. Jüri verdiği sürenin sonunda tekrar toplanarak tavsiyelerin yerine getirilip getirilmediğine karar verir ve sonucu idareye bildirir. Birinciliği kazanan yarışmacılar jüri tavsiyelerine uymak zorundadır.

Satın almaların adetleri jüri tarafından tespit edilir ve yarışmaya ilginç yaklaşım getiren projelerin seçilmesi amacıyla kullanılır. Herhangi bir elemelerde elenmiş bir proje satın alınabilir.

Mühendislik, fikir proje ve güzel sanat eserleri yarışmalarında, değerlendirme, eleme ve seçme şekli konunun özelliğine göre jüri tarafından yarışmadan önce tespit ve ilan edilir.

Eser sahiplerinin tesbiti

Madde 32 — Ödül alacak eserlerle, jürice satın alınması tavsiye edilenler tespit edilip sıra numaralarına göre tutanağa geçtikten ve jüri raporu tanzim edilerek imza edildikten sonra bu eserlerin kimlik zarfları açılır ve eser sahiplerinin adları tutanağa geçirilir. Jüri başkanı tarafından kimlik belgesine kazanılan ödül yazılarak imzalanır.

Zarfların açılmasından sonra, ödül alan yarışmacılardan herhangi birinin yarışmaya girmeye hakkı olmadığı anlaşılırsa kazandığı derece sayılmaz ve o ödül sıralamaya göre ondan sonra gelene verilmek suretiyle diğerleri bir üst sıraya çıkartılır. Yarışmada, bir kişi bir kere ödül alır, başkasıyla birlikte olsa dahi ikinci bir ödül almışsa bu ödül hükümsüz sayılır. "İş deneyim belgesi" gerekli olan hallerde; Jüri yarışmacılardan "İş deneyim belgesi" istemiş ise; birinci seçilen yarışmacı ile ilgili "İş deneyim belgeleri" yarışma sonuçlarının ilanından önce jürice tetkik edilir. Bu belgeler yetersiz bulunursa, birinci seçilen proje müellifinin danışman ya da danışmanlarla çalışması istenir. Birinci seçilen müellifçe teklif edilen danışman ya da danışmanlar jürice onaylanır. Bu konudaki danışman ile müellif arasındaki ilişkiler ilgili ihtisas odalarınca düzenlenir. Jüri tarafından verilen kararlar kesindir.

Yarışmanın sonuçlanması ve ilanı

Madde 33 — Değerlendirme çalışmalarının bitiminde orijinal imzalı tutanak ve raporlar jüri başkanı tarafından yarışmayı açan idarenin yetkilisine teslim edilir. İdare, yarışmanın sonucunu en geç onbeş (15) gün içinde 14 üncü maddede belirtilen yayım araçları ile ilan eder.

Jüri değerlendirme toplantılarının tüm tutanaklarıyla, jürinin raporları ve üyelerin bireysel raporları yarışmanın sonuçlandığının idareye bildirilmesini izleyen bir hafta içinde yarışmaya katılan tüm yarışmacılara gönderilir.

Kolokyum

Madde 34 — Her yarışmanın sonuçlanmasından sonra o yarışmayla ilgili sonuçların tartışılacağı bir kolokyum düzenlenir. Kolokyuma katılmaya hiç bir kısıtlama getirilemez.

Kolokyuma tüm jüri üyelerinin (Danışman, asli, yedek) ve raportörlerin katılımı zorunludur. Kolokyum, katılanların oylarıyla seçilecek bir meslek odası üyesince yönetilir. Kolokyumun tarihi ve yeri yarışma şartnamesinde belirtilir.

Kolokyumda sorular sözlü veya yazılı olarak sorulur. Sorular, jürinin bütününe olduğu gibi ayrı ayrı jüri üyelerinin her birine de yöneltilebilir.

Yarışmaya katılan tasarımların sergilenmesi

Madde 35 — Yarışmanın sonuçlarının ilanından sonra en geç otuz (30) gün içinde, Jüri tarafından yarışma dışı bırakılan da dahil, bütün projeler, imzalı jüri raporunun bir kopyası ile birlikte en az bir hafta boyunca sergilenir. Sergi, ücretsiz olarak halka açık yapılır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Ön Seçimli ve İki Kademeli Yarışmalar

Ön seçimli yarışmalar

Madde 36 — Ön seçimli yarışmalarda, ön seçimin amacı, konunun gerektirdiği uzmanlık ve deneyime sahip olanların seçimidir. Ön seçimde herhangi bir etüd, proje, çizim, rapor ve benzeri çalışma istenmez.

Ön seçimli yarışmalarda, adaylara son başvuru için yirmibeş (25) günden az olmamak üzere süre tanınmak suretiyle ön seçim ilanı yapılır. Son başvuru tarihine kadar yapılan başvurular jürice değerlendirilerek; ön seçim şartnamesinde ve ön seçim ilanında belirtilen kriterlere göre en az beş (5) yarışmacı seçilir. Seçilen yarışmacılara, tasarımlarını hazırlayabilmeleri için en az altmış (60) gün süre verilerek yarışma şartnamesi ile birlikte yarışmaya davet mektubu gönderilir. Yarışmaya davet edilebilecek yarışmacı sayısının beşten az olması veya yapılan davet sonucunda yarışmaya üçten az yarışmacının katılması halinde yarışma iptal edilir.

Ön seçimli yarışmalarda, ön seçimden sonra serbest yarışmaların bağlı olduğu hükümler uygulanır.

İki kademeli yarışmalar

Madde 37 — Yarışmalar konularının önem ve özelliklerine göre jürinin teklifi ve idarenin onayıyla iki kademeli olarak düzenlenebilir.

Yarışmanın birinci kademesinde, fikri niteliği öne çıkaracak ölçekte ve özellikte teklif istenir.

Yarışmanın birinci kademesinin sonunda şartnamede gösterilen derece, mansiyon, varsa satın alma sayısı kadar proje seçilir. Bunlar kendi aralarında sıralanmaz. Seçilen projelerin her birine eşit miktarda ödeme yapılır.

İlk kademede seçilen proje sahiplerine, jüri raporunda yalnız kendi projelerine ait olan eleştiriler ve programlarda meydana gelebilecek değişiklikler, ilk kademenin sona ermesinden en geç onbeş (15) gün sonra bildirilir. Ancak, projeleri ve kimlik zarfları ikinci kademenin sonuna kadar raportörlükte saklı tutulur.

İlk kademedeki tutanaklar ve elenen projeler ile ilgili raporlar ikinci kademenin sonunda proje sahiplerine gönderilir.

İki kademeli yarışmaların birinci kademesinde seçilmiş projeler ikinci kademenin sonuna kadar gizli tutulur.

Yarışmanın ikinci kademesine yalnız birinci kademede seçilmiş olan projelerin sahipleri katılabilirler.

Her iki kademedeki yarışmayı aynı jüri değerlendirir. İkinci kademede, birinci kademedeki teklif aynen verilemez. Ödül alabilmek için, yarışmacının yarışma şartları dışına çıkmamış ve projesini geliştirmiş olması şarttır.

İkinci kademenin sonunda tespit edilen derece ve mansiyonlar ile varsa satın almalar ödenir.

Yarışmanın her iki kademesi için, diğer hususlarda serbest yarışmaların bağlı olduğu hükümler uygulanır.

Her iki kademeye ait projelerin tümü, ikinci kademenin sonuçlanmasından sonra sergilenir.

Mühendislik, fikir proje ve güzel sanat eserleri yarışmalarında; iki kademeli yarışma yapılmasını gerektiren hallerde izlenecek yol, jürinin teklifi ve idarenin onayı ile yapılır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ücretlerin ve Ödüllerin Tesbiti ve Ödeme Biçimleri

Jüri ücretlerinin tesbiti

Madde 38 — Yarışmalarda görev alan danışman ve asli jüri üyeleri ile raportörlere en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) iki katını geçmemek üzere idarelerce belirlenecek miktarda ücret ödenir.

Hazırlık çalışmalarına katılıp soru-yanıt ve değerlendirme çalışmalarına katılmayan jüri üyelerine ücretin 1/3'ü,

Hazırlık ve soru-yanıt toplantılarına katılıp değerlendirme toplantılarına katılmayan veya değerlendirme toplantılarına katılıp önceki toplantılara katılmayan jüri üyelerine ücretin 1/2'si,

Yedek jüri üyelerine, danışman ve asli jüri üyelerine ödenen miktarın 1/2'si,

Raportör yardımcılara (Teknik ressam, daktilo ve benzeri) raportör ücretlerinin 1/5'i, hizmetlilere ise 1/10'u, ödenir.

Diğer ücretler

Madde 39 — Jüri (Danışman, asli ve yedek) üyeleri ve raportörlerin yer görmeye ilişkin yollukları yarışmayı yapan idare tarafından karşılanır. Kamu görevlisi dışında olanlara yapılacak ödemede, Başbakanlık Müsteşarının gündeliği esas alınır. Kamu görevlisi olanların yollukları ise, kendi tabi oldukları mevzuata göre ödenir.

Yarışmacıların yer görme zorunluluğun olduğu durumlarda; şartnameye uygun olmak kaydıyla yarışmaya konu yeri gören tasarım sahiplerinin yer görmeye ilişkin yollukları da idare tarafından ödenir. Yapılacak ödemede, Başbakanlık Müsteşarının gündeliği esas alınır.

Ödüllerin tesbiti

Madde 40 — Tasarım yarışmalarında verilecek ödüllerin (derece ve mansiyonlar) toplam tutarı, yarışmanın konusuna göre aşağıdaki gibi tespit edilir:

a) Mimarlık ve mühendislik proje yarışmalarında;

1) Mimarlık ve mühendislik proje yarışmalarında ödenecek ödüllerin tutarı Tablo-1’de verilmiştir.

2) 10.000 m²’den küçük yapılar için verilecek ödüller toplamına 10.000 m² için saptanan değerler uygulanır.

3) 200.000 m²’yi aşan yapılar için verilecek ödüller toplamına 200.000 m² için saptanan değerler uygulanır.

4) Mimarlık ve mühendislik proje yarışmalarında, aynı yarışma kapsamında farklı kullanımların veya farklı hizmet sınıfındaki yapıların olması halinde, her yapı için ayrı ayrı hesaplanan değerler üzerinden toplam ödül tutarı belirlenir.

5) Ödülün proje alanına bağlı olarak tesbitinin uygun olmadığı yarışmalarda ödül tutarları, konunun önemi ve özelliği ile kapsadığı iş ve yarışmacıların masrafları ile orantılı olarak idarenin onayıyla jüri tarafından takdireen tespit edilir.

b) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında;

1) Şehir ve bölge planlaması yarışmalarında ödül tutarları, planlanacak alanın büyüklüğüne ve planın niteliğine göre, aşağıda belirtilen alt ve üst limit değerleri gözönünde bulundurulmak suretiyle, yarışmayı düzenleyen idare tarafından belirlenir.

2) Şehir ve bölge planlama yarışmalarında verilecek ödüller toplamı belirlenirken, planlanacak alan daha küçük olsa bile; uygulama imar planı yarışmaları için en az 200 hektar, nazım imar planı yarışmaları için en az 1.500 hektar, çevre düzeni ve bölge planı yarışmaları için en az 10.000 hektar değeri esas alınır.

3) Uygulama imar planı ve nazım imar planı yarışmalarında 30.000 hektarı, çevre düzeni ve bölge planı yarışmalarında 400.000 hektarı aşan alanlar için verilecek ödüller toplamına, uygulama imar planı ve nazım imar planı yarışmalarında 30.000 hektar, çevre düzeni ve bölge planı yarışmalarında 400.000 hektar için saptanan değerler uygulanır.

4) Yarışmanın birden fazla farklı ölçek ve nitelikte planlama işini kapsamı durumunda, planlanacak alanın büyüklüğüne göre her bir iş ayrı ayrı hesaplanıp toplamı üzerinden toplam ödül tutarı tespit edilir.

c) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında;

1) Peyzaj mimarlığı proje yarışmalarında ödenecek ödüllerin tutarı Tablo-2’de verilmiştir.

2) 10.000 m²’den küçük proje alanı için verilecek ödüller toplamına 10.000 m² için saptanan değerler uygulanır.

3) 2.000.000 m²’yi aşan proje alanı için verilecek ödüller toplamına, 2.000.000 m² için saptanan değerler uygulanır.

d) Kentsel tasarım yarışmalarında;

1) Kentsel tasarım yarışmalarında toplam ödül tutarı Tablo-3’de verilmiştir.

2) 100.000 m²’den küçük proje alanı için verilecek ödüller toplamına, 100.000 m² için,

3) 2.000.000 m²’den büyük proje alanı için verilecek ödüller toplamına, 2.000.000 m² için,

saptanan değerler uygulanır.

e) Güzel sanat eseri ve fikir yarışmalarında; Konunun önemi ve özelliği ile kapsadığı iş ve yarışmacıların masrafları ile orantılı olarak idarenin onayı alınarak jüri tarafından takdireen tespit edilir.

f) Ortakçıl yarışmalarda; Meslek disiplinlerinin yarışma konusu içerisindeki ağırlık oranları dikkate alınarak, yukarıda belirtilen esaslar dahilinde, idarenin onayı alınarak jüri tarafından belirlenir.

Ödemelerle ilgili kurallar

Madde 41 — Yarışmada görev alacak asli, danışman, yedek jüri üyeleri, raportör, raportör yardımcıları ve hizmetliler ile yarışmacılara ödenecek ücret, ödül, mansiyon, satın alma bedelleri ve yer görme bedelleri, en geç yarışma sonucunun ilanını izleyen otuz (30) gün içinde sahiplerine veya yasal vekillerine ödenir.

Toplam ödül tutarlarının tesbitinde tablolarda yer almayan ara değerler doğrusal orantı yoluyla bulunur.

DOKUZUNCU BÖLÜM**Tarafların Hak ve Sorumlulukları****Hak ve sorumluluklar**

Madde 42 — Derece, mansiyon ve satın alma kazanan tasarım ve projelere ait her türlü fikri haklar, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri uyarınca, aksi idare tarafından yarışma şartnamesinde belirtilmedikçe idareye ait olur. Şartname alan yarışmacılar bu hükmü kabul etmiş sayılır.

İdare, yukarıda belirtilen hüküm uyarınca, sözkonusu tasarım ve projelere ilişkin fikri haklardan hangilerine sahip olmak istediğini yarışma şartnamesinde belirtir.

İdare, yarışma sonucu elde edilen tasarımın uygulama projelerinin yapılmasını, birinciliği kazanan veya seçilen tasarım sahibine teknik şartlar ve fiyat üzerinde görüşme yapmak suretiyle doğrudan temin yolu ile yaptırabilir. Yapılan görüşme sonucunda, anlaşma sağlanamaması halinde, idare uygun gördüğü takdirde ikinciliği kazanan tasarım sahibi ile görüşme yapmak suretiyle ikinci seçilen tasarımın uygulama projelerini aynı usulle yaptırabilir.

Jürice "İş deneyim belgeleri" istenmiş ve birinci seçilen tasarım veya proje sahibinin belgeleri yetersiz bulunmuşsa, müellif, kendi tarafından teklif edilen ve jürice onaylanan danışman ya da danışmanlarla çalışmak zorundadır.

Uygulanması kararlaştırılan tasarımın sahibi/sahipleri, uygulama ve detay projelerini yapmak istemezse hakkından vazgeçmiş sayılır ve bu durumda idare uygulamayı ikinciliği kazanan tasarım sahibi/sahiplerine yaptırabilir. Eğer ikinciliği kazanan tasarım sahibi de işi yaptırmaktan vazgeçerse, idare işi yaptırıp yaptırmamakta serbest kalır.

Ortakçıl yarışmalarda, yarışmayı kazanan ekipteki farklı meslek disiplinlerine ait taraflardan biri veya birkaçı kendi disiplinine ait uygulama projesini yaptırmaktan vazgeçtiği takdirde, sözkonusu disipline ait hizmetler "Danışmanlık Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği"ne göre ihale edilerek alınabilir.

Yarışmalara ekip olarak katılım halinde, tarafların her biri idareye karşı müşterek ve müteselsilen sorumludur.

Uygulama projesinin ikinci derecede ilgili meslek hizmetleri projelerinin düzenlenmesinde, öncelik hakkı yarışmayı kazanan veya seçilen projenin kimlik zarflarında isimleri bildirilen ikinci derecede ilgili meslek uzmanlarına tanınır. Anılan meslek mensuplarından birinin ölümü, işi bırakması veya bu işi yapmaktan vazgeçmesi durumlarında proje sahibi, idarenin uygun göreceği başka bir meslek mensubu ile çalışabilir.

Uygulanacak projenin mesleki kontrollük hizmetleri "Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği" ne göre ihale edilerek alınabilir.

Eser sahibi yarışmaya katılmakla eserinin sergide sergilenmesini ve yarışma dolayısıyla yapılacak yayında eserinin yer almasını önceden kabul etmiş sayılır.

ONUNCU BÖLÜM

Son Hükümler

Rumuz ve ambalaj esasları

Madde 43 — Tasarım, proje veya eserler, raportörlüğe dış etkenlerden zarar görmeyecek şekilde teslim edilir. Proje veya eserin tüm paftalarının, raporların her sayfasının sağ üst köşesine, model ve benzeri nesnelerin uygun yerlerine ve ambalajların sağ üst köşesine beş (5) karakterli bir rumuz yazılır. Rumuzda kullanılan karakterler tekrarlanmamalı ve sıralı olmamalıdır.

Projelerde oluşacak hasarlar

Madde 44 — Yarışmacı tarafından makbuz karşılığı raportörlüğe teslim edilen tasarım, proje veya eserler idarenin sorumluluğu altındadır. İdarenin kusuru nedeniyle kaybı veya zarar görmeleri durumunda yarışmacıların tazminat hakları saklıdır.

Projelerin geri verilmesi

Madde 45 — Yarışmadan sonra derece almayan tasarım sahipleri, serginin bitimini müteakip bir (1) ay içerisinde yarışmayı çıkartan idareden tasarımlarını bizzat veya yasal vekilleri tarafından alırlar. İdare, bu süre içinde alınmayan projelerden sorumlu değildir.

Ödülsüz yarışmalar

Madde 46 — Deprem, sel gibi büyük doğal afetler sonrasında ihtiyaç duyulan yeniden yapılanma projeleri kapsamında meslek odalarının da olumlu görüşleri alınarak ödülsüz yarışmalar düzenlenebilir. Bu tür yarışmalarda, jüri ücretleri ve ödüller hariç bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Yarışmanın iptali

Madde 47 — İdare, yarışma sonucunun ilan edilmesinden önceki herhangi bir aşamada yarışmayı iptal etme hakkına sahiptir. Yarışmanın iptal edilmesi durumunda, yarışmacılarca idareye teslim edilen hiçbir tasarım idarece kullanılamaz.

Uygulanmayacak hükümler

Madde 48 — Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki idarelerce yapılacak olan tasarım yarışmalarında 19/8/1970 tarihli ve 13584 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş bulunan "Mühendislik ve Mimarlık Proje Yarışmalarına ait Yönetmelik" hükümleri uygulanmaz.

Yürürlük

Madde 49 — Bu Yönetmelik 1/1/2003 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 50 — Bu Yönetmelik hükümlerini Kamu İhale Kurumu Başkanı yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	25.08.1978	
Doğum yeri	İstanbul	
Lise	1990-1996	Özel Bağlarbaşı Belde Lisesi
Lisans	1998-2003	Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	2003-Devam Ediyor	Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı/Mimari Tasarım Programı

Çalıştığı kurumlar

2002-2003	Dizayn Grup Aş. -İstanbul
2003-2004	Tanker İnşaat Ltd Şti.- İstanbul
2005-2006	İnsaş İnşaat Aş. -İstanbul
2006-2007	Askerlik – Kısa Dönem –Ankara
2007-2008	Cenk İnşaat Aş.–Moskova -Rusya
2008-2009	Kontek İnşaat Aş- Sibiry- Rusya
2009- 2010	CM Mimarlik Ofisi